

759261

Национална библиотека

40.182.

Копия.

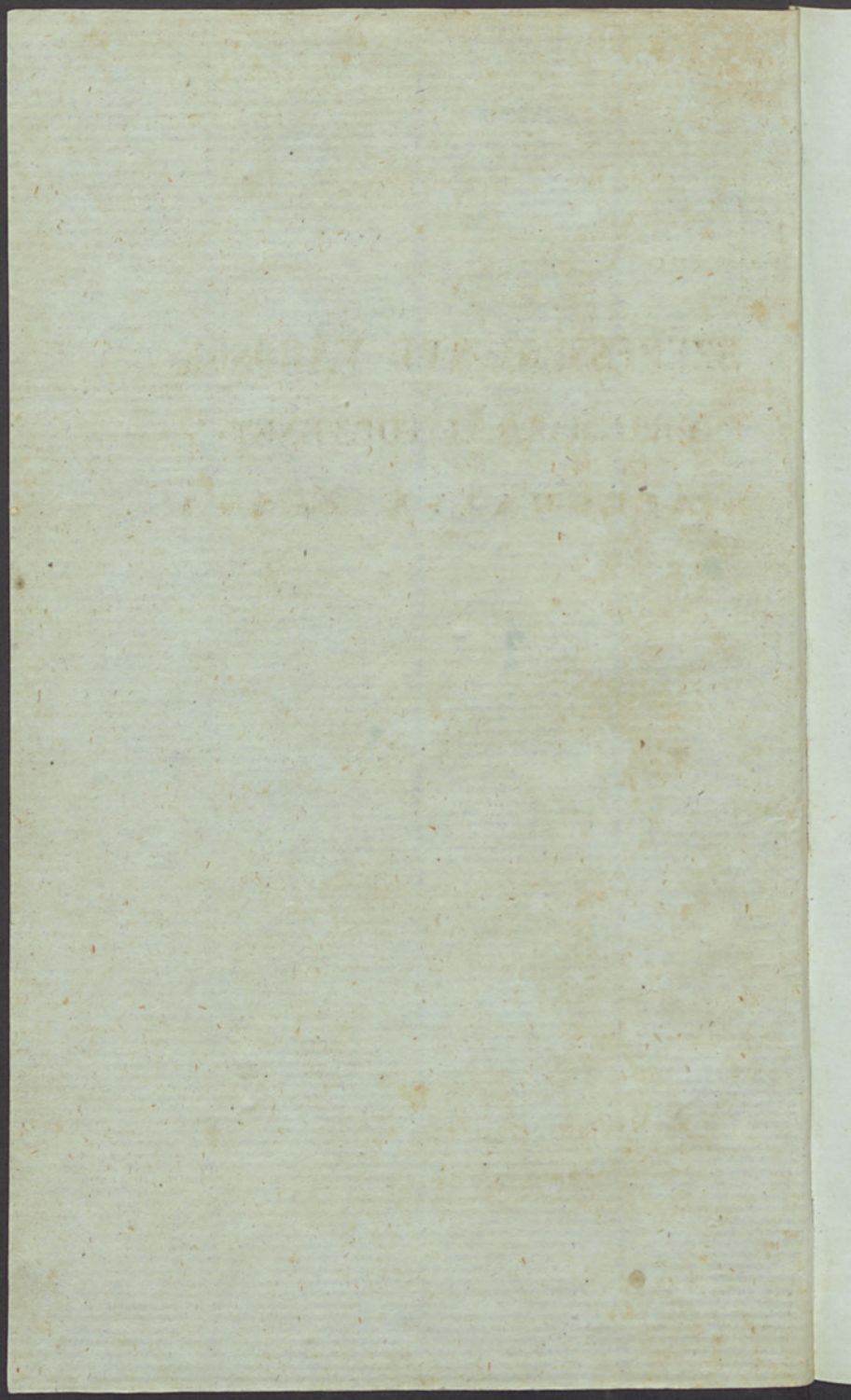

4311.

9.

Ge. 182.

Handwritten text in cursive script, possibly a signature or name, located in the upper right corner of the page. The text is written in dark ink on aged, yellowish paper. The first line appears to be "Miss Mary" and the second line is "Paisson".

A'

SZEPESSÉGI XVI. VÁROSOK
PRAGMATICAI TÖRTÉNET-
'S ÁLLOMÁNYVÁZLATA.

Löcsén,

Werthmüller János betűivel.

1842.

Még hatalmunkban van a' városokat bizodalomnak és szeretetnek, igazságnak 's méltányosságnak szorosabb köteleivel a' nemzeti szabadság közérdekéhez kötni, még hatalmunkban áll czélszerű törvények által kifejtteni bennök azon morális erőt, melly egyedül képes azokat, és általuk a' hazát is virágzásra emelni. De mennél inkább halasztjuk ezt, annál kevesebbet biztos a' siker 's annál inkább félhetünk, hogy azok, kiket századokig idegeneknek tekintettünk, szívben és érzésben idegenek is maradnak hozzánk.

Deák Ferencz 's Hertelendy Károly
Követjelentése.

■ Hazánk néptörzsökei közt egy sincs, melly olly különös viszontagságokat ért, mint a' szepességi eredetileg szász városoknak népsége. Története összefüggésben van két országnak történetével, miből itten csak azt kifogjuk emelni, mi jogállapotjára vonatkozik, mert jövőendő sorsa elintézésénél lehetlen, hogy a' törvényhozás a' historiai jogalapot, melly magyarországban magának a' törvényhozásnak is basisa, megvesse.

A' szepességi XVI. város polgárjai a' régi szászoknak kétségtelen ivadéki, miről nem csak legjelesebb történetiróink *) hanem maga az élőnyelv, a' hiteles Diplomák 's a' régi örökösödési esetekben a' legközelebbi időig divatozott municipalis szásztörvények **) legfényesebb bizonyóságot tesznek.

*) Thuróczi, Pray, Katona, Palma, Vagner.

***) Miután a' városok a' lengyel koronától magyarországhoz viszakebelesitettek, magok a' városok
1^a

A' magyarhonba kihivott szászok letelepedése Gejza vezér 's Szent István király időszakába esik. Gejza alatt volt az átmeneti időszak, mellybe a' művelődés első hajnala esett. Előtte csak két néposztály lakta a' szerzett hont t. i. a' magyar mint győztes, természeti jogainak birtokában, 's a' legyőzött rabszolgákká vált népek. Alatta és Szent István alatt a' béke idegeneket hozott az országba, a' fejedelmi hatalom 's kereszténység istápjait, kik törvénykönyvünkben hontársaknak, jövevényeknek *) hivattak. Mikép az erdélyi szászok Erdélyben, úgy törzsöktársai a' szepesi földön, mellyet Czipsznek elnevezék **), az erdők

1774ben a' szásztörvényről — kivéve az 1774 előtti örökösödési esetekre leendő alkalmazását — lemondtak, 's jövőre a' magyar törvényt elfogadták. Mennyiben tehát illy örökösödési esetek fenforogtak, annyiban a' personalisi szék is szásztörvény szerint bíraskodott: 's illy eseteknek megítélésére a' szásztörvény tudása most is szükséges.

*) Szent István első könyve 6ik fejezete, Kálmán első könyve 35, 45, 80 fejezetei II. András 1222: 19tcz.

**) Szász Municipalis törvény: Vagner. Höhe hist. Untersuchungen über die niederländischen Colonien 93, 96 lap. Engel Kritische Sammlungen. A' lengyel írók Krómer, Dlugos, különösen pedig Boguphalus bosnani püspök a' szepesi kerületet (Provinciam Scepusiensem, Castellanium de Spis) eleitől fogva a' krakói palatinatushoz tartozott lengyel tartománynak nevezik, mellyet Boleslav Juditha nevű leányának

rengetegeit vas szorgalommal ritkítgatták, bányászattal foglalatoskodtak, 's a' még nem ismert mesterségeket honosították, sőt a' Tatárbeütés előtt gyakrabban Erdélybe átköltöztvén Besztercze alapítóinak is tartanak. *) Hogy II. András aranybullájában is szabadságaikat megerősítette, arra öt tapasztalt hív szolgálati birhatták, mert keresztes hadainak előcsapatját ők tevék **) 's különben is Imre bátyyával a' királyi szék miatt folyt testvérháború óta osztergát ők a' fejedelmi trón híveinek. ***) Hogy pedig a' jövevények alatt csak a' behívott szászokat értette, saját 1222ben költ kivált-ságleveléből, mellyel az Erdélyi szászok jogait biztosította, valamint a' lőcsei króniká-

akkor midőn Kálmán idősbíki fiához Istvánhoz férjhez ment hozományául adott 's azóta magyar birtokban maradt. A' lengyelirók e' tévedése hihetőleg onnét eredt, hogy a' dunajeczmelléki vidék is egykor Spisnek neveztetett.

*) Pray Disertatio Histor. critica p. 165. Genersich *Merkwürdigkeiten* I. K. 94 l.

**) Thomas A. Diac. Spalat (meghalt 1268ban) *Hist. Salonit.* cap. 26. *Praecessit regem et Ungros ingens Saxonum multitudo, qui omnes pacifici et mansueti erant cum devotione ac desiderio navigationem regiam praestolantes; omnes enim cruce signati erant.* Pray I: 210.

***) Freuer T. 1. p. 366. *Ille (Emericus) accitis Tevtonicis, quorum ibi copia magna est, qui et hospites ibi vocantur, fratrem devicit.*

- ból is világos, mert valamint amaz már régibb, a' szepesi szászokéval egyenlő jogaikról szól, úgy ez utóbbiból kitetszik, hogy már jóval a' Tatarberontás előtt több város - mire idő kellett-fölépült, 's a' szászok grófja a' városok biráival 's az egész kerület népével érett megfontolás után a' tártarpusztítás ellen 1242ben egy sziklás erdős hegyet, melly maiglan is menedékkőnek (Letthonkő, Lapis refugii) neveztetik, már kőfallal erősített, a' Tatórok elköltözése után
- (1) 1245ben Lócse városát felépítvén. (1)

- Kétségbe sem vonható, hogy a' szászok elsőik valának, kik a' nyugotnak mesterségeit magyarországba átültették, elsőik bányákat miveltek, 's így nem csak az ország népetlen és erdős végvidékeinek népesítése 's ellenséges berontás elleni védelmök, hanem a' nyugoti munkasságnak 's műiparnak honosítása által is érdemeket szereztek. Nem forogtak egyedül mint békés polgárok a' szelid mesterségek műhelyeiben, a' közös honnak közös érdeke fegyverhez is szállítá őket, 's valamint már a' szentföldön II. Andrásnak fegyveresei
- (2) közt láttuk, ugy Vdik István 1271ben (2)

's Robert Károly 1317ben (3) költ kiváltsága szerint, saját haddal a' király seregével táboroztak 's királyért 's hazáért vértüket ontották *), sőt András 1208diki törvényének bevezetése szerint az ország rendei közt magok a' kúnok előtt, kik szinte személyesen az országgyűlésre hivatalosak voltak, megemlittetnek. (4) (3) (4)

A' szepesi szászok közönsége hajdantól fogva önálló hatósági szerkezettel 's szászországból kihozott saját alkotmányú törvényekkel birt, bíróját önmaga választotta, 's miként a' régi oklevelekben a' szászok földje Erdélyben „Provincia Terrae Cibiniensis,“ úgy a' szepesi kerület „Provincia Terrae Scepusiensis“ **) név alatt előfordúl. Va-

*) Et quia crebrius in conflictibus Nostris sanguinem suum uberius effuderunt Nostrae Majestatis Regio in conspectu. — Viriliter dimicantes, non parcentes rebus et personis se fortunae casibus pro Nobis submittere non formidantes, cum mortibus fratrum, proximorum et sociorum suorum et in conspectu Nostrae Regiae Majestatis et effusione sanguinis ipsorum Nobis fideles exhibuerunt famulatus (Lásd V. István 's Robert Károly Kiváltságait 2 's 3 szám alatt.)

**) Valamint Róma „provincia“ alatt oly tartományt értett mellyet idegen nép lakott, úgy hazánkban 's a többi országokban is provincia alatt mindég külön törvény ótalma alatt álló tartomány értetett

lamint a' szászok Erdélyben, úgy a' szepesi városok végvidéke „Provincia 24 Regalium Civitatum“ minden vármegyei befolyás- (5's 6) tól eleitől fogva fel vala mentve (5's 6) 's V. István 1271ben költ kiváltságában, *) mellyel a' szászoknak az 1222; 19 czben erősített **) szabadságait bővebben felvilágosítja, a' fölmentésnek azon természetes okát is adja, hogy foglalatosságai után nézvéen, a' nemesek törvényeiben nem jártasak, 's úgy is saját törvényekkel, mellyek sze-

's értetik mai napiglan, melly körülmény maga Szepes vármegyének minden követelési ürügyeit megczáfolja.

*) III. András alatt 1291ben Székesfejérvárat tartott országgyűlésen a' 6ik törvényczik által V. István kiváltságai minden kivétel nélkül megerősítettvén, a' szepességi városok kiváltsága, nem csak gyakorlat által, melly magyarországban szinte törvényes erővel bir, hanem a' királyi megerősítésen felül az ország rendeinek nyert jóváhagyása által is törvényesített. Art. 6. Donationes Belae IV. et Stephani V. in suo vigore permaneant. Item: Donationes quae per Dominos Bélam et Stephanum Inclytos Reges Hungariae felicitium recordationum — nullatenus revocamus; cum iidem mediante Justitia felici successu et prospero Regno Hungariae gubernaverint et salubri semper consilio fuerint usi (Monumenta 16. lap.)

**) A' jövevényeknek szabadságai a' Corpus Jurisban előforduló törvényeken kívül IIIik András 1298ik évi 19ik cikkében biztosítottak. A' Czikkely szavai ezek: „similiter et hospites cujuscunque Nationis secundum libertatem ab initio eis concessam teneantur.“

rint szabadon megválasztott grófja által ügyeik elintéztetnek, birnának *). Nem is ítélhetett a' szászok ügyeiben sem al- sem főispány, sem az országbíró, sem a' nádor, azért meghagyá Róbert Károly a' nádornak, országbirónak, főispányoknak, különösen pedig az akkor vagy jövendőben hivataloskodó szepesi alispányoknak, hogy a' szász jövevények ügyeiben biráskodni, vagy őket magok elébe idéztetni ne merészeljenek. 'S e' feloldozás 's eltiltás nem csupán a' szászok territoriumára értetett, hanem kerületén kívül minden bányászjövevényekre, kik mindnyájan a' 24 városok grófja elibe tartoztak, ki vala terjesztve (7). Maga a' fejedelmileg jóváhagyott szásztörvény mindjárt első cikkében (8) a' birósági illetőséget (8) meghatározta. Szerinte csak a' királyi vagy várgróf, ki a' királyi várban lakott (Comes Regius, Comes pro tempore auctoritate Regia constitutus) a' kerületi vagy tartományi gróf, kit Landgrafnak neveztek, (Comes Terrestris seu Provinciae) 's a' 24 városok birái 's idősbjei, kik a' törvényre meghiteltettek, hozhattak ítéletet, 's más biró által

*) Quia in Jure Nobilium nequeunt conversari, agriculturis et laboribus intenti, proprio jure et lege speciali perfruuntur.

a' szepesi szász maga a' fejedelem elébe sem idéztetheték. Semmitől sem irtózott a' jövevény nemzet annyira, mint törvényeire meg nem hitelt 's általa meg nem választott bírótól. Nincs kiváltsága, mellyben eredeti municipiumát, őseinek ama szent hagyományát, körül nem sánczoltatta, 's ősi hatóságszerkezetének csonkítatlan fentartását őrszemmel nem tartotta volna. Saját törvényében 's biráiban találta jogainak védjét 's első őrjét, 's azért aggodalmasan ügyelt mindenkoron, hogy ősi szabadságainak e' védbástyái meg ne rendittessenek, azért megerősítette Nagy Lajos által attyának óltalomlevelét is (9).

A' szepességi Róbert Károly oklevelében elősorolt királyi városoknak (Civitates Regales) sarkalatos jogai röviden abban állottak :

a) Önálló törvényhatósági szerkezetben, 's kiváltságos mentlétökben minden vármegeyi befolyástól. Polgári ügyeik, város birái 's meghitelt idősbjei által elintéztettek. A' feljebvitel a' kerületi székhez, mellyben a' kerületi gróf a' 24 város biráival birás-

kodott, történt, innen pedig a' királyhoz. A' vérhatalmat szinte a' tartományi szék gyakorlotta. Valamennyi ítélet szásztvörvény szerint mondatott (10): a' magyarországi (10) sem büntető, sem polgári ügyekben soha sem alkalmaztatott *), de nem is alkalmaztathatott, mivel a' szászok biráin kívül sem nádor, sem országbiró, sem fő- sem alispány ügyeikbe be nem avatkozott, sőt minden beavatkozástól fölöldozva 's tiltva vólt.

b) Földjeiknek szabad 's korlátlan birtokában, 's minden királyi 's határbeli haszonvételeknek élvezetében. Adományos földjeiknek annyira szabad birtokosi vóltak, hogy róla mindenkor szabadon rendelkez-

*) A' lengyel zálog időszak alatt egy nevezetes ítéletményi esetben a' kerületi törvényszék által szásztvörvény szerint hozott ítélet a' vesztes fél által a' lengyel 's magyar király elibe azon kérelemmel vitétt, hogy — miután a' fenforgott eset szász törvény szerint bíraltatott, az pedig e' részben nem csak a' magyar, hanem a' lengyel törvénnyel is ellenkeznek, az ügy magyarországi nemest 's iglói polgárt illetve, 's azért a' szász 's magyar törvény közt kérdés támadna — a' szepességi kerületnek ítélete legfelsőbb vizsgálat alá vétessék. Mind a' két király országos választmányt nevezett, 's mind a' két választmány azt ítélte, hogy a' peres eset vizsgálat alá nem vétethetik, mivel az ítélet a' szász törvény rendelkezésével megegyezik, 's a' városok más törvényt elfogadni nem kötelesek.

- hettek (6) 's azonkép mint az országos nemesek az I. Rész 9ik czimje 's Sz. István II. könyve 5 fejezete szerint, rendelkeztek is.
- (11) Ők magok a' papi tized adományozói, (11) 's ők a' Lethonkövet is, mellyet a' Tatárjáráskor bástyákkal erősítettek, minden járulmányaival 1290ben a' Carthauziaknak
- (12) oda ajándékozták, (12) 's ezen adományukat fejedelmileg is jóváhagyatták (13).

c) Királyi Census fejében Vdik István alatt 300, Róbert Károly alatt pedig, miután szám 's vagyonban gyarapodtak, önszántokból 1200 markát fizetvén, egyéb adótól, mindennemű rovattól, vámtól, és egyáltalában minden tehertől, úgy mint a' nemesek az I. R. 9 czben, fel vóltak mentve. Háború idejében 50 lándzsásokkal azonképen mint az országos nemesek *) táborozni köteleztettek, 's Róbert Károly alatt e' táborozási kötelességök csupán saját tűzhe-lyök hatáiraire vala szorítva.

d) Bányákat szabadon nyitottak, az érceket a' magok hasznára fordíthatván.

*) Kovachich Suplem. 1 Köt. 378 lap.

e) Papjaikat, kiket magok megajándékoztak a' tizeddel, szabadon választották, szóval, patronatusi jogot gyakorlottak.

f) Országgyűlésen képviseltettek, jöllehet saját törvényekkel birtak. *)

g) Minden okiratjaikat, levelezéseiket 's ítéleteiket „Universitas Provinciae Scepu-siensis“ vagy „Provincia 24 Regalium Civitatum“ névvel aláírták, 's saját pecsétökkel erősítették.

Nagy Lajos időszaka lejárt. Az asszonyuralkodás az ármánynak ellene nem állhatván, minden viszonyok öszekevertettek; a' belső meghasonlás erkölcstelenité a' nemzet nagy tömegét, 's Erzsébeth boszúló kezek közt mult ki. Zavaros vólt az ország állapota, midőn Zsigmond a' királyi székbe ült. A' véres botlások emlékezete, a' királyi tekintet megcsonkulta, a' Csehek pusztításai 's a' folytonos hadak a' bizodalatlanságot 's zavart nevelék. Podolia Galliáival lengyel kézre került; Zsigmond nem

*) III. András 1298. Kovachich Supplem. 1. köt. 91 lap. Zsigmond kissebb Decret. 3. §.

haddal hanem barátságos alkudozással akarván e' tartományokat viszaszerezni, e' végett 1411ben Iglón szövetségi gyűlést tartott 's Ulászló Jagellóval 1412ben Lublóra is határozta összejövetelét. A' lublói szövetség titok maradt, 's sikere nem lett, Zsigmond pedig Dalmátzia felé, melly Nápolyi László által a' Velenceieknek el vólt adva, fordította gondját. Ezt a' tengermelékkel az országnak viszanyerni kívánván, a' szépeességi 24 királyi városoktól tizenhármat elszakítván, Lubló, Gnezda 's Podolin városokkal, 's a' lublói 's podolini várakat a' hozzá tartozó helységekkel, a' lengyel királynak, ki a' Lublói szövetség alkalmával Zsigmondot Budára kísérvén a' városok virágzó állapotját esmerte, a' nádor, országbíró, főpapok 's országnagyok megegyezésével, a' hazának akkori állapotja úgy kívánván, 1412ben Zágrábban elzalogosította. (14)

Az elszakítás első éveiben, mig lengyel 's magyar ország közt a' béke még meg nem zavartatott, 's a' fenforgott kérdéseket lengyel 's magyar követek 1422ben Leibiczon, maga Zsigmond magyar 's Ulászló lengyel király pedig 1423ban Kézsmárkon

kiegyenlítették, a' szepesi városok közösen intézték ügyeiket 's még közös grófjok is volt: mert midőn a' Husziták 1433ban Kézsmárkot elfoglalván, nem csak Kézsmárkot sarczolták, hanem a' szomszéd városokba is becsaptak, a' szászok grófja a' Kézsmárki városfalak 's vár lerontását tanácsolta, nehogy az ellenségnek menedékül szolgáljon, honnan a' közel városokra annál könnyebben kirohanhatna. Zsigmond azonban e' szándék felől értesítettvén a' grófnak 's városoknak meghagyta, hogy a' várat nem csak fel ne dőlják, hanem kiigazítsák (15). Azonban a' béke olajága a' két ország fölött eltűnt, Zsigmondnak fogóságából kibocsátott özvegye által megvesztegetett némelly országnagyok Ulászló lengyel királyhoz szítván, a' két ország közt támadt háború csapásai leginkább a' lengyel kézbe került városokat érték. De majd a' hon előbbeni nagysága, mellyet a' két ország egyesülése Nagy Lajos alatt szült, olly kedves képet varázslott jövődjé felett elő, hogy az ország rendei Erzsébeth királynénak férjül a' lengyel királyt Ulászlót ajánlanák, hogy e' házasság által nem csak a' szepesi városok 's Podolia Gallicziával

az országhoz visszakerülnének, de a' török ellen egyesülve is láthassák a' két ország hatalmát. Erzsébethnek fia születvén, két párt támadt a' hazában. Ulászló Kézsmárkon pártja által fényesen fogadtatott, 's nem sokára megkoronáztatása után—maga is hívén, hogy a' szepesi városok, mellyeknek visszaadását a' koronázás előtti Diplomájában az országnak ígérte, (16) a' magyar koronától többé elválasztatni nem fognak — a' városoknak megírta: hogy jóllehet a' 13 városok még akkor, midőn a' király zálogképen birta, magok választottak magoknak grófot, miután magyarországi királynak is elválasztatott, azt kívánja, hogy — Káposztafalva városát, melly már akkor Rozgonyi István zálogbirtokába került, kivéve — a' 23 városok megint egy testbe egyesüljenek, 's azért megparancsolja nekik, hogy magok közül magoknak szokás szerint grófot válasszanak, kerületi székvárosnak pedig Kézsmárkot, hol olly fényesen fogadtatott, kijelelte. *)

*) E' kiváltságban Ulászló a' grófot főispánynak, a' kerületet pedig vármegyének nevezi, mi világosan mutatja, hogy a' grófok nevezete különböző időkben különféle módon használtatott. Egyébiránt hogy a' Comes pro tempore constitutus nem Parochialis

Maga Ulászló sem láthatta parancsának teljesültét, mert Lócse az előbbeni székváros, Erzsébeth részén állott, Giskra János, kit Erzsébeth pártjára nyert, mindjárt a' következő évben Késmárknak ura lett, 's Ulászló a' véres Várnánál lele gyászsírt. Felső magyarország a' meg nem fékeztetett Husziták kezében vólt, némelly országnagyok a' lengyel Kázmérhoz pártoltak, 's a' szepesi városok — mellyek Ulászló koronázása előtti Diplomájának ellenére mindég lengyel kézben megmaradtak, — színhelyei lettek a' békétlenkedésnek. A' Nyitrai vár, Kázmérnak megszorult menedékhelye, Mátyás által visszafoglaltatván, a' magyar korona miatti háborunak vége szakadt, 's a'

vólt, miként a' Parochialis nem Curialis Regius, azt II András 1231dik évi Kovachichnál olvasható tövényeiből, hol a' hospitesek jogai szintén megerősítettek, láthatni. De külömben az 1222: 24 czből is tudjuk, hogy voltak Comites Camerarum, Comites Monetarum, Salium, Tributorum 's még Comites Horreorum Regiorum is. A' főispány 's királyi várgróf feletti feleselés csak szőrszálhasogatás, minthogy az oklevelek magyarázatja 's százados gyakorlata elegendőkép bizonyítja, hogy a' városok soha, sem főispány, sem vármegye alá nem tartoztak, 's hogy az erdélyi szászok kiváltságaiban ugyan azon gróf elnevezések használtatnak, 's a' Vajdák 's főispányok szintűgy a' befolyástól eltiltattak (Lásd Eder 's Schlöczér.)

lengyel országtanács a' cseh királyság felett Ulászlóval folytatott ellenségeskedést is csilapítani óhajtván, békealkut javaslott. Magyar, lengyel 's cseh meghatalmazottak e' végett Troppauban össze is gyültek, 's miután a' magyar 's lengyel követek a' két országközti béke mellett nyilatkoztak *), IV. Sixtus pápa unszolására Ófalván 1474 Febr. 22kén létesült a' két ország közti békekötés, mellyet Bártfán Febr. 24kén maga Mátyás Király is aláirt **). E' békekötésbe, mellyet 1479ben a' budai is követte, a' XIII. szépeességi városok is befoglaltattak, 's felölök annyi mondatott, hogy inscriptiójok érvényes ***). Kézsmárk a' többi el nem zálogositott városokkal a' Zápolyák birtokába esett, 's ámbár 1514ben 's 1525ben ****) az országgyűlés a' kir. városoknak visszabocsátását törvény által elhatározta, a' törvénynek nem volt foganatja, mert Zápolya

*) Dlugos lib. 13 col. 480 's 497: „ut regna Poloniae et Hungariae foedera sua vetusta custodiant et pacifice inter se consistant.“

***) Dogiel T. 1. p. 69. N. XXVI—XXVIII 's Dlugos lib. 13 col. 507.

****) Inscriptiones tredecim Civitatum omni ex parte rae sint. Sommersberg Mantissa Diplom. T. II. p. 83.

*****) Lásd Kovachich Suppl. T 3. p. 45.

János lengyelországba jártakor Lászkynak adta, ki azonban csak Kézsmárkot vehette át, a' többi Ferdinand hatalmába esett városok pedig Thurzó Eleknek adományoztattak, 's szabaditékjaiktól megfosztva, a' Thurzók magvaszakadtával a' Csákyak birtokába estek. Kézsmárk városa előbbi szabadságait visszanyervén, 1655ben bezikkellyeztetett, a' többi kilencz városok pedig szepes vármegye törvényhatósága alatt megmaradván, hajdani virágzásuknak nem csak többé nyomát sem mutatják, hanem szepes vármegye többi faluitól meg sem különböztethetők.

A' lengyel nemzet hív szövetségese *) maradt a' magyarnak, 's a' szepességi városok, minthogy lengyel 's magyarország ama időben Európának a' Török ellen védbásztája volt, a' lengyel fejr sas alatt is a' magyar királyt szolgálták, 's még akkor is, midőn a' magyarhon polgárháboruban vérzett, honpolgári kötelességet róvtak le, mert távol a' rokon vérontástól a' félhóld ellen védték a' hazát. Illy szolgálat birta 1552ben a' felső magyarországi rendek gün-

*) A' lengyelek ellen hozott 1486: 32 czik leginkább a' Mátyás Király ellen támadt pártoskodásból eredt.

czi gyűlését is arra, hogy a' Török ellen a' lengyeleket segédhad kiállításra, a' szepességi városokat pedig adósegédelemre felszólítani elhatározták *) I-ső Ferdinand a' gönczi gyűlés ezen végzésére közbenjárását igérvén, válaszában azt helyeslette, hogy a' rendek közvetlen a' lengyeleknek sem nem irtak, sem küldöttséget nem neveztek, hanem a' dolgot ő felségére bízták. A' szepességi városok megadóztatási kérdése tehát ez által egyenesen a' diplomatia mezejére utasítatott, 's egyedül oda tartozónak (17) ismertetett. (17) A' két ország közti barátságos viszony Báthory István halálával háborús fordulatot vön. Egy része az országnak Vasa Zsigmond svéd koronaörö-

*) A' gönczi gyűlés határozata és az erre költ kir. leirat szepes vármegyének esmeretes oskoskodását, minél fogva az ország ama aggodalmából, hogy a' városok az országnak semmit sem adóztak, a' városok ellenében minden alap nélkül törvényhatósági jogot következtet, tökéletesen megczáfolja. A' szepességi városok ellen felhozni szokott egyezés sem nyom e' részben valamit, mert ha ennek előzményeit nem is bonczolgatjuk, magában a' megerőtlenített egyezésben a' városok kerülete szomszédnak neveztetik, mi által világosan el van ismerve, hogy a' városok kerülete szepes vármegyének nem alárendelt testület, hanem tőle független szomszéd törvényhatóság, mellyet mint olyat, csak kölcsönös *szomszéd* egyezkedési úton lehetett valamire kötelezni.

közt 1587ben Aug. 19kén királyi székbe emelte, három nap mulva pedig az ellenfél Maximilian főherceget, Rudolph király testvérjét proclamálta, 's midőn a' magyar sereg lengyelországba, indulna, Lublówárát elfoglalta *), de Maximilian, ki Szileziának vette útját, Byczynánál Zamoyskyval szerencsétlenül megütközvén, 1588ban Jan. 24kén fogságba esett **). A' pápa közbejárására a' Bythomi 's Bendzini 1589ben kötött békealkuban a' tron miatti háború megszüntetett, Maximilian trónköveteléséről lemondott, 's a' békekötésnek, mellyre a' lengyel király 's rendek 's Rudolph magyar király is megesküdt, egyik sarkalatos föltétele az vólt: hogy a' szepességi városok a' lengyeleknek visszaadassanak. Egyezés szerint erre a' magyar rendeknek is a' hitet le kellett vólna tenniök, de maga Rudolph ezt elhárította ***) , 's a' békekötésnek országgyűlési tárgyalatását is elkerülte.

*) Istvánfy p. 349.

***) Scriptores rerum Hung. min. T. 1 p. 158. Istvánfy Libr. 26 p. 569. Heidenst. p. 280.

****) Dogiel T. 1. p. 259. LXIX: Cum autem ea temporis ad Juramentum ab Hungariae Ordinibus vel ab eis destinandis Proceribus praestandum destinati prorogatio — facta sit; expresse hisce literis nostris cavemus, nihil hanc temporis immutationem trans-

- Az elzálogosított városok a' lengyel királyokban óltalmazóit tisztelhatték, mint ez
- (18) Zsigmond lengyel király okleveléből (18) 's több lengyel királyok 's köztök Báthory
- (19) István kiváltságából (19) is kitetszik. Az ország a' beháborúk miatt a' városokat vissza nem válthatta, 's a' váltságévek hosszú sora a' városi jogokat 's zálogfeltételeket is elhomályosította, úgy hogy a' visszaváltást sürgető országrendek 's maga Isó Ferdinand király e' tárgyban elegendőképen értesítve nem lévén, mindenek előtt az oklevelek átnézése törvény által elhatározott *). Valamint a' magyar 's lengyel oklevelekben az elzálogosított városok mindég „Civitates“ nevezet alatt előfordúlnak, úgy a' békekötésekben, lengyel törvényekben 's 1574ig a' magyar törvénykönyvben is nem másként mint „Civitates Scepusienses“ nével említettnek **). 1552ik évtől kezdve 1765ig kevés országgyűlés mult, mellyen az elzálogosított városokra nézve támasztott

actioni jam a nobis susceptae et roboratae nocere aut derogare posse; verum eam ejusmodi roboris ac valoris fore ac si juramentum illud praestitum fuisset. In quorum fidem et. etc. Rudolphus.

*) 1563: 61.

***) 1554: 13. 1563: 61. 1574: 29.

országos kivárat elő nem került *). Ámbár mint említett a városok jogai 's zálogfel-
tételek elhomályosítottak, még is több tör- (31)
vények rólok mint koronabirtokról tesznek

*) Különös fogása Szepes Vármegyének, hogy a XVI városok ellenében épen ezen törvényekre úgy országgyűlésen mint országgyűlésen kívül hivatkozik, 's törvényhatósági követelését e' törvények ama szavaiból meríti, mellyek a' hon ügyéért elzálogosított városokat arra kötelezték, hogy az ország szükségeire szintén valamit adózzanak, 's azon Vármegyékben, a' hol erőszakot elkövetnek, törvényszék elibe álljanak. E' törvények Szepes vármegyének nem több jogot tulajdonítanak mint p. o. Gömörnek vagy más szomszéd vármegyének, mivel a' vármegyéről többes számban szólnak. Egyébiránt a' városokról foganatosan nem is határozhattak, mivel a' záloglevélben a' lengyeleknek a' törvényhatóság is átengedett, 's az igazsággal is ellenkeznék, hogy a' városok két országnak adózzanak. Azonban ama törvényeknek, mellyek a' városokat adózásra emlékeztetik, más diplomaticai alapja is van, mellynek szepes vármegyével nincs semmi köze, valamint vele a' törvénynek sem volt, mivel különben szepes vármegye legalább valahol megemlített volna. 'S e' diplomaticai alap a' feljebb említett Bythomy 's Bendzini békekötésre vonatkozik. E' békekötés pontjairól 's a' benne foglalt hitformáról, mint említett, a' magyar országgyűlésen hallgattak, 's ha ezen időszakbeli törvényeket átnézzük, a' visszaváltásról említést sem találunk, hanem mindjárt a' tarczali országgyűlés 1593ban, vagy hogy az ország a' mondott békekötésben, mellyet a' magyar cancellár 's nádorhelytartó is aláírt, megegyezni ne látfassék, vagy hogy e' békekötés után a' városok iránt jogát máskép hamarjában fentartani nem tudta, a' városokat hadkiállításra 's a' későbbi országgyűléseken adó-

említést *), sőt már Hunyadi János idejében mint korona városok említettek, 's vissza-váltásukra a' királyi jövedelemmaradék rendeltetett. **). A' lengyel királyhoz többször követségek is neveztetek, 's a'

zásra is; mellyről (jegyezzük meg jól) az előbbi országgyűléseken, kivévén a' gönczi gyűlést, mellyben a' diplomatiái út választatott, soha még szó sem volt, habár tudta hogy törvényei fogamat nélkül maradnak, kötelezte. Hogy pedig a' törvények hozásakor az országnak szepes vármegye esze ágában sem volt, maga a' tarzali országgyűlés okleveléből is világos, mert benne a' szepességi XIII városok nem csak szepes vármegyéhez, de még a' tiszai kerülethez sem soroltattak, 's magok a' szabad királyi városok elibe tétettek. Az erőszakoskodásokról sem szól előbb törvény, mint épen a' mondott békekötés után, 's úgy látszik, hogy ez nem annyira azok ellen, mint inkább a' békekötés 's a' követelt országos eskütétel ellen — mellyet maga Rudolf király el akart kerülni — vala irányozva, 's hogy ez által az egész kötés úgy álljon, mintha a' lengyelek meg nem tartanák. Akár hogy volt a' dolog az erőszakoskodással, annyi bizonyos, hogy a' városoknak, jöllehet szinte erőszakoskodóknak mondattak, benne részök soha sem volt, legalább köztudomásra erre historiai adat nincs, de ellenkezőről igen is van akármennyi.

*) 1638: 39. 1655: 82.

***) 1446: Art. 14. Item ut si quid de proventibus Regalibus ab Expeditionibus regni remanserit, valeat Dominus Gubernator, Castra, Civitates, Oppida et Possessiones Regias impignoratas nomine Regis redimere, de eisdem et ea coronae reaplicando Domino Regi reservare, quorum proventus similiter pro Expeditione Regni exponuntur. Kovachich Vestigia 260 lap.

költségek fedezésére egyegy portára 25 denár vala kivetendő *). Dlugos lengyel történetíró elbeszéli, hogy 1436b. a' lengyel 's magyar rendek Kézsmárkon gyűltek volna össze, a' városok visszavétele felől egyezkedendők, minek azonban eredménye nem volt, minthogy a' magyarok fizetés nélkül visszakivánták volna a' városokat. Mátyás király megkínálta a' lengyeleket a' pénzzel, de ők az elidősödésre hivatkozván, azt el nem fogadták. Mátyás a' kérdést a' pápa ítéletére bizta, de tőle elutasított. Sem királyi ígéret, sem törvények nem csatolhatták vissza a' városokat; III. Ferdinánd maga a' XIII városok grófját felszólította, hogy a' városok mikénti felszabadtásán, a' nádorral, kinek arra bizománya van, értekezzék (20). Ez érdekes párbeszédnek sikere nem lévén, a' városok 1654ben állítólag gróf Csáky Istvánnak ígértettek, azonban már a' következő 1655dik évi 82ik cikkely ellenkezőről értesít. Így Széchényi György kalocsai érsek azon nagyszerű ajánlata, hogy ő maga a' hon javára vissza fogja váltani **), sem ment teljességbe.

*) 1630: 26. 1638: 30.

***) 1681: 24 Széchényi György, ki a' haza óltárára olly sokat áldozott, ígétét bizony vissza nem vonta,

Az 1708iki a' bel — zavarok miatt félbeszakadt országgyűlésen *), Csebroszky Fülöp kínálta meg a' rendeket a' városok akkénti megváltásával, hogy 20 év múlva az országnak ingyen át fogná adni: de ezen ajánlás meg nem nyerte a' rendek egyezését, 's az ajánlattévő Csebrovszkynek tagadólag válaszoltatott **). Országgyűlés országgyűlést, 's küldöttség küldöttséget vált fel, 's csak miután az ország látta, hogy a' városok visszakapcsolása bajos feladat, 's Leopold király meghatalmazásainak sincs eredménye, (21) az 1761diki országgyűlésen már nem annyira a' visszakapcsolás, mellynek sikerülte felől kétségeskedve aggódott, mint inkább a' határkiegyenlítés, melly elébb szintén csak papiroson maradt, idézte elő gondoskodását ***). A' kinevezett, Bárkóczyféle országos biztosság, 1756ban

's teljesítése sem ő rajta múlt, hanem már maga az ajánlat az 1677ik évi Leopold 's Sobieczky János közt fenállott szövetséggel, melly 1683ban a' két király közt megújítatott, 's Bécsnek a' török ostrom alóli fölmentése után még szorosabban fűzetett, némi összeütközésbe jött. Azért a' szepességi városokról szóló törvények csak az akkori körülmények 's szövetségek után megítélhetők.

*) Kovachich.

***) Bél. Genersich.

***) 1751: 26.

járt el kiküldetésében, 's egy város sem maradt el, mellynek határjából egy részeske ki nem hasítottatott volna. A' lengyel küldöttség, mintha előre megérzette volna, hogy a' városok váltságideje lejár, megfoghatlan közönyösséggel nézte a' magyar választmány foglalásait, ez viszont a' közel visszakeblesítésen kételkedvén, hazafiui buzgóságának eleget tenni vélt, ha a' városok határait csipdési, 's ez által a' hazáét kiterjeszti. E' biztossági eljárás sem a' felségnek sem az országnak jóváhagyását soha meg nem nyerte.

Beállott a' lengyel confoederatiók időszaka, 's az 1768ban Varsón tartott országgyűlés, 's az orosz czárné 's porosz, dán, angol 's svéd királyok által garantirozott békekötés, melly a' szepességi városokat is érdekelte, sem szerezhete az országnak nyugalmat. Mig lengyelország százfelé oszolva meghasonlott, mindenütt zavar, mindenütt bizodalmatlanság uralkodott. Mária Theresia, miután a' confoederatiók a' magyar határon elterjedtek, a' szepesi városokba szálította hadseregét, 's valamint 1771ben Jan. 26kán a' lengyel királynak, úgy az orosz,

's porosz udvaroknak adott nyilatkozványában belegyedését a' szepesi városok iránti jogaival igazolta. Hadai előnyomultak, 1772ben Martius 4kén a' hatalmak nyilatkozásaikat kicserélték, 's Augusztus 5kén Pétervárat történt az egyezés. Mária Theresia, beavatkozásának a' magyar korona jogaival támogatott okait, Báró Reviczky Károly rendkívüli követe 's meghatalmazottja által a' lengyel köztársaságnak átadatta, 's az egyezés iránti alkudozások 1773b. Aug. 3dikán Varsón megkezdettek, 's Sept. 18dikán bevégeztettek. Valamint az Ausztriai seregeknek első felindulása lengyel ország felé a' szepesi városok átvételére való intézve, 's általjában az alkudozások alapjául a' magyar korona joga vétetett, úgy magában a' Varsói kötésben is a' szepesi városok visszafoglalása 's lengyelország elosztásának jogalapja a' magyar korona volt. A' kötésben a' szepesi városok nem csak egyenesen kitétetek, hanem úgy polgári mint vallási jogainak status quo-ja még a' fejedelmi Souverainitás ellen is, 's pedig magában a' magyar királyné 's lengyel köztársaság közt fenálló különkötésben (22) biztosittatik. A' városok, mielőtt még a'

lengyelország felett egyezkedő hatalmak a' Varsói kötést létre hozhatták volna, elfoglaltatván, mihelyt a' magyar királyné Manifestuma lengyelországban kihirdetett, a' városok kiváltságainak megvizsgálásáig, szepes vármegye ideigleni kormányzata alá bízattak. *) De a' varsói kötést megelőzőtt egyezkedések még be sem végeztettek, 's már magok a' városok, az ideigleni vármegyei hatóság súlyos bánásmódjától irtóztván, (23) kiváltságos jogaik megvizsgálását kérték: 's valamint e' folyamodás, úgy a' varsói kötésben biztosított status-quo tekintetéből, a' királyi ügyek igazgatója által, kiváltságos állásuk bebizonyítására egy delegált törvényszék elibe perbe idéztettek; melly per a' szepes vármegyei törvényszék vizsgálatán átmenvén, szabadítékos már IV Károly koronázási Diplomájában **) említett állásuk 's kiváltságaiknak hitelessége iránt ítélet által ő felségéhez utasítottak (24). Miután pedig ez megtörtént, 's a' per (24) a' legfelsőbb vizsgálaton is átment, a' 13 városok ideigleni kormányzata megszüntetvén,

*) 1772ben Sept. 16. Quoniam in praesenti rerum articulo ita constituerimus.

***) 1715 : 2 cz. 7 §.

- kiváltságos önállású hatóságába, melyet lengyelország uralkodása alatt is sértetlenül megőrzött, 1774ben visszahelyezett,
- (25) (25) miről nem csak Szepes vármegye, hanem az országnak valamennyi törvényhatóságai tudósítottak, 's az előfordulható esetekben a' kivántató levelezésre — mire nézve úgy is már váltságidejük alatt 3dik
- (26) Ferdinandtól oklevelet nyertek — (26) utasítottak *). A' városok belsejében egyenként a' szabad királyi városokéhoz szabattott, egyetemben pedig egy közös kerületi hatóság alá helyeztettek. Később ezen a' törvény útján legfelsőbb helyen megállapított városkerületi hatóságuk, — mellybe Lubló, Gnezda 's Podolin városok is, miután szabadalmaik megismerhetésére ellenök is hasonló per indittatott, 's előbbi kiváltságos jogaik megerősítettek volna, foglaltattak — Mária Theresia királyné által kiváltság által is megerősítetett, 's mind a' XVI. városok, épen úgy mint Róbert Károly alatt az akkori 24 városok,

*) Szepes vármegyének ez iránt még akkor észrevétele sem volt, 's csak később, miután József császár rendszere a' szepesi XVI. városok felett a' gyámkodást vele megizletteté, keletkeztek kifogásai 's ismeretes kívánatai.

egyenként elősoroltattak (27). Ezen állapothoz megmaradtak mind addig míg II József császár valamennyi várost 's kerületet, 's e' szerint a' szepesi XVI városokat is 1786ban vármegyei hatóság alá vetette. József császár rendszere az egész országban visszavonattván, az előbbi állásukba visszakiváncosított, 's mostoha megyei bánásmód ellen panaszkodó városok — mellyekhez — mellesleg legyen érintve — a' rendelmények, szép összehangzással a' németajku polgárokkal 's József császár német rendszerével, keverék tót nyelven intéztettek, 's mellyeknek viszonyairól maga József császár Szentiványi Ferencz tartományi biztoshoz intézett levelében is egy kis vázlatot nyújt — *) a' vármegyétől nem előbb mint a' királyi ügyigazgató kimerítő véleményének (28) beadása után, az 1790dik (28)

*) „Was die Komitatsbeamte anbelanget, da hat es besonders in dem Zipser Komitate ziemlich schlecht ausgesehen; es sind auch unzählige Beschwerden von diesem Komitat, und den in selben liegenden 16. Kameral-Städten an mich gebracht worden, bey welchen die Administration so wie im Lubló höchst elend war. Diese Städte sind vorzüglich in ihren Flor aufrecht zu erhalten, weil sie diese Gegend und den Fuss am karpatischen Gebirge ganz beleben.“

évi országgyűlésen feloldoztattak 's kiváltságos önállásukba visszahelyeztettek *).

- Az 1790ik évben tartott országgyűlés alatt a' szepesi városok becikkelyeztetésükért folyamodtak, 's az óta nem múlik országgyűlés, hogy ebbéli ohajtásukat ne ismételnék. Valamint bődögemplékezetű
- (29) Ferencz király (29), úgy Ferdinand atyai kegyelme is a' városokat kiváltságaik sértetlensége iránt megnyugtatta (30). Két országos küldöttség támogatta a' városok által kért országgyűlési képviselést, de még egyike sem vétetvén fel, iránta határozat nem keletkezett. Szepes vármegyének a' városok ellenében támasztott kívánata, noha ettől 1809ben elmozdított, a' városoknak képviselője nem lévén, 1807ben pártoltatott, de ugyan azon év Decembr. 12k. költ kir. leiratban a' rendek azon választ nyerték, hogy mihelyt a' meghalgtandó kormányzések munkálata fel fog terjesz-

*) Országgyűlési határozat az 1790 December 10től: Quibus in scrutinium assumtis constitutum fuit: Oppida ad Statum Privilegii sui reponenda, ac Discussionem Quaestionum, quae inter Comitatum atque eadem intercedunt, Commissioni Systematicae concredendam esse.

tetni, ő felsége azt rendelendi, mi által a' kiváltságos városi jogok sérelme nélkül a' közjónak, 's a' városok jólétének meg lesz feelve (31). 'S midőn az országgyűlés által 1827ben a' fejedelemtől k. válasz kéretett, a' Rendeket tudósította, hogy e' tárgybeli irományok, a' Dicasteriumok véleményével az országos küldöttséghez utasítva vannak. Az országos küldöttség munkálatában a' városok mellett nyilatkozott, 's az ólta a' városok kérdése a' békéltetők, törvényszékek elrendezése, 's az utolsó országgyűlésen a' csódperek feljebbviteli bírósága, 's a' betáblázások iránt készült törvényjavallatokkal került szönyegre *).

*) Az utolsó országgyűlés 58ik Ülésében a' sérelmek 's kivánatok Vldik osztályában Szepes vármegye a' szepességi XVI városok iránti kivánatát azzal támogatta, „*hogy Szepes vármegye tisztviselőinek, akár az igazság kiszolgáltatása iránt, akár ezen mezővárosok (t. i. szepességi városok) közpeldabeszéddé vált járhatlan útjainak kügazítása, vagy a' tolvajok és gonosztevők nyomozása, vagy akár mily egyéb tárgy iránti fáradozásai, a' XVI. városoknak a' megye hatóságától való függelenségéből eredett rendetlen igazgatása miatt sikeretlenek maradnak.*“ Csak egy kis factumot Uraim! mert erre sem a' felküldetni szokott jegyzőkönyvekben, sem levelezésekben, sem felsőbb rendeletekben, de még magányosok panaszaiban sem akadáhatni. De ha valahol, úgy bizonyosan a' szepességi városok kerületében a' rendetlen igazgatás csak ráfogás; mert minden tárgy két hét alatt el szokott intéztetni. Rendetlenség ellen még panaszt nem hallottunk, de

Amazok törvénybe nem mentek át, ezek pedig a' XVI városokat — ámbár a' váltó-

igen is úgy nevezett gyors bureaucratiai rend ellen; de ez úgy gondolunk a' törvényhozástól függ. Az új építést illetőleg szabadjon kérdezni, valjon Szepes vármegyének útai egyszerre készültek-e? 's ha időt 's arányt tekintünk aligha a' városok az összehasonlítást ki nem állják. A' tolvajok 's gonosztévők nyomozásának különös argumentumát fel nem foghatni, mert gonosztévők üldözésében a' városok, ha segély kívántatik, azt soha meg nem tagadják, a' rabstatistica pedig megmutatja, hogy a' kerületi fogházban egy évben 12 rabon felül ülni nem szokott, 's hogy az is többnyire a' vármegye helységeiből városi szolgálatba szegődött vagy a' városok keblében elfogott cseléd. Ha mind a' mellett is a' rabok számát a' többi törvényhatóságokéval Szemere Bertalan koszorúzott pályamunkájában feljegyzett büntetti lajstroma után egybevetjük, úgy az erkölcsi fok egy törvényhatóságra nézve sem mutatkozik kedvezőbben, mint a' XVI városokra. De azon esetre is ha a' XVI városok kerületében az administratio kerekai rendetlenül forognának, a' rabstatistica egészen ellenkező eredményt mutatna, a' városi utak azért hogy valaményi határban macadamizalt országút nincs, járhatlanoknak tekintetnének, nem az következik, hogy a' kerületi törvényhatóság eltörültessék, hanem inkább az, hogy javíttassék. Statust a' Statusban is keres Szepes, de valjon nem minden political színezet vallomáshoz tartozik, hogy a' megyei szerkezet az alkotmány palládiuma? 's mi egyéb a' kerületek szerkezete, mint az ősnépgyűlési rendszernek képviselőivé változtatása? E' különös tan szerint minden megye Status a' Statusban volna. Abban végre, hogy Szepes vármegye a' XVI városokat már is mezővárosoknak nevezgeti, egy szomorú, már tapasztalás által félelmesse vált jövődőlés rejlik, mert egykori kilencz társai hasonló jövődőlnek borzasztó képét adják.

törvényköny kidolgozására kiküldött választmány rólok is világosan úgy rendelkezett, hogy a' hitel szilárd alapjában külön szabályok 's kivételek divatoztatása által meg ne rendíthessék, az eddigi szokás, ha reá okadat nincs, meg ne változtassék, 's a' betáblázás az illető városi tanácsok ülésein történjék, — halgatással mellőzik, 's a' városok, hol a' betáblázások már 1700 körül, tehát már akkor, midőn hazánkban betáblázásról törvény még nem rendelkezett, olly módon divatoztak, miként az uj törvény parancsolja, természetesen előbbi állásukban maradtak.

A' lublói 's podolini uradalmak, melyek szinte a' kerülethez tartoztak, de a' kiváltságokban be nem foglaltattak, 1827b. a' vármegye hatósága alá kerültek, a' podolini vár pedig, miután hitelesen bizonyított, hogy várostelki állomány, mint ilyen a' város mellett maradt. A' vármegyének alávetett helységek állapotja azóta sulyosabbá vált, mert honi adójuk kétszer annyira növekedett, mint ezelőtt a' kerületi pénztárba fizettek. Illy forma jótétemények, mellyektől a' városi polgárok tör-

hetlen idegenkedéssel 's hideg borzalommal fordultak el, emlegetett Szepes vármegye egyesülési (?) tervezetében is, 's hogy az ország előtt tervezetének kedvező színt adjon, azt állította, hogy a' XVI. városi polgárok Szepes vármegye törvényhatóságát óhajtják, mit azonban a' polgárok összesége önkéntes aláírásával, mellyet Szepes vármegye — noha a' következés ellenkezőt mutatott — veszedelmesnek festett, szörnyen megczáfolt.

A' XVI. városoknak jelen helyhatósági szerkeztének alapképlete városi 's kerületi. A' városi Coordinatio tökéletes képmása a' szabad királyi városok hatósági szerkeztének, és csupán abban van kivétel, hogy a' büntető 's váló perek nem a' városi tanács ülésein, hanem a' kerületi törvényszéken tárgyaltnak, 's hogy a' városok elleni perek nem úgy, mint a' szabad kir. városok ellen, megyei, hanem kerületi bíróság előtt folynak, 's a' XVI városok minden vármegyei befolyástól, még a' vádászat tilalmazásokra 's a' limitatióra nézve is, nem csak egészen függetlenek, hanem kerületének kebelében az administra-

tio minden ágában épen úgy mint a' többi szabad kerületek minden megyei befolyástól ment, 's a' vármegyékhez mindenben hasonló hatóságot gyakorolnak (29 's, 32). (32) Csak ez évben engedtetett Szepes vármegyének a' vámok iránt ez előtt soha sem gyakorlott befolyás, de Gnezda 's Podolin városok inkább magok törölték el régi jövedelmező vámjaikat, mint sem hogy Szepes vármegye törvényszéke elibe csak meg is idéztessenek. A' polgároknak jogai szintén egyenlők 's egymástól semmiben sem különböznek, csak hogy a' szepesi városokban a' királyi haszonvételek nem egyedül a' polgárok öszvegét közösen, hanem minden polgárt egyenként is illetik, 's e' szerint míg a' szabad királyi városokban a' királyi haszonvételek közös városi jog, a' szepesi városokban egyszersmind egyes polgárok tulajdona. A' kerületi hatóságban központosúlnak a' városok, 's közös ügyeik kerületi közgyűlésen, egyéb politicali ügyeik a' kerületi igazgatóság minden hónapban a' kir. igazgató elnökte alatt rendszerint tartatni szokott politicali üléseiben, peres dolgaik pedig a' kerületi törvényszék által, melly rendes Táblabirákból 's a' városok küldöt-

teiből áll grófi előlülés alatt tárgyaltnak. E' kerületi központosításban, a' XVI. városoknak, a' szabad királyi városok felett lényeges elsőbbségök van, — 's ez a' szepesi városok polgári társulatának ősi alapzata, melly nem csak a' közigazgatás mükerekeinek öszvefüggést ad, hanem az igazság gyorsabb kiszolgáltatását is az által biztosítja, hogy a' feljebbviteli bíróság is helybeli, 's a' városok képviselői által választatik. A' lengyel korszak alatt nem választott községekben, hanem a' polgárok öszvesége által választattak meg a' városi tanácsok, 's kerületi képviselők. Most a' városi 's kerületi szerkezet egészen Mária Therezia kiváltságán alapúl.

A' sorssal és szabadságaikkal csendes megelégedés a' polgárok legszebb jellemvonása, nélküle valamint jólét 's áldás nincs, úgy a' haza sem lehet boldog. Midőn az alkotmány áldásainak kiterjesztéséről van szó, akkor senki sem akarhatja, hogy épen a' szepességi városok — a' magyarhonnak éjszaki őrfala — gyászba merítettessenek, 's a' mostani században a' bányászatnak szorgalmas ápolói, a' magyar középrendek

munkás szinte 40 ezerre menő polgártagjai épen akkor, midőn az alkotmány sánczai megerősítendők, őseiktől öröklött 's megérdemelt szabadságaiktól — mellyek szinte nyólcz századon át nem csak a' magyar fejedelmek 's királyoktól, hanem maga a' kárpáti határsoron túl székelte lengyel hatalom által is a' zálog időszak alatt életben tartattak — minden hibájok nélkül megfosztassanak. Ha általában az osztó igazsággal 's közös jogérzettel ellenkezik, akármelylek polgártársban jogot 's érdeket sérteni, úgy törvényhozási politica ellen volna, egy egész polgárosztálynak a' törvénybe vetett bizodalját 's polgárhitét minden magányjogi viszonyaiban megghiúsítani, a' nélkül, hogy belőle a' közállományra a' jogsértés kínos emlékénel egyéb valami hárulhatna. Csak egy kis párhuzam a' mostoha éghajlati kárpátvidéknek határvárosai, 's az ország többi végvidékei közt, egy pillantással éjszakfelé, — 's nem fog találkozni, ki a' közállományból a' városokat kitagadni merné. A' lengyel osztálycatastropha alatt az Europai hatalmak sem keveslettek, a' szepeségi városok jogainak megemlítését, 's a' hon koronája, mellynek jogán

a' városok visszaszerzése alapul, ezen utolsó éjszaki őrszemét sem feledheti ki az alkotmány könyvéből. Valamennyi békekötés, melly a' szent koronát illetve, a' törvénykönyvbe ment át, legalább megemlítetnek eredményei. A' varsói úgy szólván feledésbe ment kötésnek a' törvényben nem csak nyoma sincs, de e' kötés erejénél fogva a' honhoz visszakeblesített városok még csak becikkelyezettésüknek sem örülhetnek. A' városok visszaváltásáról annyi a' törvény, mennyit bár mi egyéb tárgyra nem idézhetünk, 's közel egy százada múlik, hogy a' nemzet négyszázados kívánata beteljesült, 's egy fillérjébe sem került, de a' visszakapcsolás még maig sem bevégzett tény; mert mintha maga az ország a' városok jogszerű visszafoglalásán kétkednék, a' számos törvény után a' visszakapcsolás inarticulatióját, mintzárkövét a' 360 éves történetnek, hijában keressük; 's ez a' törvénykönyvnek historiai 's diplomaticai nagy hézaga, mellynek becikkelyezés általi betöltését úgy az országnak békekötések iránti alkotmányos joga, mint a' városok — mellyek csak kir. Census fejében évenként 18,231 e. ftot. a' hadi pénztárba pedig

19,288 ftnt. 56 $\frac{1}{2}$ xt. fizetnek, 's minden előadott alkalommal a' haza oltárán is áldoztak 's áldozni készek, (33) kebelszorító bizonytalan állása, 's polgári nyugalma, különösen pedig a' nagy királynénak szent emlékezte követeli. (33)

Nincs ember az egész hazában, a' ki előállhatna 's mondhatná, hogy ha a' városok jure postliminii becikkelyeztetnek, — mint be voltak czikkelyezve a' lengyelországi zálogidőszak előtt; — ha a' szabadság állapota biztosittatik, miként Europa hatalmai által biztosittaték; ha polgárjogai az anyahon által erősítettnek, mikép erősítettek fejedelmei által; ha törvény által kimondatik, hogy sorsuk nem leend mostohább, mint idegen nemzet alatt vala — melly felől a' világ ítéletében irva van, hogy középrennd nélkül nem érhető jobb jövedőt —; ha a' törvényhozás Europa szeméi előtt a' szepességi végkerületet alkotmánytársának visszafogadja: nincs ember mondunk, ki állíthatná, hogy birt magány vagy közjogi érdekét veszít, hogy csak egyetlenegy positiv törvény czikkecske vagy bármely parányi historiai emlékezet által köl-

tött reménye hiúsúl, vagy csak egy mák-
szemnyit feláldozna.

Szorgalom 's ipar a' szepességi polgár
erkölcsi 's értelmi súlya, 's vagyonságá-
nak egyedüli kútfeje is. Polgári közértel-
messég ó- 's ujabbkori hatóságszerkezeté-
nek támasza, miben több olyan jótékony
közintézet is sarkallik, millyet a' magyar
törvényhozás csak ujabb időben létesített,
vagy létesíteni törekszik. Igy a' jó rend
fentartására a' territorialis biróhatóság szá-
zadok óta fenállott, 's a' szepességi lakosok
közt sem személyes jogra, sem teherre néz-
ve nem vala különbség, 's a' szepességi vá-
rosokba betestesedett magyar nemes sem
esmert jogelkülönzést, 's a' szász törvény
előtti egyenlőség ellen a' lengyel szakasz
alatt 's előtt panasz soha sem emelkedett.
A' polgári életviszonyok kapcsolatán a'
magyar törvény karzatbeli különböztetései-
vel sem tágitott, 's a' városokban lakó ne-
mesek ragaszkodásukat a' XVI. városok ke-
rületéhez az által bizonyították, hogy mi-
dön 1834ben a' polgárok, a' kerületi törvény-
széket meghagyatni kérték, e' kérelmet sa-
ját aláírásaikkal támogatták. A' nevelési

ügyért 's a' nemzetiség meggyökeresedéséért jól rendezett polgáriskolák kezeskednek *). A' városok kölcsönös tűzkárpótló intézete már egy század előtt létesült, 's az egész ausztriai birodalomban egyetlen 's legelső volt. Műiparban a' városok a' hon akármelly testületével vetélkedhetnek, 's nincs az egész földön ország, hol szepességi hazánkiai szorgalmára nem akadhatni. Reá találunk Svéczia partjain, reá Albion szigetén; műiparos polgár ő túl az Oceánon, az újvilág lakosai között; a' magyar névnek becsületet hoz ő mindenütt, úgy Afrika sivatagain, mint a' sima francz gyárai-ban, úgy az olasz égövezet alatt Thália templomaiban, mint keletnek gyér műhelyeiben.

*) A' lengyel időszak alatt is valamennyi polgáriskolában a' magyar nyelv tanított, 's mi valóban a' lengyel kormánynak legszebb türelmére 's vonására mutat, maga a' kormány által a' magyar nyelvtanításra még az órák is meghatározottak.

Történetmelléletek.

1) Verba Chronici Leutsch. haec sunt: „Anno Dominicae Incarnationis 1241. sub Papa Innocentio IV. regnante Bela IV. Bathus Rex Mangalorum, sive Tartarorum cum quinquies centenis millibus Armatorum Regnum Hungaricum invaserunt: intrando per Russiam ad Villam Pescht usque pervenerunt, contra quos Bela Rex praelians vincitur. In quo praelio fere extinguitur Militia Regni Hungariae universa. Manserunt autem Tartari in Regno Hungariae fere tribus annis, in quo spatio temporis homines, nec seminare, nec metere, nec vindemiare poterant, sed deserta loca querentes, plures fame, ac inedia perierunt. Tunc Comes Saxonum, *id est XXIV. Civitatum Terrae Scepusiensis*, matura deliberatione praehabita, cum universis Judicibus, Communitatibus, omnique plebe hujus Districtus, munierunt quemdam montem Lithonkey, alias Montem Speculationis, sive Lapi-

dem Refugii vocatum: vallantes eum muro, et sese ibidem cum omni fere populo, familia, pecoribus, ac suppelectili per triennium fere sustentantes, et defendentes illaesi permanserunt. Erat autem ille mons Speculationis ita nemorosus, et arboribus consitus, sicut modo: aedificaruntque eis Ecclesiam intra etiam muros praefati montis, aut munitiois, et illa Ecclesia est modo Capitolium Fratrum sive Monasterii Lapidis Refugii, eratque ibi penuria maxima, terra sterilis, petrosa, erantque illis angustiae undique.

Tandem recedentibus Tartaris, videlicet Anno Domini 1245. praefati Terrigenae montem relinquere volentes, nescierunt diverti. Villas enim et Oppida omnia edax flamma consumpserat, inceperuntque alium montem uberiolem, ac fertiliolem, aedificaruntque ibi Civitatem, quam Leutschau vocabant, cum timore tamen: minati enim fuerunt Tartari iterum reverti, prout fecerunt. In Loco, sive monte, in quo civitas Leutschau fundata est, erat quondam Silva quercina, prout usque hodie Stipites et radices arborum in cellariis aliquarum domorum reperiuntur, reliqui vero Terrigenae ad agros proprios redierunt, reaedificantes domos, inter quos non modica contentio erat pro possessionibus. "Clemens pápától is úgy iratik le a' tatár-

pusztítás „in Brevi ad Eppum, Quinque - Ecclesien. et Abbatem de juxta Gron et Visegrad dato.“

2) Stephanus Dei Gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Bulgariaeque Rex, omnibus tam praesentibus, quam futuris, praesentem paginam inspecturis, salutem in omnium Salvatore. Regiae sublimitatis immensitas, cujus est in subjectorum opulentia, et populi multitudine gloriari, solet suorum formam libertatis subditorum, et solutionum, ac servitorum meritum, sive modum misericorditer moderari, ut Populis certa lege fruentibus, eorum numerus augeatur. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire; quod, cum per transitum Domini Belae, Illustris Regis Hungariae Patris nostri charissimi, felicitis recordationis, ad Nos Regni gubernaculum devenisset, jure successorio, seu ordine geniturae, *placuit nobis inter caetera, libertatem fidelium nostrorum Hospitum Saxonum de Scepus, gratiosius reformare, concedentes eisdem hunc statum, et gratiam libertatis: quod (a) Nobis ratione Terragii, singulis annis trecentas marcas fini argenti, cum pondere Budensi, in festo B. Martini Confessoris, solvere teneantur, quibus solutis, ab omnibus Exactionibus, et Collectis, Dicis, et Vectigalibus, quae in Regno no-*

stro exigi contigerit, sint liberi penitus et exempti. Deinde (b) *cum Nos in Regno Nostro, vel extra Regnum exercituare, vel militiam exercere coegerit temporis necessitas, ut parati cum quinquaginta Viris armatis Lanceatis venire teneantur, sub vexillo Regis viriliter pugnaturi.* Cum autem Nos Provinciam intrare acciderit, quotiescunque illuc cum Baronibus Nostris, et Nostra militia veniemus, (c) ipsi hospites Nostri Nobis introitum dare tenebuntur opulentum, et similiter in egressu, decessum delicatum Nostrae celsitudini competentem. *Et quia crebrius in conflictibus Nostris Sanguinem suum uberius effuderunt, Nostrae Majestatis Regiae in conspectu, hanc eisdem gratiam et libertatem duximus concedendam, (d) quod liberam habeant licentiae facultatem, inter se Comitem, vel, Judicem, quemcunque voluerint, eligendi, qui una cum Comite pro tempore constituto, omnes causas, inter ipsos emergentes, judicabit, in Leucha Civitate Provinciae capitali juxta Jus, et Consuetudines Provinciae approbatas; de poenis vero, seu Mulctis, seu Birsagiis, de causis majoribus provenientes, Comes, pro tempore constitutus, duos recipiet denarios, Comiti Provinciae, tertio denario permanente; hoc expresso, quod de simplici vulnere, quod non transit in mutilationem, cedit media Marca, de mutilatione quinque Marcae, de fissura similiter quinque Marcae, de*

caede vero cedent decem Marcae; Causas vero minores pro pecunia, vel haereditatibus Comes Provinciae per se judicabit. Concessimus etiam iisdem (e) liberam licentiae facultatem, Sacerdotes, quoscunque decreverint, in suas Ecclesias eligendi; qui de ubertate Nostrae gratiae liberis decimis jugibus temporibus, potentur, ad Omnipotentis gloriam et honorem. Volumus etiam, quod nullus Comitum pro tempore constitutorum, ipsos contra libertates eisdem concessas molestare audeat, vel praesumat. Insuper de praerogativa speciali hanc ipsis dedimus libertatem (f) *quod per nullius conditionis, status, aut ordinis hominem possint ad nostri praesentiam, extra Provinciam evocari, vel citari*, maxime quia homines sunt simplices, et in *Jure Nobilium nequeunt conversari, agriculturis et laboribus intenti, proprio jure, et lege speciali perfruuntur*; verum (g) *omnes Causae* pro possessionibus, haereditatibus, metis, et limitibus, facultatibus, et *mortibus*, seu quibuscunque casibus, per Comitem pro tempore constitutum et Comitem Provinciae, *terraneis mediantibus*, judicabuntur, in loco superius indicato, secundum formam Juris. Deinde (b) Singulis annis, in Ramis Palmarum, Monetam Nostrae Camerae Regiae cum omni reverentia suscipere tenebuntur, et solenniter permittere, currere secundum jus, vigorem, et lucrum

Camerae Regiae cambiare universaliter tenebuntur; ita, quod Comes Camerae, vel sui officiales, quos ad hoc deputaverit, altero dimidio mense, sive sex hebdomadis plenam habeant potestatem cambiandi jus, et lucrum Camerae prosequendi, de qualibet Marca in cujuslibet Fori, vel emptionis titulo recipient unum pondus. Volumus etiam monetam quintae esse Combustionis; finito autem tempore sex hebdomadarum, expresso superius, Comites Camerae surgent de Cambio, cessante omni vigore eorundem, ipsa moneta nihilominus currente per totum annum, usque ad revolutionem novae monetae, quod quilibet habeat liberam licentiam emendi, vendendi, cum ipsa moneta, cum auro, et argento, vel cujuscunque substantiae facultatis. *Nec praetermisso, quod (i) saepedictis Hospitibus Nostri fidelibus, in aquis piscandi, in campis, in Sylvis venandi, plenam concessimus, libertatem. Volumus insuper, (k) quod in metis et limitibus, Sylvis et nemoribus, per nullius conditionis hominem impediatur, vel graventur, verum ipsi larga potiantur licentia, sylvas extirpandi, et in Terram arabilem redigendi, suisque usibus applicandi.* Cum autem Collectores Terragii Nostri certo tempore praescripto, ad ipsos pervenient, tenebuntur eos suscipere honorifice, et gratanter, in certo Numero quatuor Personarum, et quinque Equorum,

quibus in victualibus, et deliciis lautius providebunt, donec summa trecentarum Marcarum, cum pondere praenotato integraliter colligatur. *Postremo* ipsis petentibus (1) *hanc concessimus gratiam quaerendi Mineras et Metalla in Montanis, inventa colere, et suis usibus applicare, salvo Jure Nostro, dedimus potestatem. Ut igitur hujus a nobis concessae libertatis series robur obtineat firmitatis perpetuae, nec per quempiam processu temporis retractari valeat, aut in irritum quomodolibet revocari, praesentes concessimus Litteras, duplicis Sigilli Nostri Munimine roboratas. Datum per manus Magistri Benedicti, Orodicensis Ecclesiae Praepositi, Aulae Nostrae Vice-Cancellarii, dilecti et fidelis nostri. Anno Domini 1271. 8-a Kalendas Decembris, indictione 14-a Regni autem Nostri 2-do.*

3) Carolus Dei Gratia Hungariae etc. Rex, omnibus Christi Fidelibus, praesens Scriptum inspecturis, Salutem in Salutis largitore. Ad universorum tam praesentium, quam futurorum notitiam, harum serie volumus pervenire, quod Hospites et Saxones Nostri dilecti, et fideles de Scepus, Stephanum filium Eliae, Comitem eorum terrestrem, Hedricum villicum de Suburbio, et Joannem de Olaszy, ad Nos transmittentes, plenum Mandatum habentes, eorundem libertates ab Illustribus quon-

dam Regibus Hungariae, praedecessoribus Nostris eis concessas, Nobis fecerunt allegari, petentes cum Instantia, ut dictas libertates ratificare, et approbare, ipsosque in eisdem conservare dignaremur. Quarum libertatum forma talis est:

Primum videlicet, quod ipsi singulis annis, ratione Terragii ipsorum 1200 Marcas in terminis infrascriptis, Nobis solvere tenentur. Scilicet in die media Quadragesima 400 Marcas, in octavis beati Joannis Baptistae similiter 400 Marcas, item in octavis S. Martini pari modo 400 fini argenti pondere cum Regali. Debent in praescriptis terminis, ad se destinatos gratanter recipere Collectores, et infra collectionem lautius pertractare, in certo numero quatuor Personarum, et quinque Equorum, juxta morem et consuetudinem hactenus approbatam.

Volentes, quod iidem Saxones Nostri, soluto Terragio, certis temporibus, ut est praemissum, ab aliis omnibus Exactionibus, et collectis, Dicis, et Vectigalibus, quae pro Nobis in Regno Nostro exigi contigerit, liberi penitus, et exempti, maxime cum propter talem Exemptionem a 300 Marcis, quas condam annuatim solvere consueverunt, ad summam, et Numerum 1200 Marcarum devenierint praenotatam.

Volumus etiam, quod ab omni exercituatio-
ne, quam a Nobis incidi acciderit, in quacun-
que parte Regni Nostri absoluti sint, et exempti, et ad
illam nullatenus convenire teneantur, nisi intra
metas, et limites Provinciae Scepusiensis exegerit
exercere militiam temporis necessitas impacati,
cui ob defensionem Patriae, pro viribus inniti te-
nebuntur.

Postremo adjungimus, *quod per nullius condi-
tionis hominem*, ad Nostram praesentiam possint,
extra Provinciam, in quocunque casu evocari,
vel citari, sed comes et castellanus, autoritate
Regia, pro tempore constitutus, vel ipse, vel per
alium Vice-Comitem suum, una cum Comite ipso-
rum Saxonum, et Terranis, Causas ad se perti-
nentes singulas discutiet, et judicabit, in Leucha,
Civitate Nostrae Provinciae capitali, juxta Jus et
consuetudines, ac libertates ejusdem Provinciae
habitas ab antiquo. Itaque de poenis, mulctis, et
birsagiis, ac Judiciis majoribus dictatis, idem Co-
mes pro tempore constitutus, duos recipiet dena-
rios; tertio denario Comiti Provinciae, et ipsis
Saxonibus remanente.

Volumus insuper, quod nullus Comitum pro
tempore constitutorum, ipsos Saxones contra li-

bertates eisdem concessas, tam in Judiciis, quam aliis casibus molestare, vel aggravare in aliquo audeat, vel praesumat. Ne autem circa Possessiones et haereditates, ad Nostros fideles Saxones pertinentes, et de numero eorum recensitas, in quibus ipsos volumus jugibus temporibus indemner conservare, surgat aliqua ambiguitas, vel emergat, ad majoris certitudinis cautionem de Benignitate Regia Civitates eorum, Villas, Oppida, Curias, et Praedia in suis limitibus sita, et ad se legitime pertinentia, secundum ordinem propriis nominibus praesentibus fecimus annotari. Est igitur primo Leutscha, Civitas Nostrae Provinciae capitalis, cum suis Curiis, et Praediis in suis limitibus et villula Kypperserde sitis, infra metas, et quibusdam oppidis adjacentibus, una cum Civitate deservientibus Nostrae Regiae Majestati, videlicet Vilkisdorff, Villa Friderici, Durst, Villa Magistri Gottfredi; deinde Suburbium, et Kalderbach, et Villa Henrici Judicis et Erhardi, duo Nadasd adjacentia; item Villa Eulenbachi; item Villa Latina, et in suis limitibus Villa Johannis, et Alczov, quae Villa alibi Detrici appellatur, item Villa Collinii, contiguae juncta, item Odorin cum Villa Dionisii adjacente; item nova Villa cum suis casis, praediis mineralibus, et montanis, item Villa Poldmanni, et curia Marsi-

lji, item Villa Ursi cum terrae particula de Villa Drauch exempta, item Kis Thamássy, et Nagy Thamássy — item Quintoforum, quod ad S. Ladislaum nuncupatur, cum Villa Bulmanni adiacente, item Villa Compositi et Villa primi, item Poprad, Felka, Schlang, Mellenbach, Villa Matthaei, Mons S. Georgii, Villa Michaelis, item Villa Isaac, item Villa Menhardi, quae Virbo appellatur, item Bella, item Kesmark cum suis pertinentiis, et terris a Rege Ladislao quondam emptionis titulo comparatis; item Leibicz cum suis Curiis, et allodiis universis; item Villa Ruskini, item Villa Durandi. Et sic civitatum et Villarum ac Oppidorum nomina certis vocabulis per limites distingvuntur, in quibus eosdem fideles Nostros volumus perpetuis temporibus conservari, et manu Regia strenue contra quoslibet gubernari.

Nos igitur qui ex Officio suscepti regiminis, unumquemque, et specialiter dictos Hospites Nostros de Scepus fideles, in suis Juribus conservare debemus, considerantes nihilominus fidelitates, et servitorum merita eorundem, quae nobis in nostris negotiis, expeditionibus, et agendis, a primis adolescentiae Nostrae temporibus cum omni reverentia, et sollicitudine impenderunt, tam humiliter, quam devote, et specialiter in conflictu Nostro,

quem contra potentiam Matthaei de Trenchén; Demetrium filium Nicolai, et filios Omodei condam Palatini, in Rozgun habuimus, *qui dicti hospites Nostri viriliter dimicantes, non parcentes rebus, et personis, se fortunae casibus, pro Nobis submittere non formidantes, cum mortibus Fratrum, proximorum, et sociorum suorum, in conspectu Nostrae Regiae Majestatis, et effusione sanguinis ipsorum, Nobis fideles exhibuerunt famulatus.*

Nos volentes fidelibus servitiis, et pro mortibus, ac pro effusione sanguinis ipsorum et proximorum suorum, occurrere Regio cum favore, licet ipsi respectu suorum servitiorum, a nobis multo plura habere mererentur, *tamen prius dictas libertates eorundem, de verbo ad verbum praesentibus inscribi facientes, easdem ratificamus et approbamus, ac testimonio praesentium confirmamus, sine praejudicio Regii Juris, et aliorum.* In cujus rei memoriam, perpetuamque firmitatem praesentes concessimus duplicis Sigilli Nostri munimine roboratas. Datum per manus discreti viri Magistri Joannis Albensis Ecclesiae Praepositi, Aulae Nostrae Vice-Cancellarii, et Archi-Diaconi Kükölienensis, dilecti et fidelis Nostri anno 1317. Pridie Idus Novembris, Regni autem Nostri anno similiter 12-o Venerabilibus in Christo Patribus, Do-

minis Thoma Strigoniensi, ejusdemque Loci Comite perpetuo, et Fratre Ladislao Colocensi, Aulae Nostrae Cancellario miseratione Divina Archiepiscopis; Emerico Varadiensi, Augustino Zagrabiensi, Joanne Nitriensi, Stephano Vesprimiensi, Benedicto Csanadiensi, Nicolao Jauriniensi, Benedicto Transilvano, Ladislao Quinque-Ecclesiensi, Martino Agriensi, et Georgio Syrmiensi Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Demetrio Magistro Tavernicorum Nostrorum, Dominico Palatino, Magistro Lamperto Judice Curiae Nostrae, Petro filio Stephani, Magistro Agazonum Nostrorum, et aliis quam pluribus Nobilibus Regni Nostri Comitatus tenentibus et honores.

Privilegium hoc novo Regis Sigillo corroboratum exstitit Anno 1328.

4) Constitutiones per Praelatos et Barones, ac Nobiles Regni Hungariae, tempore Coronationis Andreae Regis, dicti de Venetiis, factae, sequuntur in hunc modum:

§. 1. Tempore Coronationis Domini Andreae Regis illustris Hungariae etc.

§. 3. Nos itaque, Dei gratia Archiepiscopus Colocien. Aulae Domini Regis Cancellarius, Petrus Transylvanien. Andreas Agrien. etc. Eccle-

siarum Episcopi apud Ecclesiam fratrum minorum in Pesth. Anno D. 1298 in Festivitate Beati Dominici Confessoris cum omnibus Nobilibus Hungariae, singulis Saxonibus, Comanis, in unum convenientes, accepta auctoritate ex Consensu Domini Regis et Baronum totius Regni, prouti et aliorum, invocata spiritus sancti gratia tractare coepimus, de his, per quae Regiae Magnificentiae, et Statui Regni totius ac etiam ipsarum Ecclesiasticarum Personarum et Ordinum aliorum consuleretur; ideo statuimus etc.

Art. 19. Similiter et hospites cujuscunque Nationis secundum libertatem ab initio eis concessam teneantur.

5) Carolus Dei Gratia Rex Hungariae etc. significantes tenore praesentium, quibus expedit, universis memoriae commendantes: quod Nicolaus filius Pauli civis de S. Ladislao de Comitatu Scepus, in sua, et aliorum Civium seu hospitem universorum de eadem, Personis, ad Nostrae Majestatis accedens praesentiam, querulose declaravit: quod ipsos praetextu Terrarum, seu Possessionum Mártonyfölde, Machalfölde, Kelechenfölde, et Gerlachfölde vocatarum in Comitatu Scepus, juxta eandem Civitatem adjacentium, quas ipsi hospites nostri a Martino, Machal, Ke-

lechen, et Gerlach, Auridatoribus Nostris, pro ipsorum pecunia, prout dicunt, comparassent, et emissent, et usui ejusdem Civitatis Nostrae, ut augeri valeat, applicassent, quidam homines, imo quam plures Regnicolae Nostri, ad praesentiam Castellani de Scepus evocaverint, per quod factum iidem Hospites Nostri injurias infinitas, damna indicibilia, et vastitates plurimas paterentur, supplicans idem nomine ipsius, et universitatis ipsorum civium in persona, Nostrae Majestati, ut super hoc de solita Regiae Pietatis Clementia ipsis providere dignaremur, remedio opportuno. Nos itaque, qui suscepti regiminis officio singulorum intueri debemus merita, et unicuique anxietates, et necessitates, ac onerosa gravamina indebite imminetia alleviare teneremur, remedio Regio opportuno; eisdem Hospitibus Nostris de Regia pietate duximus annuendum, ut nullus regnicolarum Nostrorum ipsos, vel aliquem ex ipsis, ad illicitum alterius Judicis, et Justitiariorum Regni Nostri, nisi ad praesentiam Comitis Terrestris dicti comitatus possit citare, et evocare quovis modo. Qui quidem comes Terrestris si in reddenda Justitia quibuspiam ex parte ipsorum negligens, vel remissus fuerit, non dicti Hospites, sed idem Comes Terrestris ad nostram, vel ordinarii Judicis sui praesen-

tiam, debeat legitime evocari; ex parte eujus nos, vel ipsi Judices eorum Ordinarii, quibuslibet querulantibus Justitiae faciemus complementum. Et quia res transire debet cum onere, proprietatesque ipsarum Possessionum dictae nostrae Civitati sit annexa, ex eo specialiter: quia etiam primitus ex libertate, proprietate conditionis, Possessionum earundem ad extraneam Jurisdictionem in nullo spectare, prout Nobis dicitur, dignoscebantur, bona deliberatione praehabita decrevimus, statuentes, ut praetextu dictarum Possessionum ipsi Hospites Nostri Scepusienses, ad *praesentiam Judicum, et Justitiariorum extraneorum Regni quorumlibet non possint per quospiam, ut praetactum est, deinceps evocari.* Aurum tamen ex iisdem Possessionibus proveniens, juxta antiquam Libertatem et consuetudinem, in termino consveto, prout in eorum Privilegio asserunt contineri, in festo B. Martini confessoris, sicut dicunt, mediam Marcam et tria pondera de auro finissimo Nobis solvere teneantur. Igitur vobis Palatino, Judici Curiae Nostrae, item Comitibus Parochialibus, et specialiter Castellanis de Scepus nunc constitutis; et in futurum constituendis praecipimus per praesentes, quod Hospites Nostros de S. Ladislao judicare, vel vestro adstare judicio compellere, nullo modo

praesumatis, et aliud in praemissis facere non audeatis. Datum in Visegrad Feria quarta proxima post Dominicam Ramis Palmarum Anno Domini 1336.

6) Bela Dei Gratia Rex Hungariae etc. Universis omnibus Christi Fidelibus Paginam praesentem inspecturis salutem in vero Salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Hospitibus nostris in Villa Olaszi de Tornava congregatis et congregandis hanc concessimus libertatem, ut a Comite Parochiali liberi sint penitus et exempti, nec quicumque nomine Comitum inter eos possit commorari, sed Villicus de communi voluntate ipsorum electus, eos debeat judicare *juxta consuetudinem aliorum Hospitum*. Item concessimus, quod quicumque ex ipsis haeredum careret solatio, liberam habeat de universis Bonis suis facultatem disponendi; Debita autem ipsorum quilibet nobis tenetur de singulis mansionibus homini nostro, ad id destinato, in ea quantitate, qua tempore felicitis memoriae Fratris Nostri Colomanni erant obligati, persolvant annuatim. Ut igitur series hujus libertatis a Nobis concessae salva semper, et inconcussa permaneat, nec possit ab aliquo imposterum retractari, praesen-

tes concessimus Litteras duplicis Sigilli nostri munimine roboratas. Datum anno Christi 1243 2da Calendas Junii. Regni autem Nostri 8-vo.

7) Ludovicus Dei Gratia Rex Hungariae, fidelibus suis universis Praelatis, Baronibus, Comitibus, Castellanis, Nobilibus, Officialibus; item Civitatibus, et liberis villis, earumque Rectoribus, Judicibus et Villicis, quibus praesentes ostenduntur salutem et gratiam. Dicit nobis et Dominae Reginae, Genitrici nostrae charissimae Henthmannus filius hominis de Sancto Ladislao, in personis universorum auridatorum nostrorum de Suchfalva in terra Scepusiensi existentium, quod dicti auridatores nostri, antiqua eorum libertate exigente, nullius alterius Judicis et Justitiarum, nisi Comitum Terrestris XXIV. Civitatum dictae Terrae Scepusiensis judicio, et judicatum astare fuissent consueti: nunc vero vos eosdem auridatores, vestro judicio contra libertatem eorum astare compelleritis; unde cum nos dictos auridatores nostros de dicta Suchfalva, in eorum antiqua libertate velimus conservare, fidelitati vestrae firmis damus Regiis sub edictis, quatenus praedictos auridatores nostros de Suchfalva in nullis causis judicare, contra libertatem eorum antiquam sitis ausi; sed si aliqui quid-

cunque actionis contra eosdem habent, vel habuerint, id in praesentia Comitum Terrestris XXIV Civitatum terrae Scepusiensis libertate eorum requirente, exsequantur, qui Justitiae complementum exhibebunt cuivis querulanti, prout dictaverit ordo Juris: aliud, sicut nos graviter offendere formidatis, facere non ausuri in praemissis. Datum Budae in quindenis festi Paschae Anno Domini 1365.

8) Juris municipalis Consuetudinarii Saxonici Articulus primus: Das uns Czipser kein Man zulannde hatt gen Hoffe in keinerlei sachs:

1. Von ersthen an. Hab vir die gnade, und das recht von allen Kaenigen von Hungen von anbeginnen, das uns Czipsser kein Man ader nimanth umb keinerlei sach tzu Hoffe hat zu laden, sonder er soll ein recht suchen vor des Kaenigks Graffe, der Burggraff ist in dem Czipss, und vor dem landtgroffen, und vor den Richteren, und vor denn Eldisten, die zu den Rechten geschvoren haben, einen Manne ein rechts Recht zu thun am felde, nach unsem Landrecht, als vir haben, von alters, als der Czipss gestift ist, und als uns die Kaenige vonn alters, und bisher begenodt haben.

9) Ludovicus Dei Gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque Rex, Princeps Salernitanus et Honoris, et Montis S. Angeli Dominus. Omnibus Christi fidelibus, praesentibus pariter, et futuris praesentium notitiam habituris, salutem in omnium Salvatore. Imperfectum staret Largitoris Beneficium, si id quod datum est, sui muniminis robore non stabiliretur, ad rei memoriam sempiternam. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Hendmanus Filius Hanus Civis Noster fidelis de S. Ladislao, de Comitatu Scepusiensi in sua, et universorum Civium, et hospitem nostrorum de eadem Personis, ad Nostrae Serenitatis accedens praesentiam, exhibuit Nobis quasdam Litteras nostras patentes, majori Sigillo nostro consignatas, super libertatibus ipsorum confectas tenoris infra scripti: supplicans Nobis humiliter, ac devote, ut easdem acceptare, approbare, ratificare, et novi nostri authentici Sigilli appensione privilegialiter dignaremur confirmare; quarum tenor talis est: Nos Ludovicus Dei Gratia Rex Hungariae, memoriae commendantes tenore praesentium significamus, quibus expedit universis; quod Andreas Julius Herbodi de S. Ladislao de Comitatu Scepusiensi, in sua, et aliorum Civi-

um, seu hospitem universorum de eadem, personis, ad Nostrae Majestatis accedens praesentiam, exhibuit Nobis quasdam Litteras Serenissimi, et Magnifici Principis Domini Caroli condam Inclyti Regis Hungariae, beatae memoriae Nostri Genitoris charissimi, posteriori super libertatum praerogativis eorundem Civium et hospitem, per eundem Dominum Carolum, Patrem nostrum, concessis eidem consignatas tenoris infrascripti: petens, et supplicans Nobis in persona eorundem, prece subjectiva, ut tenorem earundem de verbo ad verbum nostris patentibus Litteris inseri faciendo, easdem confirmare dignemur. Quorum tenor talis est: Nos Carolus Dei Gratia Rex Hungariae significamus tenore praesentium, quibus expedit universis, memoriae commendantes, quod Ladislaus, filius Pauli Civis de S. Ladislao etc. ut supra. Datum in Visegrad feria quarta proxima post Dominicam Ramis Palmarum Anno Domini 1336. Igitur Nos Supplicationibus praefatae Andreae hospitis nostri de praefata Villa S. Ladislai, sua et universorum cohospitem suorum in personis, Nobis porrectis favorabiliter inclinati, tenorem praescriptarum Literarum Paternarum de verbo ad verbum praesentibus transponendo, praedictas libertatum eorundem praerogativas, prout per praefatum Dominum Carolum, Patrem nostrum cha-

rissimum, rite et legitime datae sunt, et collatae, praesentium patrocinio confirmamus. Praesentes autem dum Nobis reportabuntur, in formam nostri Privilegii redigi faciemus. Datum in Visegrad in Dominica Judica Anno Domini 1344. Nos itaque supplicationibus eorundem fidelium Civium, et hospitum nostrorum tamquam justis, et admissione dignis favorabiliter, et benigne exauditis, praetactas Litteras nostras, omni prorsus suspicione carentes, praesentibus de verbo ad verbum insertas, simul cum praetactis ipsorum libertatibus, in tenore earundem expressis acceptamus, approbamus, ratificamus, et pro eisdem fidelibus Civibus nostris, eorumque successoribus autoritate Regia, perpetuo valituras confirmamus, praesentis nostri Scripti patrocinio mediante. In cujus confirmationis nostrae testimonium firmitatemque perpetuam, praesentes concessimus Litteras nostras Privilegiales pendentis et authentici Sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Venerabilis in Christo Patris Domini Nicolai, Archi-Episcopi Strigoniensis, locique ejusdem Comitis perpetui, Aulae nostrae Cancellarii dilecti, et fidelis Nostri. Anno Domini 1374. tertia Nonas Maji, Regni autem Nostri Anno 33. Venerabilibus in Christo Patribus, et Dominis eodem Nicolao Strigoniensi, Thoma Colocensi, Ugulino Spalatensi, Nicolao Jadrensi,

et Elia Ragusiensi, Archi-Episcopis. Demetrio Variadiensi, Dominico Transylvano, Colomanno Jauriniensi, Ladislao Vesprémiensi, Stephano Zagrabieni, Regnique Sclavoniae Vicario Generali, Vilhelmo Quinque-Ecclesiensi, Dominico Csanadiensi, Michaeli Agriensi, Joanne Vaciensi, Petro Bosnensi, Fratribus Stephano Nitriensi, Thoma Syrmieni, Joanne Tininiensi, Demetrio Novensi, Nicolao Traguriensi, Stephano Farensi, Valentino Macariensi, Mathaeo Subinicensi, Michaeli Scardonensi, et Portoia Senniensi Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Magnificis Viris Nicolao Konth, Joanne Magistro Tavernicorum Nostrorum, Nicolao de Zech Dalmatiae et Croatiae, Nicolao de Gara, de Machov, Banis, Petro Zudar Pincernarum, Paulo de Laszka Dapiferorum, Joanne Janitorum, et Emerico Agazorum nostrorum Magistris, ac Magistro Benedicto Comite Psoniensi, aliisque quam plurimis Regni nostri Comitatus tenentibus, et Honores.

10) Hilbrandus Comes Saxonum et Jurati, ac universi Judices cum tota Universitate de Scyps, omnibus presencia visuris, salutem in eo qui universe largitor est salutis. Racio dictavit sapientie, quod erroris incoreccio linea corrigatur justicie et quevis accio ad recipiendam stabilitatem inde-

ficientem literarum testimonio confirmetur. Hinc est, quod ad universorum notitiam tenore presentium volumus pervenire, cum Paulus, filius Alhcydis de villa S. Ladyzlai, quandam particulam terrae, ville ejusdem Euzenbach vocatam, niteretur usurpare indebite, volens alienare et separare a solucione nostri communis terragii Regii, scilicet trecentarum marcarum, contra formam juris et libertatis ipsius villae et Ecclesiae, ad quam Decima ipsius terre semper pertinuit et pertinet, in prejudiciumque totius nostre Provinciae, populi de eadem praedicta villa, videlicet sui Concives, moti de tanta sibi irrogata injuria, ad nostram accesserunt presentiam super causa ejusdem terre, contra predictum Paulum *movendo querimoniam, coram nobis in figura Judicii ordinarii, et debito Juris ordine litem contestando*. Nos vero cum ex officio, nobis injuncto et commisso juramento prestito, teneamur nefandos singulorum errores corrigere, noxia suppressere, justiciam errigere et docti veritatis experientia, sciamus eandem memoratam terram cum suis Decimis, nostris et patrum ac avorum atavorumque nostrorum temporibus semper fuisse conjunctam inseparabiliter eidem ville supradicte, cum sua terra reliqua et Decimis sub una eademque unitate solucionis terragii nostri Regii scilicet trecentarum

marcarum, communis dictante sententia Juris, per nos exstitit judicatum, quod sepe dicta terra cum suis Decimis, omni remoto impedimento aliqujus impetitoris, ad eandem suprascriptam villam debeat amplius sub solucione consveta trecentarum marcarum juxta formam antique consvetudinis sue, per nostros seniores approbate, indivise et irrevocabiliter pertinere; ammodo autem ne talis contingat error vel consimilis, inter nos decretum statuimus, quod quiscunque hominum sepe dictam terram in simili casu, succedente tempore, acceptare presumpserit, desumatur sui honoris culmine, et infidelitatis titulo per totam Provinciam proscribatur. Datum in Leucha anno Domini Millesimo ducentesimo nonagesimo quinto V. Kal. Junii.

11) Andreas Dei gratia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Galicie, Lodomerie, Cumanie Bulgarieque Rex. Omnibus Christi fidelibus praesentes literas inspecturis salutem in omnium Salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire. Quod discretus vir Jacobus, Plebanus de Igluhaza, ad nostram accedens presentiam, *exhibuit nobis privilegium seu ordinationem Judicum et totius Universitatis Saxonum de Provincia Scepusiensi*, super facto solucionis seu

exactionis Decimarum, per eosdem ordinate, confectum, petens a nobis cum instancia, ut *ipsum Privilegium* ratum habere, et *nostro dignaremur Privilegio confirmare: cujus quidem Privilegii tenor talis est:*

Elias Comes Saxonum et Latinorum et Consules ceterique Saxones et Latini de Provincia Scopusiensi; Omnibus praesens scriptum inspecturis, salutem in eo, qui omnium est vera salus. Dum error iniquus vetustatis, linea recta vere justitiae corrigitur, constat necessarium, ut nota lineae correccionis tanta exprimatur superficie, ne linea deleta error dilabendi revertatur ad pristina, et dicatur, est error novissimus pejor priore; Noverint igitur universi praesens scriptum inspecturi, quod frater Corardus, vir Deo devotus, de Ordine Heremitarum Sancti Augustini, ex mandato et praecepto Sanctissimi Patris nostri Domini Philippi, miseratione Divina Firmani Episcopi, Apostolice Sedis Legati, ad nostram Provinciam delegatus, pro salute animarum nostrarum, et status nostri reformatione, maxime super errore veteri Decimarum, in nostra Provincia hactenus non juste nec ordinarie persolutarum, literas nobis patentis ipsius Domini Legati, Patris nostri Sanctissimi, demonstravit, in quibus didicimus, ipsum

nos sancta et paterna exhortari ammonicione, ut justas ex integro daremus Decimas, illi non subtrahentes partem, qui nobis largiretur totum, affirmans, quod sine administracione justarum Decimarum nostras animas salvare aliquatenus nequiremus, et quod consuetudo, quam pretendimus fuisse ordinatam Patrum nostrorum temporibus, scilicet ut duodecimam erogaremus partem congregatam, et praeparatam, pro Decima non collecta, nec praeparata, non posset cum aliqua fieri justitia, sed potius dici possit corruptela, et animarum nostrarum perpetue damnacionis causa. Nos vero ammonicionem Sanctissimi Patris nostri audientes tam salutarem, docti, et reformati per sanctam predicacionem viri Religiosi, ejusdem Fratris Corardi, cum Universitate populi totius nostre Provincie, usi deliberacione communi, eodem fratre Corardo nobis injungente, in remissionem peccaminum Patrum nostrorum, ac animarum nostrarum, illi corrupte consuetudini abrenunciavimus, et abrenunciamus, et prestito Sacramento promisimus et promittimus, Sacro-Sancte Romane Ecclesiae obedire, et amplius justas dare Decimas, prout sumus eruditi ab eodem Fratre Corardo, et sicut Hungari et Slavi suas errogant Decimas in toto Territorio Scepusiensi. Et ne hec Sancta ordinacio, et ordinacionis prestito Sacra-

mento confirmacio, procedente tempore possit per aliquos nostros heredes, heredumque successores aliquatenus irritari, cum consensu universitatis presentes decrevimus literas in perpetuam confirmationem Sigilli terre communis munimine roborare. Acta sunt haec in Liwche presente viro Venerabili Luca, Preposito Sancte Strigoniensis Ecclesiae. Aule Regine Majoris Hungarie Cancellario, omnibus Plebanis et Laicis, ejusdemque Provinciae Senioribus, ad eandem ordinacionem congregatis. Anno Domini Millesimo ducentesimo octuagesimo.

Nos igitur justis petitionibus dicti Jacobi Plebani favorabiliter inclinati *predictum Privilegium Judicum, et tocius Universitatis Saxonum de Provincia Scepusiensi rite ac legitime emanatum*, ratum habentes et acceptum, de verbo ad verbum presentibus insertum, patrocinio nostri Privilegii duximus confirmandum. Concessimus etiam omnibus Plebanis, de Provincia Scepusiensi, ex gratia nostra speciali, ut quicumque Parochianorum eorundem Decimas suas justo modo solve neglexerint, de uno quoque cum judicio unius marce, vel si villa communiter et in communi suas Decimas dare neglexerint, ut est pretactum, cum judicio trium marcarum a Villa, vel a Communitate *per Judices Provinciae Scepusiensis, pro tempo-*

re constitutos, auctoritate nostra eisdem Plebanis a quibuslibet sine diminutione exigantur, vel etiam persolvantur. In cujus rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes concessimus litteras duplicis Sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus Venerabilis Patris Thome, Dei gratia Episcopi Jauriniensis, Aulae nostre Vice-Cancellarii dilecti et fidelis nostri. A. D. Millesimo ducentesimo nonagesimo septimo. Regni autem nostri Anno Octavo.

12) Jordanus Comes Saxonum, et Jurati, ac universi Judices cum tota Communitate Scyps; Universis Christi Fidelibus praesentes Litteras inspecturis, Salutem in omnium Salvatore. Divina Nos edocent eloquia, sacra testantur Evangelia, ut quaevis fidelis anima, spretis transitoriis, inhaereat coelestibus, derelinquendo vitia, misericordiae opera, et alia bona quaelibet exercendo, praecipue tamen Sacrorum Coenobiorum, et Claustrorum numerum studiosius augmentando, in quibus laus Divina crebre colitur, et Christus Dei Filius pro Salute vivorum, et defunctorum Salutifere immolatur. Hinc est, quod ad Universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Frater Andreas Ordinis Chartusiensium, cum alio suo Confratre allecti, vocati et citati, per

viros discretos, et devotos, scilicet D. Heydenricum, Plebanum de Lyutscha, D. Verherum, Plebanum de Odorin, D. Martinum, Plebanum de Villa Isaac, D. Hermannum, Plebanum de Lyubicza et caeteros universos Nostrae Provinciae Plebanos, unacum eisdem Plebanis, ad Nostram accedentes praesentiam, devotissime postularunt, quod ipsis locum quemdam Lethon nuncupatum, situm in terminis Nostrae Provinciae, qui vulgari-ter dicitur Lapis Refugii seu speculationis, ad construendum, et aedificandum in eodem Claustrum, pro honestate sui Ordinis conferemus. Nos itaque congregatione Seniorum Nostrorum Universorum facta, deliberatione matura praehabita, considerantes ipsorum petitionem esse justam, et devotam, non detrimentum, sed emolumentum salutare, tam corporaliter, quam spiritualiter inferentem, de bona voluntate, et omnium consensu totius Nostrae Comunitatis, eisdem Fratibus locum praescriptum cum suis pertinentiis, videlicet: Sylvis, pascuis, piscationibus, Belae similiter, ac Conradae, agris cultis et incultis, quaesitis, seu inquirendis, cum metis infrascriptis concessimus, et contulimus, perpetuo possidendum, ut ipsi ibidem, sicut petiverunt, pro honestate, et utilitate Ordinis Chartusiensium, ad laudem gloriae et honoris Altissimi, et Beatissi-

mae Virginis Mariae Dei Genitricis, sanctique Joannis Baptistae, nec non Sacratissimae Margarethae Virginis, aedificare valeant, et Nos per hoc ipsorum salutaribus Orationum sanctarum suffragiis, possimus in perpetuum consolari. Ne vero in posterum per Nos, vel per Nostros Successores, de metis et limitibus ejusdem Lapidis, aliqua oriatur ambiguitas, ipsum decrevimus circumscribere certis metis, et limitibus distinctis: Primo sunt duae aquae Conrada scilicet et Bela, quae dictum Lapidem per tria sua latera circumdant, ac circumcingunt; ad quartum vero latus, versus Occidentem prout murorum ambitus ab una scilicet valle Belae, usque ad vallem alteram, videlicet Conradae, ejus lapidis continetur. Extra vero muros saepofati Montis, Nos de Nostra Terra, praedictis tantum addidimus, quantum de Pomeriis faciendis, et aedificiis pro Claustro construendis, possit sufficere abundanter. Ut autem haec Nostra concessio et Collatio facta *in generali Congregatione Nostrae Provinciae*, robur obtineat perpetuae firmitatis, praesentes dedimus Litteras, Sigillo Nostrae Communitatis, et Sigillo Domini Jordani, Nostri Comitis roboratas. Datum et actum in Civitate Lyutscha Anno Domini 1290. in die S. Michaelis, 12-a Indictione.

13) Nos Jacobus Miseratione Divina Episcopus Scepusiensis, Universis Christi Fidelibus, praesentem paginam inspecturis, cum Paterna Benedictione in Domino Salutem. Quae fiunt in tempore, ne cum labenti tempore simul collabantur, et ne oblivio, noverca omnium felicium Actionum, hominum memoriam, ut turbo dissiparet, oportunitum Nobis videtur, ut acta modernarum cautione Scripturarum certissime confirmentur. Hinc est, quod Nos instigante, ac favente Clementia Divina, et ad hoc Regia suffulti auctoritate, dilectis Nobis fidelibus, Fratribus Ordinis Chartusiensis Locum quemdam, qui Lethon dicitur, ac Lapis Refugii, seu Speculationis, situm in Terra Scepusiensi, et ad famulandum, ac inibi ad laudem Dei, suaeque Genitricis Virginis Mariae, et S. Joannis Baptistae, nec non sacratissimae Virginis Margarethae, Clastrum construendum cum suis appenditiis, — — libere contulimus, et hoc de consensu omnium Terraneorum, jure perpetuo possidendum. Ut autem Nostra haec Donatio facta Gratia Regis mediante, ac Fratrum Nostrorum, ut superius memoravimus, consensu accedente inviolabilis seu irrefragabilis jugiter perseveret, has Litteras contulimus pendentis Sigilli Nostri munimine firmissime communitas. Hujus rei testes sunt: D. Haidenricus, Plebanus

de Leutscha, D. Verterus, Plebanus de Oderin, D. Martinus, Plebanus de Villa Isaac, D. Hermannus, Plebanus de Leubicz, nec non Lutscha, Magister Gothifredus Terrae Prothotarius, cum omnibus aliis Terrae Conjuratis. Datum apud S. Martinum in Ecclesia Cathedrali. Anno Domini 1299. 14-a Calendas Januarii.

14) Nos Sigismundus Dei Gratia Romanorum, Hungariae etc. Rex, recognoscimus tenore praesentium, significantes, quibus expedit universis, ratione vero mutui nos a Serenissimo Principe, Domino Uladislao Rege Poloniae, ejus Praelatis, et Baronibus triginta septem millia sexagenarum latorum grossorum novae monetae, numeri Bohemicalis boni, et justis ponderis habuisse, et cum effectu recepisse. Quem quidem Dominum Uladislauum Regem Poloniae, Successoresque Praelatos et Barones ipsius in restitutione earundem pecuniarum, assecurare eum cupientes, et prout justum est in solutione ipsum redere volentes certiolem, sibi, et ejus Successoribus, Praelatis, et Baronibus, terras, videlicet castrum Nostrum Lublo, alias Lublav, cum Oppido, et Oppidum Podolincz cum fortalitio, ac villis ad ea pertinentibus; nec non Oppidis et Civitatibus infrascriptis; in Terra nostra Scepusiensi,

Diaecesis Strigoniensis situatis: videlicet Gnizna, Bela, Leubicz, Menhartsdorf, Georgenberg, Tevtschendorff, Valendorff, Michelsdorff, Neudorff, Fúlka, Kirchdorff, Matsdorff, Durelsdorff, nuncupatis, cum eorum omnibus attinentiis, pertinentiis, censibus, fructibus, redditibus, proventibus, *jurisdictionibus*, temporalibus possessionibus, agris, pratis, lignis, campis, silvis, nemoribus, mellificiis, piscaturis, piscinis, lacubus, paludibus, aquis et aquarum decursibus, molendinis, et emolumentis, quercetis, pinetis, virgultis, Gaysmiritiis, aucupacionibus, venationibus, exactionibus ordinariis, obventionibus, attinentiis, et appertinentiis universis, quibuscunque nominibus nuncupentur, aut vocentur, nihil possessionis, aut utilitatis pro Nobis, aut successoribus Nostris in iisdem reservantes, obligamus, ac in vadium posuimus tenore praesentium, ex voluntate Praelatorum et Baronum Nostrorum ad hoc specialiter accedente. Ita quod omnibus utilitatibus: et proventibus hic descriptis, sine alicujus usurae scrupulo idem Dominus Uladislaus Rex Poloniae, sui-que successores uti, frui valeant, et gaudere; cui etiam omnes Incolae, et cives Civitatum, et Villarum praedictarum, tamquam Nobis obedire, et de singulis censibus, proventibus, et obventionibus interim, quoad ab ipso vel ab eorum

aliquo redimemus, Terras, Castra, et Oppida, Civitates et Villas easdem praedictus Dominus Uladislaus Rex Poloniae, Successoresque, Praelati et Barones ejus possidebunt, et tenebunt, et habebunt tam diu quousque sibi, aut ejus Successoribus, Praelatis, aut Baronibus per Nos, aut successores Nostros, praedicta triginta septem millia sexagenarum latorum grossorum, Bohemicalis monetae, boni et justii ponderis, aut valoris earundem in auro, et argento fuerint efficaciter persoluta. Promittimus insuper bona fide, et in verbo Nostro Regio, Terras easdem, et Civitates, ac Villas ab omnibus injuriis, et impugnationibus quoruncunque extraneorum, ac si eas per Nos possideremus, quamdiu idem Dominus Wladislaus Rex Poloniae, et Successores ipsius servaverint, defendere, et tueri; illo etiam non omisso, quod si aliquis de Regno Nostro Hungariae, easdem Terras, Castra, Civitates, Oppida, et Villas sub eodem Domino Wladislao Rege Poloniae Successoribus, Praelatis et Baronibus recuperaverit, aut acquisiverit, ipsas sine dolo et fraude requirere, et ipsas eisdem restituere tenebimur, et debemus, in casu autem, quo ipsas acquirere non possemus, ex tunc sibi, et successoribus, Praelatis et Baronibus ipsius, praedicta triginta septem millia sexagenarum reddere, et solvere

promittimus bona fide; vel hujusmodi bona, aut alia consimilia, et ejusdem valoris sibi, et suis Successoribus in iisdem obligare. Si autem hoc facere non curaremus, aut neglexerimus, ex tunc ad omnia damna, quae ex incomplectione promissorum Nostrorum et votorum in praesenti Littera expressorum praedictus Dominus Wladislaus Rex Successores, Praelati, et Barones ac Regnum ipsius perceperint, Nos una cum Praelatis, et Baronibus resarcienda et refundenda promittimus, pro quibus Regni Nostri homines, cujuscunque conditionis, dignitatis, et praeceminentiae fuerint, et bona ipsorum arestare, captivare, Terrasque Nostras invadere, et spoliare, libere idem Dominus Wladislaus Rex, Successores, Praelati et Barones, ac Regnum ipsius valeant, absque omni resistantia et contradictione Nostra, et Nostrum, quousque sibi, successoribus, Praelatis, et Baronibus, ac Regno suo per Nos, aut nostros Successores, Praelatos, Barones omnibus in praemissis fuerit satisfactum integre. Dum autem praedictas Terras, Civitates, Oppida, et Villas ab eodem Domino Wladislao Rege Poloniae, Successoribus, Praelatis, et Baronibus ipsius redimere, et liberare voluerimus, extunc litteram Nostram sub ipsius Sigillo Majestatis pendenti, ad eundem Dominum Wladislaum Regem Polo-

niae, vel ejus Successores, Praelatos, et Barones Regni ejus scriptam demus per notabiles duos Consules, unum videlicet de Levczey, et alium de Cassovia, ipsis in Lublav dirigere, et eam sibi facere praesentari, ad significandum intimare, quod ipsas Terras, Castra et Civitates, Oppida et Villas infra duos menses continuos volumus de eodem Domino Wladislao Rege, vel ejus Successoribus, Praelatis, et Baronibus liberare; si autem Nos decedere contingeret, tunc duo Praelati, et totidem Barones Majores Regni Nostri Hungariae, Sigillis eorum pendentibus in hoc casu facere debebunt, et tunc a die insinuationis, et assignationis Litterarum hujusmodi triginta septem millia sexagenarum latorum grossorum boni, et justi ponderis in auro puro, et argento, infra eosdem duos menses ad Castrum Dunavecz duci debebunt, et ibidem per hominem dicti Wladislai Regis Poloniae, Successorum, Praelatorum, et Baronum ejus, quos ad id duxerint, deputandos, numerari, et numerata sub salvo, securo, et sufficienti conductu nostri, Successorum, Praelatorum, et Baronum Nostrorum in Castrum Czorstein importari, et adduci. Interim autem in Castro Dunavecz praedicto, quatuor potiores Poloniae de terra Cracoviensi, et Sandecensi, vel alter eorum, quos, vel quem

Rex Hungariae, vel Barones ipsius Regni tunc nominaverint, vel delegerint, videlicet die insinuationis, pro persolvendis pecuniis, et redemptione Pignoris praedictorum facienda permaneant, sive persistent; ita tamen, quod praesentes eligantur, in Regno Poloniae ubique existentes, non impediti, tali infirmitate, quod venire non possent, quia impediti, illo non obstante, alii loco impeditorum transmittantur, et per ipsum Wladislaum, Successores, Praelatos, et Barones praedictos in obstagium eodem in Castro Dunavecz reponatur, nec ab inde recedere debeant, donec Castrum praedictum Lublav, nec non aliae Civitates, et Oppida praedicta Nobis, et Successoribus Nostris, sive Praelatis et Baronibus integre fuerint restituta, nulla etiam deceptione, excusatione, contradictione, vel occasione obistente harum, quibus Nostrum, et Praelatorum Nostrorum Sigilla sunt appensa, Testimonio Litterarum mediante.

Et nos Joannes Archi-Episcopus Strigon. Joannes Episcopus Jaurinensis, Nicolaus de Gara Regni Hungariae Palatinus, Simon Comes de Rozgon Judex Curiae Regiae, Joannes de Pelsovicz, Magister Tavernicorum Regalium, Ladislaus de Ujlak Banus Machov, Joannes Banus de Ma-

roth, Petrus de Peren Comes Ujvár. Emericus de Peren Secretarius, et Cancellarius Regiae Majestatis, Joannes de Rozgon Thesaurarius Regiae Majestatis, Mathaeus Palocz Comes Borsod. Ladislaus de Pelsovicz, filius condam Emerici Wajvodae, Joannes de Boczena, Benedictus Zudar de Makovicz, Praelati, et Barones Regni Hungariae promittimus bona fide pro nobis, et nostris Successoribus omnia praedicta per Dominum nostrum Regem de voluntate et beneplacito nostro facta, et disposita, ac promissa inviolabiliter servare. In quorum omnium fidem et testimonium una cum Sigillo Domini nostri Regis, Sigilla nostra sunt appensa. Datum Zagrabiae octava die Omnium Sanctorum Anno Domini MCCCCXII. Regnorum autem nostrorum Hungariae XXVI. Romanorum vero III.

15) Sigismundus Dei Gratia Romanorum Imperator semper Augustus, ac Hung. etc. Rex, Fidelibus Nostris, Providis Comiti Terrestri, nec non Judicibus, Juratis caeterisque Civibus, et Hospitibus, ac toti Communitati Civitatum Terrae Nostrae Scepus, salutem, et gratiam. Ex fidedignorum relatione, Nostra percipit Serenitas, quomodo vos ampliores insidias, insultus, et violentias perfidissimorum Hussitarum, qui pridem Civi-

tate Késmárk, prohdolor! obtenta, et devastata, praescriptas partes Nostras Scepusienses depraedarunt, formidantes, hac ut creditur, ducti occasione, quod si et in casu, quo praetaxatos Hussitas, altera vice, dictas partes Nostras Terrae Scepus subintrare, et per eosdem memoratam Civitatem Nostram Késmárk, — — ac memorem ejus invalitudinem vice iterata, quod Deus avertat, obtinere contingeret, tunc eisdem Hussitis in eadem Civitate Késmárk quantumcunque remanentibus, et moram trahentibus, praetactae aliae Civitates Nostrae ipsius Terrae Scepus, maximis dispendiorum periculis subjacerent, praedictum totum murum, et fortalitia ejusdem Civitatis Nostrae Késmárk rumpere, et in ruinam vertere niteremini, et velletis; quod in Nostrae Majestatis displicentiam, Incolarumque praelibatae Civitatis Nostrae Késmárk damnum, jacturam, et periculum cederet multum grande. Super quo fidelitati vestrae firmissimo Nostro Imperiali sub Edicto praecipientes mandamus, quatenus praemissum murum, ac quaecunque alia fortalitia praetitulatae Civitatis nostrae Késmárk quovis modo in quacunque sui parte rumpere, detrahere, aut vertere in ruinam, rumpique, et detrahi, ac aboleri, et destrui facere nequaquam praesumatis; quin potius ipsam Civitatem Nostram Késmárk in omnibus suis mu-

ris, munitionibus, atque fortalitiis pro viribus recuperetis, et restauretis. Dum autem in praetactum Regnum Nostrum Hungariae, sicut dante Domino in brevi facere intendimus, revertemur, tenebimus et praebimus tales vias et modos, quod nedum ipsa Késmárk, sed et aliae praecipuae Civitates dictae Terrae Scepus ab insultibus hostilibus memoratorum Hussitarum, et aliorum quorumcunque secure, et absque omni formitudine remanebunt. Aliud ergo sub poena gravissimae Nostrae indignationis non facturi in praemissis. Datum Ferrariae Feria 6-ta proxima post festum B. Matthaei Apostoli, et Evang. Anno Domini 1433. Regnorum Nostrorum Anno Hung. 47. Romanorum 23. Bohemiae 14. Imperii vero 1-mo.

16) *Ulászló koronázás előtti innepélyes Oklevele:*

Wladislaus Tertius dei gratia Rex Poloniae etc. Quamobrem, cum postquam per obitum dive memorie Serenissimi Principis domini Alberti Romanorum et Hungarie Regis, Regnum ipsum Hungarie suo destitutum fuisset rectore, Regni ejusdem Prelati, Principes, Comites, Barones, Proceres, Communitates, quatenus et sibi et Regni sui statui salubriter prospicerent, Solennes ipsorum Ambasiatores et Nuncios Regni ejusdem Prelatos et Barones insignes et Magnificos videlicet Reveren-

dum in christo Patrem dominum Joannem Segniensem Episcopum Governatorem Abbatie de Sancto Gothardó, Mathkonem de Talloncz Regnorum Dalmacie et Croacie ac totius Slavoniae Banum, Johannem de Peren Magistrum Thaurarnicorum Regalium, Ladislaum de Poloncz Magistrum Curie Regalis, Emericum de Marczali Magistrum Dapiferorum Regalium et Comitem Simigiensem, Mandato et auctoritate Totius Regni predicti fulcitos ad presenciam nostram in Civitatem Cracoviensem transmittendos statuissent, qui inibi constituti post exactam et quam tanta rei pondus postulabat deliberacionem, Nos desiderio unanimi et voto concordi in suum dominum et Regem Regni Hungarie prefati nominaverunt et elegerunt, Nosque subsequenter magna cum instancia summoque desiderio precati sunt, quatenus Regni illius populorumque et dominiorum ejusdem Regimen et Gubernacula susciperemus etc.

Nos itaque Wladislaus Rex prenominatus auditis eorundem hujusmodi desideriiis, et ipsis attentiore Consilio nostrorum Prelatorum et Baronum examinatis etc.

Imprimis itaque promittimus et pollicemur, quod postquam Nos deo favente Regni predicti

Hungariae *Diadema feliciter susceperimus, in ipsa Coronatione nostra omnia Jura, libertates et bonas consuetudines Regni ipsius usque ad presens tempus tentas et observatas juramento et literis nostris Regalibus confirmabimus etc.*

Preterea, ut nostra in his sincera intencio appareat, et ut quod Verbo de recuperandis Juribus et pertinentijs Regni Hungarie dicimus et promittimus effectu ipso rei comprobetur, deturque intelligi, quanto affectu incrementum Regni ejusdem cupiamus, Castrum Lublio, in Terra Scepusiensi cum omnibus Civitatibus Oppidis Villis que Titulo pignoris usque ad presens tempus ratione Regni nostri Polonie pacifice possedimus et tenuimus atque tenemus, Promittimus et pollicemur de nostra mera liberalitate statim postquam celebritas Coronacionis premissae feliciter facta fuerit et consummata, reintegrare et libere restituere Regno Hungarie absque quavis pecuniarum predictarum in quibus pignori obligata fuerunt exaccione Litterasque quascunque superinde confectas mox post dictam Coronacionem restituemus etc.

In cujus robur et testimonium presentes litteras Sigillo Majestatis nostrae communiri mandavimus. Actum et Datum in Civitate nostra Cra-

coviensi Octava die Mensis Marcii Anno Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo. Per manus Magnificorum Joannis de Coneczpole Cancellarii et Petriwoda Sczekoczini vicecancellarii Regni Polonie sincere dilectorum, Nos autem Prelati et Barones atque proceres Regni Polonie pro suprascripto Serenissimo principe domino nostro Rege Promittimus atque Pollicemur, Quod prefatus Dominus Rex noster Hec omnia suprascripta servabit, tenebit, faciet atque attendet singulaque in dictis Litteris continentur. In cujus Testimonium Sigilla nostra ipsis Litteris appendi fecimus In robur et fidem ampliore. Datum ut supra.

17) *A' gönczi gyűlésnek szölvő kegyelmes válasz.*

Responsio Sacrae Romanorum Hungariae, Bohemiae etc. Regiae Majestatis ad Articulos, Litteras et caeteras supplicationes fidelium suorum Universitatum Nobilium Novem Comitatum Partium Regni sui Hungariae superiorum, videlicet Aba-Ujvariensis, Borsodiensis, Gömörriensis, Thornensis, Saros, Zempliniensis, Scepusiensis, Ung et Bereg in Conyentu eorum ad Festum Divi Thomae Episcopi 1552 in Oppido Göncz habito ad Suam Majestatem missas, in Civitate Suae Majestatis Gröz die 17. Jan. 1553. data.

Cum Sacra Regia Majestas etc. etc.

Caeterum quod ad petendum a Polonica Nobilitate auxilium attinet; probatur Sacrae Regiae Majestati, quod se inconsulta, neque Litteris, neque Nunciis quidquam in ea re sibi agendum duxerint, Nam cum negotium hujusmodi agendi pro auxilio *apud externos ad Majestatem Suam pertineat*, nihil in ea re Majestas Sua est praetermissura quod e re, et dignitate Sua fore intellexerit, quemadmodum hactenus quoque minime praetermisit. Similiter de Contributione tredecim Oppidorum Scepusiensium in medium Regnicolarum conferenda, quidquid ad eam conficiendam visum fuerit esse necessarium, Majestas Sua non est neglectura. Ferdinandus m. p. Nicolaus Olahus, Episcopus Agriensis.

18) Nos Sigismundus hujus nominis Primus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, nec non Terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Sira-diae, Lanciciae, Cuiaviae, Russiae totiusque Prussiae et Massoviae ad Culmen Elbingen: Pomerianaque etc. Dominus et Haeres. Manifestum facimus harum serie Litterarum Universis et singulis tam praesentibus quam futuris. *Quod tametsi in Felici Coronatione Nostra omnibus Populis nobis subjectis*

Jurando promissimus omnia Jura, Privilegia Libertates, Decreta et Immunitates Illis in genere et in specie per Antecessores Nostros juste et legitime concessa et concessas, firmiter ac inviolabiliter tenere, observare, defendere ac Manutenerere. Tamen ad Instantiam supplicationemque Fidelium Nostrorum dilectorum Egregiorum Nobilium ac Providorum Gregorii Glatz Comitis tredecim civitatum nostrarum Regalium. Stephani de Varallya Notarii Terre Scepus. Antonii Titel cum sibi Adjunctis subditis Nostris in praedictis Tredecim Civitatibus Scepus. ad nos medio Spectabilis ac Magnifici Petri Kmita de Wisnitz Palatini et Generalis Capitanei Cracoviensis Regni nostri Summi Marschalli tum Seepuss: Praemislicen: et Colensis Praefecti sincere nobis dilecti porrectam. Et imprimis pro nostra Summa erga Illos Ipsos subditos Nostros animi Regii propensione ac Clementia. Qui ab eodem tempore quo ad Regnum nostrum Poloniae accesserunt et incorporati sunt, omni Fide sinceritate et Integritate nobis et antecessoribus nostris servierunt, Nihil reformidando omnes fortunae Impetus quales Illi sint excipere has pro nobis et Regno Nostro Poloniae fideliter ac constanter ferre atque etiam perferre. Illis ergo omnia Jura, Privilegia omnia, Libertates omnes, Decreta et Immunitates a nobis et Clarissimae memoriae Hun-

*gariae et Poloniae Regibus juste et legitime concessa et concessas, In quorum et quarum Usu hucusque fuerunt et de praesenti sunt in omnibus Eorundem Privilegiorum Punctis, Clausulis, Articulis et Conditionibus non per Errorem aut improvide sed ex Nostra certa scientia ac de Consilio Consiliariorum Nostrorum in his Comitibus Generalibus Regni existentibus confirmandum, approbandum et ratificandam duximus. Confirmamusque approbamus et ratificamus praesentibus Literis Nostris decernentes Ea et illas robor debitae firmitatis obtinere temporibus aeviternis quocirca Vobis supraten. Spectabili ac Magnifico Petro de Wisznicz Palatino Cracoviensi Regni Nostri summo Mareschallo et Capitaneo Scepus. pro tempore existen. committimus atque etiam Jubemus ut dictos subditos nostros *Tredecim Civitatum Scepusiensium* in omnibus Eorum Juribus Libertatibus et Immunitatibus sic ut praefertur per nos confirmatis conservetis manuteneatis, et defendatis, conservarique tueri ac Defendi per Vestros vicegerentes curetis pro Gratia nostra et Officio vestro facturae. In quorum omnium fidem et Testimonium Sigillum nostrum est appensum. Datum in Conventu Generali Cracoviensi Feria Quinta ante Dominicam Reminiscere. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Trigesimo nono.*

Regni vero Nostri anno Trigesimo Tertio. Praesentibus Rndis in Christo Patribus Petro de Gamratis Cracoviensi. Luca de Gurka Vladislaviensi. Stanislao de Olesznicza Posmaniensi. Sebestiano Branicki Chetmensi Episcopis. Nec non Magnificis Venerabilibus et Generosis Joanne de Tamow Castellano Cracoviensi et Capitano Sandomiriensi, Petro Kmita a Wisznicz Palto. et Capitano Cracoviensi Regni nostri Summo Mareschallo ac Scepusiensi. Praemislensi et Colensi Capitano, Joanne de Tranzyn Sandomirien. ac Betzen, Chetmensi, Ratnensi et Crasnostaviensi Capitano, Petro Firley de Dombrovicza Lublinen. et Capitano Radomien. Felice Sizeniski Plocensi et Mariaeburgensi Capitano, Nicolao Gerynsky Massoviae Palatino, Nicolao Wolski Sandomiriensi Ssmae Dominae Bonae Reginae Curiae Magistro ac Sanocensi, Lancoronen. Lomzen. et Visnensi Capitano Spichleone de Tarnow. Radomien: Regni nostri Thesauriario ac Krzepicen; Capitano Severino Boner Biecen Zuppario et Magno Procuratore nostro Cracoviensi et Oswiecimensi, Latoriensi Capitano Castellariis. Paulo de Wola Regni nostri Cancellario Capitano Gostinensi et Burgrabio Cracoviensi, et Samuele Macejovsky Decano Cracoviensi Ejusdem Regni Vice - Cancellario, Stanislao Slasky Praeposito Posnaniensi,

Paulo Krassowski Warsowiensi et omnium Sanctorum Praeposito, Benedicto Idzinski Gneznen. Cracovien. et Sandomirien. Canonicis Secretariis nostris, Joanne Bobrzykowski structore mensae nostrae Augustino Kotphicz Praefecto stabuli nostri caeterisque Dignitariis Officialibus et Aulicis nostris Testibus circa praemissa fidedignis sincere et fideliter dilectis. Datum per Manus Praefati Magnifici Pauli de Wola Regni nostri Cancellarii Capitanei Gostiensis et Burgrabii Cracoviensis sincere nobis Dilecti. Paulus de Wola Regni Pro-Cancellarius etc.

19) In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Stephanus DEL gratia Rex Poloniae, magnus Dux Lithuaniae, nec non Terrarum Cracoviae, Sendomeriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Russiae, Prussiae, Massoviae, Culmensis, Elbingensis, Pomoeraniae, Samogitiae, Livoniae etc. ac Princeps Transylvaniae etc., significamus praesentibus litteris nostris, quorum interest, universis, et singulis tam praesentibus, quam futuris. Quia tametsi omnia Jura, Libertates, et Privilegia Regni nostri omnium Incolarum Spiritualium, et Secularium a praedecessoribus nostris concessas, nos jam ante confirmaverimus, sed quoniam venientes in Conspectum nostrum Famati, ac Providi Albertus Nicasi Comes et Ste-

phanus Dirner, Petrus Moldner, Georgius Hassek, et Barthel Ratz Internuncii Tredecim Oppidorum nostrorum Scepusiensium supplicarunt nobis, ut Oppidis nostris memoratis omnia eorum Jura, Libertates, ac Privilegia eorum, per Serenissimos Reges Hungariae, et Poloniae antecessores nostros ipsis, ac Oppidis memoratis nostris Scepusiensibus concessa, specialibus Literis nostris Auctoritate nostra Regia approbare, ratificare, et confirmare dignaremur. Ideo supplicatione hujusmodi uti justae benigne annuentes, omnia Jura, privilegia, literas, decreta, Libertates etiam super libertate mercandi, ac Theloniorum nostrorum ubilibet per Regnum nostrum, tum etiam de annua Censuum solutione, vigore Conventus Generalis Varssaviensis Divi Sigismundi Augusti Regis antecessoris nostri, nobis Thesauroque nostro, per eadem Oppida Scepusiensia praestanda. Nec non de eligendis ad Ecclesias idoneis Sacerdotibus, et eisdem conferendis decimis ex concessione privilegiorum Regum Hungariae, simulque de libera Electione Comitum, et Judicum, facultateque judicandi causarum omnium, salva ad nos Appellatione permanente. Ac insuper de perceptione proventuum in usus publicos Oppidorum *Reique publicae eorundem* ex propinatione vinorum in liberis Tabernis, et emolumentis molendinorum proveni-

entium, usuque Sylvarum libero; Exemptioneque ab aliis quibuscunque oneribus, et laboribus exactionibusque insolitis, aliasque immunitates, et praerogativas per olim Serenissimos tam Hungariae quam Poloniae Reges antecessores nostros, ipsis Oppidanis Scepusiensibus praefatis publice, et privatim quibusdam illorum per memoratos tam Hungariae, quam Poloniae Reges antecessores nostros, juste, et legitime concessas, quas quidem hic pro expressis, et specificatis tanquam de verbo, ad verbum praesentibus insertae fuissent, haberi volumus, *in quorum usu et possessione ad hanc usque diem fuerunt*, nullis penitus exceptis tam in genere, quam in specie, ita quod Generalitas Specialitati, et Specialitas Generalitati non deroget, ac in omnibus earum punctis, Articulis, et Conditionibus, Clausulisque approbandas, ratificandas, et confirmandas duximus, prout de certa scientia nostra, assensuque Consiliariorum nostrorum approbamus, ratificamus, et confirmamus, per praesentes eadem omnia, et singula Jura, Privilegia, libertates, decreta, Literas, et immunitates praefatorum Oppidorum nostrorum Scepusiensium *ceu huic Regno nostro unitorum et adjunctorum* robor debitae firmitatis obtinere debere, tanquam a nobis ipsis fuissent largita, decernimus, omniaque, et singula in eis contenta,

observaturos, ac ad ea observanda alios adacturos, neque violari illa a quopiam aliaque in parte permissuros nos esse pollicemur. In cujus rei fidem, et evidentius Testimonium praesentes manu nostra subscripsimus, et Sigillo nostro muniri jussimus. Datum Warschoviae in Conventu Regni Generali die vigesima prima Mensis Januarii: Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octavo. Regni vero nostri Anno secundo. Praesentibus Reverendissimis, Reverendis in Christo Patribus, nec non Magnificis, Generosis etc. et quam plurimis dignitariis ac officialibus nostris. Datum per manus Reverendi Petri Dumin Wolski DEI gratia Confirmati Episcopi Plocensis Regni nostri Cancellarii, sincere nobis dilecti. *Stephanus Rex m. p. (L. S.)*

A' XVI. Szepességi városok kerülete hasonló tartalmú, a' Lengyel királyoktól eredt 's akármikor kimutatandó eredeti kiváltságleveleket bir, névszerint: Sigmondtól 1539 — Sigmond Agostontól 1555 — Henriktől 1574 — Istvántól 1578 — Sigmondtól 1590 — IVik Ulászlótól 1633 — János Kázmértől 1649 — II-ik Agostontól 1714 — III-ik Agostontól 1754 évekből. Ezeken kívül Stanislaus Agoston 1765 évben költ 8 különféle kiváltságleveleit, mellyeknek utóbbikába, mint megerősítő

kiváltságlevélbe, minden fentidézett kiváltságok szórúl szóra beiktatvák.

20) *IIIIdik Ferdinand király levele a' szepességi városok kerületi grófjához.*

Egregio Domino Joanni Ollmützer, Comiti XIII. Oppidorum Scepusiensium, Nobis Dilecto, Ferdinandus tertius divina favente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus etc. *Egregie Nobis Dilecte!* Benigne dedimus in commissis Spbli ac Magnifico nostro Consiliario Intimo, Cammerario, ac Regni nostri *Hungariae Palatino*, et fideli Nobis sincere dilecto, *Comiti Paulo Palfy ab Erdőd* etc. ut occasione praesentis itineris sui, ad partes istas superiores, inter caetera alia, *separatim etiam nonnulla tecum, in negotio tredecim Oppidorum Scepusiensium et liberationis eorundem e manibus Polonorum per ipsos Cives fienda, Nomine Nostro cretenus conferat et tractet.* Proinde praesentibus te benigne hortamur, quatenus *in hoc plenam fidem memorato Palatino tribuere et totum negotium autoritate, qua isthic penes dicta oppida scepusiensia, ratione officii polles,* respectu tam eorundem proprii emolumentum, quam boni publici, omni meliori modo et via libenter facilitare, atque ipsam tractationem

ad bonum finem ita promovere velis ac studeas, prouti benignam intentionem Nostram ab eodem fusius coram intellecturus eris; In quo prospicies propriae utilitati et emolumento eorundem oppidorum et simul rem commodam Regno Nobisque pergratam praestabis, Gratiam nostram Caesaream Regiamque deinceps agnoscendam, quam tibi interim in reliquo ita benigne deferrimus. Dabantur in Civitate nostra Vienna, Octava die Decembris, Anno Millesimo, Sexcentesimo et Quadragesimo Nono, Regnorum Nostrorum, Romani Decimo Tertio, Hungarici vigesimo quinto, Bohemici vero vigesimo tertio. Ferdinandus David Ungnadt, Comes a Weissenwoll ad mandatum Electi Domini Imperatoris proprium Marcus Puteer.

21) *Olszowszky András alcancellárnak 1673 év August Akén a' lengyel főcancellárhoz irt levele, Zaluski András Varmi püspök 's lengyel főcancellár gyűjteményéből.* Epist: Histor: familiarium 1 Köt. 1673ik évről 469 lapon.

Apafi Princeps Transilvaniae in datis ad me, assecurat, Portam nobiscum pacem conservaturam, salvis per omnia conditionibus tractatus, praeteriti anni, alias non; interim in prudentia supremi Regni Mareschalli summum consistit mo-

mentum, vel belli vel pacis. Abligatus Caesareus exhibuit Regi memoriale Principalis *sui volentis redimere Scepusienses Civitates*, profecto non facile Responsum dare potero; licet enim Sigismundus Imperator Uladislao Jagelloni anno 1412 oppignoravit Scepusium, triginta et aliquot florenorum millibus, latorum grossorum Pragensium, cum Pacto redhibitionis; sed postea successerunt varia alia Pacta, Electiones Regiorum Principum Poloniae, in Reges Hungariae, matrimonia Annae Isabellae, pacta deliberatione Maximiliani, in quibus adjudicaverunt Nobis a seculis quietam Scepusii possessionem. Subscripta sunt postea haec pacta a Clemente VIII., a Lubkovicz ante nato moderni Ministri Status, favet nobis authoritas nostrorum Historicorum Wapowscy, Bielscy: alias enim etiam ad Russiae Ducatum cum Podolia posset habere praetensionem Imperator numeratis 100,000 fl. ut est in pactis inter Ludovicum Hungariae Regem etc.

22) Traité de cession entre S. M. l' Imp. Reine de Hongrie et de Bohême et le Roi et la République de Pologne conclu á Varsovie le 18 Sept. 1773.

Au Nom de la Sainte Trinité. Soit notoire à quiconque appertinet: Sa Majesté l' Impératrice — Reine Apostolique de Hongrie et de Bohême après avoir fait occuper par les troupes quelques districts de la Pologne, en conséquence du concert arrêté pour cet effet entre Elle, S. M. l' Impératrice de toutes les Russies et S. M. le Roi de Prusse, a fait déclarer par un mémoire, présenté à Varsovie au mois de Septembre de l' année dernière, les droits et les raisons, qui l' ont engagée à cette démarche; le Sérénissime Roi de Pologne, en conséquence du Résultat du Conseil du Sénat assemblé au mois de Novembre de la même Année, y a répondu etc.

Art. II. Les Hautes Parties contractantes desirant prévenir et écarter toute contestation etc. Elle a fait occuper, pour lui tenir lieu et servir d' equivalent de tout les prétentions *de la couronne de Hongrie* etc. de Bohême, et qui consistent dans tout le Pays designé par les limites tracées ci-après.

Art. IV. Comme S. M. Impériale-Royale et Apostolique déclare et confesse avoir obtenu, moyennant cette cession de tous les pays et districts enclavés dans la frontière susmentionnée,

et par conséquent aussi des endroits et Villes dépendantes du Comté de Zyys qui s'y trouvent renfermés, un équivalent juste et proportionné pour toutes les prétentions de ses Couronnes de Hongrie etc. de Bohême, Elle renonce aussi de son côté tant pour elle, que pour ses Héritiers et Successeurs, à toute prétention qu' elle pourroit avoir encore à la charge du Royaume de Pologne et du Grand Duché de Lithvanie, sous quelque prétexte que ce puisse être.

Art. V. Les Dissidents et Grecs Non-unis jouiront dans le Provinces cédées par le présent Traité de toutes leurs possessions et propriétés *quant au civil* et par rapport a la religion, *ils seront entierement conservés in statu quo* c' est à dire, dans le même libre exercice de leur culte et discipline avec toutes et telles églises et biens ecclésiastiques qu'ils possedoient au moment de leur passage sous la domination de Sa Majesté Imperiale Royale et Apostolique au mois de Sept. en 1772 et sa dite Majesté et ses Successeurs ne se serviront point de droits de Souverain au préjudice du Status quo de la religion de Dissidens et Grec non uni dans les pays susmentionés.

23) Serenissime Dux Regie Locumtenens, Excelsum Consilium Locumtenentiale Regium! Comitatus Scepusiensis in Sede sua Judiciaria Diebus 9-a, 10-a et 11-a Mensis Augusti a. c. 1773 in XVI. Oppido Igló in Urbarialibus continuative celebrata revidit Causas e Sede Regio Cameralis Domini Lubló Dominali in praesentiam sui, sine uberius Revisionis deductas, et abinde pro Altiori Revisione Regiae Serenitati Vestrae transmittendas, et quidem

1-o. etc. etc.

3-o. Causam Fisci Dominalis Domini Lubló adversus Inhabitatores Civitatum Lubló, et Podolin nec non Oppidi Gnezda etc, etc.

4-o. Revidebatur Causa ejusdem Fisci Dominalis Domini Lubló adversus Inhabitatores XIII. Oppidorum in quo similiter Sedes Judiciaria in vicem illius, ut occasione Revisionis Processus cognovisset.

1-o. Utrum producta per Oppidanos Privilegia etc. etc. Duae demissa opinione mea surgere videntur Quaestiones; 1-o. etc. etc.

2-o. Utrum eadem haec XIII. Oppida circa praestationem Contributionis aliorumque onerum publicorum praestationes quippe Intertentionis Militaris, et Quarteriorum ac Praejuncturarum, nec non Transennarum Arbitrio Comitatus Scepusiensis Magistratualium sub-

jici, aut vero separatae Portae pro iisdem excindi, et juxta has dein onera Quarterii Militaris Intertentionis, Transennarum, et Praejuncturarum Praestationisque Naturalium sua proportione definiri debeant?

Ad 2-dum. Vero tum ideo, quod XIII. Oppida peculium Regium sint, quibus de communi praxi separatae excinduntur Portae, tum vero ex eo, quod Comitatus hujus Scepusiensis Magistratus in tractandis his Sacrae Regni Coronae noviter incorporatis Incolis hactenus etiam nullam Justitiae aut aequitatis rationem habuerit, verum indebite sane gravaverit; neque frequentioribus tam private, quam et in publico erga Ord. V. Comitum totumque Magistratum factis Commendationibus meis eo permoveri potuerit, ut novellum hunc Populum aequa cum moderatione tractasset, quin potius eosdem in Personis, per ipsius etiam Judicis XIII. Oppidi Olaszi non citati minus auditi, vel convicti nocturno tempore per Hajdones Comitatus in Domo propria Arrestationem Leutschoviam Deductionem ibidemque inter Armatos velut publici malefactoris ad Domum Comitatus Deductionem, et Juribus per unius Menhardivilensis XIII. Oppidani de vi puellae illata insimulati, non obstante hactenus semper exercito Jure Gladii comprehensionem, et neque erga instantialiter petitam extraditionem restituti Judicationem, ac in alias quoque Causas ad Judicium Magistratus XIII. Oppidani immediate pertinentium Ingressionem continuo laedere, atque excessivis oneribus gravare non destiterit,

velut e Legionis Cataphractorum Serbelloniana Comitatus Scepusiensi pro Actualitate adrepartitis uno supremo vigiliarum Praefecto, et quatuor Cohortibus ad XIII Oppida non attento eo, quod duarum Legionum Catapultariorum Serenissimi quippe ducis Locumtenentis et Althaniae, nec non Legionis Pedestris Hungaricae Leopoldo - Pálffyanae pro Conductione commendati ad XIII. Oppida illocata jam fuerint, et Domini Lubló Loca, 2 1/2 Cohortes cum supremo Vigiliarum Praefecto, in gremium vero Comitatus nonnisi 1 1/2 Cohortem dislocaverit, et hunc etiam praeter praeviarum duarum Legionum Catapultariorum commendatos, et respective conductos Tyrones in XIII. Oppido Igló subsistens, adhuc Legionis Equestris Hungaricae Augustissimi Imperatoris Depositorium pro Actualitate, ad Comitatum Scepusiensem in viatum, itidem XIII. Oppidis illocaverit, propter cujusmodi excessivum sane Praegravium factum etiam est, quod juxta hic adjacentem Specificationem XIII. Oppidani a 1-ma Mensis Novembris anni superioris 1772. tempore quippe Reincorporationis usque finem Mensis Junii 1773. in sola Naturalium, Panis, Siliginis, Avenae, Foeni et Straminis administratione praeter Officialium Militarium Quarteria, et haec concomitantes Deperditas, praeter item Vecturas, et in his habitas rursus Deperditas, 11,132 flor. 31 xrum. Summam in Deperditis se numerare sensibiliber omnino querulantur, unde etiam jam factum est, quod complura eorum Notabilia Passiva Debita contrahere necessitata fuerint, atque nisi eorum Conservationi prospectum, et Comitatus Magistratus ad majorem aequitatis proportionis

que Observantiam adactus fuerit, non sane metuendum est, ne XIII. Oppida solertissimo populo provisiva, et hactenus sub extero Gubernio conservata, per Magistratum Comitatus Scepusiensis cum summo publici Boni detrimento deficiant.

Quae omnia pro debito Officii humillime relata, Altiori Censurae in submissione eo subnexo substerno, quod Comitatus ipsos Processus in origine submissurus sit, ego porro Benignitati, Protectioni et Gratiis devotus emorior. Serenitatis Vestrae et Excelsi Consilii Locumtenentialis. Igloviae die 14ta Augusti 1773. humillimus obsequentissimus servus. Joannes Neuhold m.p.

24) Anno 1773 die 14ta Mensis Julii in Oppido Igló I. Cottui. Scepus. adjacente uno ex XIII Regiis Scepus. Oppidis sub Praesidio Spectabilis ac Prts. Dni. Pauli Tiszta de Lipstin S. C. R. et Apost. Mattis. ad I. Administrationem Cameralem Scepusiensem Consilarii I. Cottus. Abaujvariensis Ord. Vice-Comitis etc. etc.

Deliberatum est: Fisco etc.

E converso vero Partes II. etc.

7-o. Quod cum pluribus Regni legibus pro Liberis Civitatibus pro Bonis Coronalibus declarentur, ideo Partes quoque II. taliter ac reliquae Liberae Regni Regiaeque Civitates tractandae et in quantum sub potestate Polonica oppressae fuissent a vitis suis Libertati-

bus et praerogativis Jure postliminii de Benignitate Regia restituendae venirent.

Quibus expensis et combinatis, *siquidem Privilegiorum radicalitatem, validitatem aut legalitatem disquirere praesenti foro non competeret*, ideo ab his praescindendo, eatenus Partes II. ad suam Competentiam, sive *Augustum Thronum Regium relegari*.

25) 3555. Praenobilis Spectabilis Domine Consiliarie Nobis observandissime! Iis omnibus, quae jam per Consilium hocce Locumtenentiale Regium in merito Processus adversus 13. Oppidorum Scepusiensium Incolas, quoad exercitum per eos hactenus Privilegiale usum, et futuram eorum Ordinationem instituti, et per nominis ejusdem Comitatum, in originali submissi, atque isthic cum universis Actis Processualibus in specie readvoluti, quam vero per Cameram Hungarico-Aulicam, circa futuram Normam Administrationis antelatorum 13. Oppidorum, Sacratissimae Suae Majestatis Caesareo-Regiae humillime repraesentata fuerunt, in uberiores discussionem sumptis, dignabatur Altefata Sacratissima Majestas, spectata Publici, et dictorum Oppidorum ulterio-
ris Conservationis ratione, eam in Publicis, et respective Judicialibus nec non Oeconomicis futurae ipsius Administrationis Normam, et Syste-

ma pro hic et nunc benigne constituere; et quidem :

1) Ut in Publicis, et Provincialibus Consilio huic Locumtenentiali Regio subsint, nunc fatum autem Consilium isthoc Regium in objectis similium cum Camerali Administratore (qui Oppidis hisce XIII. praeficietur, quive simul vices Comitum pro tempore constituti repraesentabit, et supplebit, eisdemque nomine Camerae praeerit, atque Cameralia simul curabit) per Sacratissimam suam Majestatem benigne constituendo, necessarias Correspondentias faciat, eidemque intimanda intimet, idem porro in Oppidis effectuada effectuet, effectuarique caret, et necessarias Informationes eidem Consilio huic Locumtenentiali Regio submittat.

2) Quoniam praeattacti Administratoris praevia ratione in XIII. Oppidis Publica pertractanda habituri officium in eum Statum et activitatem ponendum esset, ut subsidiariis suis stabilibus providendus pro omni tempore Operationes continuare valeat; Ideo ad latus dicti Administratoris praeter Comitem, seu ut communiter vocari solet Graffium, suo numero Assessores constituentur, qui communibus consiliis praevio modo incumbentia curae suae habebunt, ipso vero Administratore, quaqua ratione impedito, Comes, aut hoc praeaeque impedito, qui senior Assessor fuerit, cum caeteris eadem ipsa Negotia pertractabit: et cum hactenus Notarius Provinciae per solum Comitem, seu Graffium 100

Aureorum Salario provisum electus, vel potius assumptus, et ab eo pro Servitiis solutus, pro perceptionibus autem Solutionum: et Daciarum, in medio Oppidorum per Judices locales fieri solitis, qui dein incassatas Comitum, iste autem locis debitis resignabat, nec in Oppidis ipsis particulares, sed nec in concreto, pro omnibus Perceptor adusque constitutus fuerit, in futurum Notarium ex publico solvendum, et praeterea XIII. Oppidis in concreto Perceptorem unum admittendum. Quia porro

3) Ad Officium Comitum, seu Graffiatus eligendum hactenus Judices XIII. Oppidorum concurrerunt, etiam ea ratione clementer stabiliri, ut suprafatus Administrator, dum tempus restorationis omni triennio celebrandae adfuerit, terminum praefigat, in quem antelati Judices, et praeterea singillative unus ex electa Communitate, praeferenter autem Tribunus Plebis cum iis compareant, et sub Praesidio dicti Administratoris, Comitum eligant. Ac licet

4) Ratio Publici exigere videatur, ut duo illi Assessores, Notarius, et Perceptor Provinciae stabiliter in Officiis suis permaneant, nihilominus si per mortem, vel secus, eos inter mutationem fieri contingeret, peraeque, et hi modalitate quae puncto superiori circa Comitum insinuata fuit, eligantur, Candidatio autem horum omnium Officiorum, prout et Comitum seu Graffii per ipsum Administratorem fiat,

5) Etc. etc. etc.

Quod autem Judicialia concernit.

15) Cum in praesentiarum usque observatum sit, quod Judex cum Magistratu in singulo Oppido primae Instantiae Judicatum habuerit, ubi omnes Causae Civium decidebantur, demptis solis criminalibus pro Foro Comitum privilegialiter reservatis, id ipsum itaque pro futuro etiam observandum veniet.

16) Quoniam pateret Oppida haec adusque partim juxta consuetudinem Juris sui 96 Articulos, partim autem Leges Hungariae Causas suas tractasse, hinc eatenus peraeque futuris etiam temporibus nulla reflexione occurrente, quatenus secundum Jus et Consuetudinem Provinciae Causas judicare debeant, Administratoris Officium eo unice intentum esse teneatur, Magistratusque locorum idcirco instruantur, quatenus Statuta illa, seu Jus Consuetudinarium in tantum duntaxat locum obtinere valeat, in quantum Legibus Regni non adversarentur, ac ideo praeallata Statuta sua, successive Legibus Regni adaptanda Sacratissimae Suae Majestati demisse repraesententur, objectis montanisticis secundum Constitutiones montanas dijudicandis.

17) Pro eo, ac partes primae Instantiae, causarum Decisionibus minus contentae erunt, *Appellatam ad Comitem, seu Graffium Provinciae* deinceps quoque ea ratione clementer stabilit Sacratissima Sua Majestas, ut siquidem hactenus Comes Provinciae Sedes Regias compellatas, pro exigentia occurrentium causarum, cur-

rentari faciendo, easdem ter vel quater in Concursu Tredecim Oppidanorum Judicum celebraverit, acti-
 vitas quidem ipsa sub Dispositione Administratoris
 porro quoque integra relinquatur, Termini attamen Judi-
 ciarii adminus ter per annum fixi reddantur, ac eorum
 semper duarum septimanarum spatio durent, ut autem
 superflui Oppidanorum sumptus, circa objectum istud,
 in quantum fieri potest, antevertantur, in futurum nec
 praecise Judicem, sed quemcunque alium e Senatoribus
 seu Magistratualibus Personis idoneum et Jurisperitum,
 nec etiam singulum Oppidum, sed mutatis vicibus, sal-
 tem quinque Deputatos, ubique per Magistratum ipsum
 eligendos, mittere debeant, ut sic praeter Comitem
 Provinciae, et duobus praeallato fine constituendis As-
 sessoribus, et modo fatis quinque Deputatis, ad minus
 numero 6 semper Judiciis interesse debeant.

18) Quemadmodum sub Possessorio Polonorum,
 ex hac sub Praesidio Comitum celebrari consue-
 ta Sede, Appellata ad Starostam, aut qui vices ejusdem gere-
 bat, fiebat; ita pro futuro etiam Fori Appellatorii loco,
 Sedem Personalitiam, Sacratissima sua Majestas beni-
 gne constituit.

19) Etc. etc. etc.

21) Cum in serie Processus Sigillum, quo hactenus
 XIII. Oppida Scepusiensa in concreto utebantur,
 Insigne Regis Poloniarum cum Inscriptione: Sigillum
 Uladislai Regis Poloniae XIII. Civitatum Terrae Sce-

pus: praeseferat; hinc in locum istius aliud pro iis determinandum, Altesata Sacratissima Sua Majestas medio Consilii hujus Locumtenentialis Regii proximus communicabit, ut demum penes rubrae cerae usum, sub eodem dictis Oppidis concedendo novo Sigillo acta et facta per Sedem Provinciale conclusa, Processus item terminati, et aliae etiam Expeditiones Judicariae institui valeant.

22) Etc. etc. etc.

24) Benignae annuit Summefata Sacratissima Sua Majestas, ut XIII. Oppida haec in posterum etiam Beneficiis territorialibus, uti essent: Jus venandi, ac secus etiam Sylvis, in sensu tamen Sylvarum ordinis per Regnum Hungariae publicati, adeoque Inspectione earundem penes Dominium in salvo existente, quocumque modo utendi, ac eas in utilitatem convertendi, piscandi, molendinisque fruendi, mineras quaerendi, et inventas colendi, ac salvo Jure Regio usibus suis applicandi, vinum propinandi, carnes emacillandi, adeoque non modo cerevisiam braxandi, et illam perinde educillandi, verum etiam crematum sublimandi, et distrahendi, Nundinas, et Forisationes illis, quae specialia eatenus Privilegia producendi in Statu sunt, celebrandi, gaudere omnino possint et valeant. Cum autem

25) Oppida haec adusque etiam in facultatibus deficientium suorum Civium successisse dignoscantur, hinc eo non obstante, quod saltem in Regiis Liberisque civitatibus, neutiquam vero aliis Communitatibus Caducitates

concessae habeantur, e peculiari etiam clementia Sua Caesareo Regia penes praehabitu[m] ejusmodi usum in caducitatibus succedendi eadem Oppida, modalitate tamen illa benigne relinquenda Sacratissima Sua Majestas decrevit, ut Caducitates istiusmodi, ad rationem et emolumentum Publici convertantur, desuperque Rationes quottannis reddantur. Quod nihilominus

26) Etc. etc. etc.

Donec igitur praevio medio instituenda Administratio plenam in sui consistentiam devenerit, et ex ea ulterius, quid toties fati[s] Oppidis, et quid Publico ipsi conveniat? Judicium ferre valuerit, talique ratione finalia disponendi uberius fundamentum adfuerit, et donec etiam Puncto 1-mo denotatus dictorum XIII. Oppidorum Cameralis Administrator stabiliter per Suam Sacratissimam Majestatem denominatus fuerit, Consilium hoc Locumtenentiale Regium praedeductam benignam Resolutionem Regiam, pro debita observandorum observatione, et effectuatorum effectuatione praetitulatae Dominationi Vestrae, penes Remissionem praeadvoluti processus hisce intimat, simul vero Eidem significat, de omni de hinc crebro dictorum Oppidorum *a Comitatu Scepusiensi independentia*, modo fatum Comitatum aequae sub hodierno abhinc certiore[m] reddi, ac respective etiam Districtualem Provinciale[m] Commissarium, velut peculiarem cum Administratore Correspondentiam habiturum, medio Excellentissimi Domini Comit[is] Provincialis, Commissariatus Directoris, de necessariis edo-

ceri, sed et praeterea universas Jurisdictiones, ac has inter ipsos quoque Dominos Dioecesanos, et Religiosorum Ordinum Superiores, ad necessarias pro re nata atque occurrentibus casibus cum Officio Administratoris toties nuncupatorum Oppidorum horum fovendas correspondentias ab hinc pariter sub hodierno Dato instrui, et inviari etc. etc. Datum ex Consilio Regio Locumtentiali Hungarico, Posonii die 9-na Mensis Septembris, Anno Millesimo, Septingentesimo Septuagesimo quarto celebrato. Praetitulatae Dominationis Vestrae Benevolus ad Officia paratissimus C. Joannes Csáky m. p. Franciscus Skerlec m. p. Emericus Beöthy m. p.

26) *III dik Ferdinand 1655 évi királyságának kivonata.*

Nos Ferdinandus Dei Gratia electus Rom. Imperator etc. Hungariae etc. Rex etc. Considerantibus Nobis, quam pulchrum sit, quantumque stabiliendis, et firmandis Regnorum Imperiis conducat, promptissimam Subditorum erga suum Principem voluntatem, et obsequium, non solum laeto, clementique animo, et vultu acceptare; verum etiam honestissimae, in declarando sinceræ fidei studio, sua sponte certantium conatus, munificentia prosequi, ac per sese currentibus, addito laudabilis Virtutis calcari, ferventiorum ad bene coepta, et pergratam quoque posteritatem, cum perpetuo fidelitatis cursu continuanda ani-

mum addere; quo ipsa posteritas laudabilium ma-
 jorum suorum virtutis aemula, ad constantem
 fidelitatem, et egregiorum Facinorum prosecutio-
 nem, legitimis ipsorum Regibus praestandam,
 praelucens incitamentum, et quasi simulacrum
 prae oculis suis habere possit. Attentis itaque et
 consideratis fidelitate, et fidelium Servitiorum me-
 ritis annotatorum Oppidanorum, seu Inhabitato-
 rum XIII. Oppidorum Scepusiensium, quae ipsi
 sacrae primum dicti Regni Nostri Hungariae Co-
 ronae, Inclitaeque Domui Nostrae Austriacae, et
 consequenter Majestati Nostrae, pro temporis
 diversitate, fideliter exhibuerunt, et impenderunt,
 ac in posterum quoque debito fidelitatis, et con-
 stantiae studio sese exhibituros pollicentur; cum
 igitur ob id, tum vero ad nonnullorum Fidelium
 Nostrorum humillimam Supplicationem, hoc no-
 mine ad Majestatem Nostram factam, eisdem
 XIII. Oppidis Scepusiensibus, quae alias in si-
 gnandis litteralibus Instrumentis, et Expeditioni-
 bus, tam forensibus et juridicis, quam vero aliis
 quibusvis, nomine Universitatis de more et con-
 suetudine extradari solitis, et consuetis, Cera
 viridi, uti solebant, ex speciali Gratia Nostra,
 usum jam Ceræ rubrae, clementer concessimus;
 annuentes, et ex certa Nostra scientia, animoque
 deliberato concedentes, ut annotata XIII. Oppida

Scepusiensia, futuris et perpetuis semper temporibus, in singulis litteralibus Instrumentis, Expeditionibus forensibus et juridicis, nec non aliis, et quibusvis, *nomine totius Universitatis* extradandis Litteris, et quodvis eorundem XIII. Oppidorum Scepusiensium, Sigilli impressione, Cera rubra, ex Gratia Nostra speciali et clemente annuente, uti semper possint, et valeant. etc. Confirmatione quoque Gloriosissimi Imperatoris et Regis Leopoldi Anno 1688. superinducta.

27) Nos Maria Theresia etc. memoriae commendamus etc. Quod posteaquam Oppida Scepusiensia, suis cum appertinentiis Anno 1772 ex temporaneo Reipublicae Polonae Possessorio, ad Sacram antelati Regni nostri Hungarici Coronam, Dei Benedictione redivissent, eidemque Regno Hungariae, in consequentiam tot Regni nostri Legum, reincorporata exstitissent, Nosque subinde spectato summi servitii nostri convenientia, ac relate ad hoc securius consequendam publicae administrationis opportunitatem, cum antelatis XIII. Oppidis Scepusiensibus, tria etiam Oppida Lublyo, Podolin et Gnezda, vigore benignae Resolutionis Nostrae Caesareo-Regiae, sub 4ta mensis Novembris anni 1774 emanatae, ita conjungenda duxissemus, ut omnia haec XVI. Oppi-

da collective sumpta, unum Provinciale Corpus constituent, idemque Comes Provincialis seu Graffius, unus item Provincialis Notarius, et unus itidem Provincialis Perceptor Negotia eorumdem aequali cum autoritate, et influxu manipulent, et sic etiam Regius Administrator, ex communi Status Politici, et Cameralis Consilio, Nobis futuris quibusvis temporibus proponendus, et a Nobis subinde clementer nominandus, utriusque ordinis Oppidis his, absque eo, quin in duplicem partem distrahi debeat, tanto facilius praeesse possit, posteaquam item spectata publici et rementionatorum XVI. Oppidorum ulterioris Conservationis Ratione, normam in publicis Judicialibus, et Oeconomicis futurae eorumdem XVI. Oppidorum Administrationis defixissemus, ac una in PERENNEM Epochae illius, qua affulgente memorata XVI. Oppida suis cum appertinentiis, sub felici Nostro, Filiique et corregentis Nostri Charissimi Josephi 2di Romanorum Imperatoris, Nostri alias etiam in Regimine Successoris, Gubernio, Jurisdictioni Sacrae memorati Regni Nostri Hungariae Coronae restituta sunt, memoriam, monumentumque perpetuum saepius dictis jam XVI. Oppidis Scepusiensibus in concreto, de plenitudine Potestatis Nostrae Regiae, ex specialique Gratia, et Clementia Nostra Caesareo-Regia, Sigillum novum, inferius

per omnes circumstantias descriptum concessimus, rementionata XVI. Oppida Nostra, praevia ratione in unum respective Corpus conjuncta; utpote Laibiczium, Iglovia, Szepes-Várallya, Olaszinum, Beela, Mons Georgii, Lublovia, Felka, Podolinum, Popradinum, Gnezda, Menhard, Durand, Mathaei Villa, Michaelis Villa, et Ruszquinium, Nobis exhibuerint, et praesentaverint varias antiquas et vetustas Litteras Privilegiales diversorum olim Hungariae Regum, Nostrorum videlicet gloriosae memoriae praedecessorum, de et super certis eorundem Immunitatibus emanatas, et postremo quidem per Divum olim Imp. et Hung. Regem Leopoldum, pro antelatis XIII. Oppidis in concreto Anno 1688, pro Oppidis vero Lublo et Gnezda seorsive, et quidem pro illo Anno 1689 pro hoc vero praetacto Anno 1688 nec non pro Oppido Podolin per Divum, itidem olim Imp. et Hung. Regem Ferdinandum II. Anno 1636 confirmatas, demisse in eo supplicantes, quatenus benigne consideratis, tam antenatorum suorum, quam et propriis pro diversitate occasionum, Divis olim Hungariae Regibus, ac jam Nostrae quoque Majestati Regiae, Sacraeve memorati Regni Nostri Hungariae Coronae, etiam sub tempus temporanei Possessorii Polonici, intemerata fidelitate, praestitis obsequiis, ac in futurum quoque pari

fidelitatis zelo praestandis Servitiis, praeexhibita avita ipsorum Privilegia clementer rati habere, ac corroborare, ac illa etiam in specie, quae a re-incorporatione ipsorum, per Nos pro Systemate Regulationis illorum coordinata sunt, solenni Privilegio benigne stabiliri dignemur. Unde Nos attentis et consideratis tum nonnullorum fidelium Nostrorum demissa Commendatione, cum et antelatorum XVI. Oppidorum Scepusiensium humillima Supplicatione, Nostrae propterea facta Majestati, benigne admissa, et clementer exaudita; praeexhibitas avitas Litteras eorundem XVI. Oppidorum Privilegiales, in quantum Legibus, Constitutionibusque Regni, et Statui publico non adversarentur, ipsisque pro moderno ipsorum statu, et usu deservire possent, modalitate, ut sequitur, confirmandas, ac respective ex speciali Gratia, et clementia Nostra Caesareo-Regia in subinserta Puncta concentratas, et prout praemissum est, mox ab exordio secutae Reincorporationis, pro Regulatione praescriptas, et quasi municipales Constitutiones crebrofactorum XVI. Oppidorum Scepusiensium Incolis, et Inhabitoribus collective sumptis clementer concedendas esse duximus, et elargiendas. Quarum itaque CONFIRMATIONALIUM, et respective CONCESSIONALIUM, Punctorum tenor sequitur in hunc modum; et quidem:

1mo. Ut Oppida haec XVI. modalitate superius declarata in unum respective Corpus coalescentia superius attacto Sigillo ipsis per Nos sub 4ta Mensis Novembris Anni 1774 clementer, Privilegialiterque impertito, ad normam aliarum quarumvis in Regno Jurisdictionum in omnibus, et singulis litteralibus Instrumentis, Expeditionibus tam forensibus et politicis, quam juridicis, aliisque quibuslibet nomine sui communi expediendis, ac cera quoque rubra a modo in posterum futuris, et perpetuis quibusvis temporibus uti possint, cujus quidem novi Sigilli arma, seu Insignia praesenti etiam benigno Privilegio Nostro, adjungenda benigne duximus, quae sequentia sunt. Scutum videlicet in figura sphaerica, seu rotunda coronatum horizontaliter sectum, superiori sui parte caeruleum, in quo, ad allusionem Jugarum Carpathicorum Terram Scepusiensem occupantium, exhiberentur terni candidi Scopuli excelsi, seu Rupes lapideae, quarum media eminentius cernitur producta, comitantibus in capite Scutario hinc sole, illinc stella sexangula, hac et illo aureis; pars Scuti inferior cocco tincta ornatur binis Baltheis undulatis flavios Hernad, et Poprad, praerepetita Oppida Scepusiensa perluentes repraesentantibus: Scutum denique insitum, seu pectorale dictum aureum nomina suae Majestatis, Romanorum Imperatoris Josephi 2di Filii, et Corregentis Nostri charissimi, et Nostrum Mariae Theresiae literis majusculis J. II. et M. T. atro colore, utpote Caesareo tinctis: Telamonum vices obeunt: duo Gryphi aurei, Sigillum demum ipsum ambit circularis Peripheria cum Epigra-

phe, seu superinscriptione: Sigillum XVI. Oppidorum Scepusiensium 1774. Quemadmodum haec omnia in principio seu capite praesentium etiam Litterarum Nostrarum pictoris edocta manu, et artificio, propriisque, et genuinis suis coloribus clarius depicta, et ob oculos intuentium lucidius posita conspicerentur.

2do. Ut XVI. haec Oppida Nostra Scepusiensi unice a Majestate Regia, nunc et futuris quibusvis temporibus suam habendo dependentiam, Mandata Regia, et quasvis altiores Dispositiones immediate, medio concernentium Dicasteriorum, et quidem in publicis, et politicis, seu Provincialibus a Consilio R. L. H. in Oeconomicis vero a Camera R. H. Aulica accipiant, adeoque Comitatus Scepusiensis NULLUM ad idem hoc Provinciale, Privilegiatumque XVI. Oppidorum Scepusiensium superius speciatim recensitorum Corpus, seu dispositive, seu alio quocunque modo influxum habeat.

3tio. Ut haec Oppida Administratori Regio moderno, et futuris subsint, idem vero Administrator Regius non solum Dominium Terrestrale repraesentet, et Cameralia curet, verum etiam Negotia quaecunque, ut praemissum est, publica, et privata pertractet, necessariasque circa praemissa cum dicta Regia Camera H. Aulica, et memorato Regio L. Consilio correspondentias foveat.

4to. Ut ad pertractanda publica Negotia mentionato Administratori Regio ad latus, praeter Comitem

Provinciae, seu Graffium, 3 Assessores, Notarius item, et Fiscalis assistant, Oppida vero in Concreto generali, singula autem singulo particulari Perceptore, ex Cassa domestica Salaria habituris provisa sint, ipso porro Administratore absente, vel quacunque ratione impedito, Comes, seu Graffius, ac isto quoque publicorum Negotiorum pertractatione occupato, Senior Assessorum cum caeteris Negotia pertractet.

5to. Ut Comes Provinciae sub Praesidio Administratoris Terminum celebrandae Restorationis omni triennio praefixuri, per XVI. Oppidorum Judices cum uno ex electa Communitate sua, praefenter autem Tribunoplebis comparituros, eligatur, eodemque modo Assessorum (quorum duo ex XIII. Oppidis, tertius vero ex Oppidis Lublyo, Podolin et Gnezda deligantur) Notariorum, et Perceptorum, qui alias in Officiis suis, quamdiu his rite functi fuerint, stabiliter permanere deberent, vacantiae, morte, aliave ratione enatae suppleantur, et candidatio tam horum, quam et Comitum Provincialis, seu Graffii penes influxum Administratoris fiat.

6to. Ut Restauratio Magistratum Oppidanorum in consveto Termino ita peragatur, ut Candidatio Judicum ex dispositione Administratoris cum cointelligentia Comitum fiat, et Judices, Senatores, ac Notarii per mortem, aut secus desiderati ita eligantur, ut Iglaviae Numero 12, in mediocribus Numero 8, in minoribus vero Oppidis Numero 4, adsint, una cum Notario ex Cassa domestica salarisandi, Sportulis penitus abrogatis;

Senatus porro exterior in majoribus Oppidis ad Numerum 30 augeatur, ad minora autem Oppida in Numero 15. Individuis subsistat.

7mo. Ut XVI. Oppidorum horum Incolis, velut arctioribus Terrenis provisus, quaestusque causa domo frequentius absentibus, ubi fieri potuerit, et spectata summi servitii Regii, cumque eo conjuncti Boni publici ratione, nihil obstiterit, Militia potius pedestris illocanda obveniat, Numerus vero Militiae via, et modo, quoad Comitatus ipsos, vel Districtus separatas Portas habentes, observari consveto, ad eadem etiam XVI. haec Oppida designetur, acceptaque eatenus via Consilii R. L. H. Intimatione, Repartitio, seu Dislocatio illius individualis juxta aequam proportionem per ipsam Privilegiatorum istorum XVI. Oppidorum Jurisdictionem instituat.

8vo. Ut Officium Pupillare in duabus, vel tribus a Magistratibus Oppidanis eligendis Personis ita consistat, ut non expectata Agnatorum, aut Cognatorum Insinuatione Pupillis Tutores, et Curatores dare, ab iisdemque Rationes altius repraesentandas exigere, ac semestraliter medio Administratoris Regii ad exigentiam Articuli 26-ti novissimae Diaetae praescriptas ad Consilium R. L. Hung. transmittere Oppida eadem debeant.

9no. Ut Causas gremiales ad Judicatum primae Instantiae spectantes (praeter criminales Provinciali Sedi Judiciariae in XIII. Oppidis competentes) Judex et

Magistratus Oppidanus discutiat, appellatione ad Forum Judicis Provinciale, et ab inde ad Sedem Personalis Praesentiae Regiae deducenda. Oppida autem Lublyo, Podolin et Gnezda in seorsivo usu Juris Gladii eo pacto relinquuntur, ut idcirco idoneos, et Juris peritos Cojudices adhibere teneantur.

10mo. Ut Sedes Judiciariae causarum appellatarum revisoriae XVI horum Oppidorum ex dispositione Administratoris adminus ter in anno celebrentur, ac praeter Comitem, et Assessores Provinciae mutatis vicibus adminus quinque Deputati ex Oppidis per Magistratus Oppidanos eligendi semper ejusmodi Judiciis fixis toties quoties per duas adminus hebdomadas duraturis interesse debeant, Causis eorundem post assumptas Regni Hungariae Leges juxta Jus Regni Consuetudinarium, Objectis vero montanisticis secundum constitutiones montanas dijudicandis.

11mo. Ut tota haec XVI. Oppidorum Scepusiensium Provincia in concreto sibi Fiscalem constituat, et praeterea singuli quoque eorundem Oppidorum Circuli proprium ha beant Fiscalem, ex Cassa domestica salarisandos, et modalitate superius Puncto 50 declarata eligendos.

12mo. Ut Contributionale Quantum, quod futuris quoque temporibus, juxta generalem Portarum Palatinalium Rectificationem, iisdem his XVI. Oppidis Scepusiensibus incumbet, medio generalis sui Perceptoris, immediate ad Cassam Bellicam, Censum vero Regium

ad Cassam Cameralem, eisdem viciniorem administrent. Repartitione utriusque hujus ac caeterarum Praestationum in medio sui proportionate inter se, ad Normam in L. R. Civitatibus observari solitam, instituenda, iisdem XVI. Oppidis in salvo relicta.

13tio. Ut Beneficiis territorialibus omnibus, Jure videlicet venandi, Sylvis (Inspectione earum in sensu Sylvarum Ordinis regnotenus publicati, penes Regium terrestre Dominionum permansura) quocumque modo utendi, Molendinisque fruendi, Mineras querendi, et inventas colendi, ac salvo Jure Regio, usibus suis applicandi, Vinum educillandi, Carnes emacillandi, et non modo Cerevisiam braxandi, et illam perinde epocillandi, verum etiam Crematum sublimandi et distrahendi, Nundinas item Forisations, prout et Depositoria, et State-ras habendi gaudeant; quoad Nundinas porro annuales perinde ac hebdomadales eodem prorsus modo prout singulum eorumdem XVI. Oppidorum in actuali eorum usu constituitur, celebrandi Jus in futurum quoque habeant.

14to. Ut eadem XVI. Oppida in facultatibus Deficientium Civium suorum, seu emersuris in gremio sui Caducitatibus ita succedant, ut hae ad rationem, et emolumentum publici convertantur, rationesque superinde reddantur.

15to. Ut Incolae XVI. Oppidorum horum velut Civilis conditionis, et liberae migrationis homines, do-

morum, aliorumque fundorum libera emptione, et venditione ultro quoque fruituri Jus Conciivilitatis ad Normam in L. R. Civitatibus observatam, et quidem Civium filii tamquam Incolatus paterni haeredes, etiam in Parentibus quoque suis, publica et civilia onera supportantibus, favorem quempiam promeriti, erga Taxam 4 fl. alii vero, attamen Patriae filii, erga Taxam 6 fl. extranei autem, erga Taxam 8 fl. Cassae domesticae inferendorum consequantur.

16to. Ut extranei, et vicini, contra XVI. Oppidanos, seu collective, seu singillatim sumptos, et vicissim Oppidani Scepusienses, contra extraneos, et vicinos, Causas, seu in Realibus, seu Personalibus, nomine Fisci Regii tractent; Lites vero inter se ortas, Oppidani, proprio suo actoratu et nomine prosequantur: quodsi vero passive in Litem eadem XVI. Oppida attraherentur, quodlibet Oppidum nomine suo, in causis quidem proprietatem alicujus Terreni, vel Jurium et Beneficiorum, pro objecto habentibus, coram Tabula Regia; in controversiis item metalibus, coram Delegato Judicio Palatinali, penes assistentiam Fisci Regii, in aliis autem quibusvis Causis, coram Foro Comitum Provinciae, Juri stare teneantur. Haec proinde toties repetitorum Scepusiensium XVI. Oppidorum Puncta Privilegialia, partim ex Avitis, ut praemissum est, eorundem Regiis Privilegiis deprompta, partim vero etiam per Nos, ex speciali Gratia, Munificentia, Clementiaque Nostra Caesareo - Regia superaddita, et concessa,

quoad omnes eorundem continentias, clausulas, et Articulos, acceptamus, roboramus, concedimus, et approbamus, ac praememoratorum XVI. Oppidorum Scepusiensium Incolis et Inhabitoribus modernis, et futuris, perpetuo valitura declaramus, damusque benigne, et confirmamus. Salvo Jure alieno. Datum per Manus fidelis Nostri, Nobis sincere dilecti, Spectabilis ac Magnifici Comitum Francisci Eszterházy etc. Viennae Austriae die 5ta Junii Anno Domini 1778.

28) *A' királyi Ügyek Igazgatójának kimerítő véleménye.*

Quod supplicanti Oppida jam olim peculiare Corpus ex pluribus etiam aliis Civitatibus, Oppidis, Villis, Curis et Praediis conflatum; seu Provinciam distincta Jurisdictione, Juribus, Consuetudinibus et Libertatibus pollentem, constituerint, patet signanter ex Privilegio *Caroli Regis de anno 1317*. Jura, Consuetudines et Libertates jam per praecedentes Hungariae Reges ipsis concessas, et ipsa etiam Nomina Locorum, ex quibus Provincia haec constabat, et Limitibus distinguebatur, recensente, ac inter praeadvoluta Acta sub :: ad §phum 10mum subnexo.

Nam ipsa Provinciae Nomenclatio, capitisque ejusdem, ac Locorum eo spectantium, designatio

Līmitum, et metarum Provinciae commemoratio, peculiaris Judicii pro discutiendis Causis in gremio Provinciae emergentibus constitutio: antiquorum Privilegialium distinctorum Jurium, Consuetudinum, ac Libertatum Provinciae existentia, quae in praecitato Privilegio Caroli Regis leguntur, Congregationis item Civitatum Provinciae celebratio, et sub communi Sigillo Provinciae uti sub :: in subnexis ad §phum 8vum documentis videre est, facta Litterarum expeditio, sunt recte attributa, et qualitates distincti Corporis, distincta Jurisdictione pollentis. Atque hnjusmodi *antiquis Privilegiis superstructum est, etiam Privilegium Imperatricis, et Reginae Mariae Theresiae, virtute cujus in praedictis Oppidis, velut jam olim separatum Corpus constituentibus, et a Jurisdictione Comitatus Scepusiensis exemptis, Rei politicae, Cameralis, et Justitiariae Administrationis modus reflexe ad antiqua illa Privilegia definitus praescriptus, et regulatus est.*

Restat ut hanc in rem Objectationes, et Fundamenta Comitatus Scepusiensis tenore Remonstrationis suae ad Status, et Ordines Regi directae, ac praeadvolutis Actis adjacentis per Ablegatos ejusdem Comitatus adducta assumam, et elidam.

Objicit idem Comitatus

1mo. Quod in praementionatorum Oppidorum Privilegiis duorum Comitum fiat mentio, unius quippe Comitum ipsorum Saxonum, quem inter se eligunt, seu Comitum Provinciae, alterius vero Comitum, et Castellani auctoritate Regia, pro tempore constituti, ac sub nomine posterioris hujus Comitum Supremum Comitem Comitatus Scepusiensis intelligi debere praetendit dictus Comitatus, indeque elicere vult, Supplicanti Oppida olim etiam Jurisdictioni Comitatus Scepusiensis subiecta fuisse;—sed quod ibidem per Comitem et Castellani auctoritate Regia pro tempore constitutum, non intelligatur Supremus Comes Comitatus Scepusiensis imo ab hujus Jurisdictione praeattacta Oppida exempta fuerint, clarum est ex sequentibus.

a) Nec ipse Comitatus Scepusiensis diffidetur Nomine Comitum Parochiani intellectum fuisse olim Supremum Comitem Comitatus, patet autem ex *Privilegio Belae Regis de anno 1243* sub :||: ad §phum 4tum subnexo, hospitibus Villae Olaszy concessam fuisse hanc Libertatem, ut a Comite Parochiali liberi sint penitus et exempti. Patet item ex *Mandato Protectionali Caroli Regis de anno 1336*, sub :||: ad §phum 6tum subnexo, et pro Civibus, ac hospitibus de Sancto Ladislao, seu Quintoforensibus elargito, quod Comites Parochiales inhibiti fuerint, ne praedictos Hospites judicare, vel suo adstare Judicio compellere praesumant. Constat porro reliqua etiam Oppida eadem Libertate cum Villa

Olaszy, et Quintoforo gavisia fuisse, idipsum indigitantibus etiam Verbis *juxta consuetudinem aliorum hospitem in praecitato Privilegio Belae Regis insertis.*

b) In praecitato privilegio *Caroli Regis de a. 1317.* ordinatum fuit, ut Comes, et Castellanus auctoritate Regia constitutus Causas discutiat in Leutsa Civitate Provinciae Capitali, supponi autem non potest Supremum Comitem Comitatus Scepusiensis ita restrictum fuisse, ut extra Provinciam, et Caput Provinciae Judicatum in Causis Saxonum Hospitem, in aliis etiam Locis Comitatus Scepusiensis exercere non possit, si ibi Supremus Comes Comitatus ejusdem intellectus fuisset, rectius proinde sub nomine Comitis, et Castellani intelligi debet alter aliquis supremus Officialis auctoritate Regia Provinciae Saxonum praefectus.

c) Articulus etiam 5tus Andreae Ildi Decreti ostendit, Comites olim fuisse diversos; signanter distingvit idem Articulus Comitem Parochianum, a Comite Curiae Parochiano, huncque eo restringit, ut non nisi Populos Castri sui judicet, ut adeo reflexe etiam ad Articulum 14. Andreae Ildi Decreti Nomenclatio Comitis Castellani, qualis in praecitato Privilegio Caroli Regis reperitur rectius congruat Comiti tali, qui non erat Supremus Comes Comitatus, prout moderno aevo vocatur, sed tantum alicui Castro appertinentiis proviso praepositus fuit.

d) Si admittatur etiam olim ipsos quoque Supremos Comitatus Comites, nonnunquam Comites Castella-

nos vocatos fuisse, advertendum tamen est, in mandato *Caroli Regis de anno 1330.* sub :||: Spho 10mo ad calcem adjacente, tres Comites commemorari, unum: Vilermm Comitem Scepusiensem, et de Ujvár, cui mandatum sonabat, de quove non est dubium, quod fuerit proprie Supremus Comes Comitatus Scepusiensis, alterum Judicem Terrestrem Saxonum, qui in praecitato *Caroli Regis, ac etiam Stephani Vti Regis de anno 1271* sub :||: Spho 7mo inserto Privilegio, Comes Terrestris, ac Comes Provinciae nominatur: Tertium Comitem Regium de quo sonat contextus ejusdem Mandati in verbis: eosdem Judex ipsorum Terrestris mediante nostro Comite deberet judicare. Hi tres Comites identificari non possunt, quia utique alter est Comes Scepusiensis, alter Comes Provinciae, alter denique est Comes, qui cum Judice Terrestri, seu Comite Provinciae Judicium faciebat.

Hoc ipso autem, quod tertius iste Comes in hoc Mandato tam a Supremo Comite Scepusiensi, quam et a Comite Provinciae distingvatur; jam non potest per verba: Nostro Comiti alter intelligi, quam ille, qui in Privilegio *Caroli Regis*, Comes et Castellanus auctoritate Regia pro tempore constitutus memoratur. Unde suapte sequitur; sub nomine hujus Comitis nec in *Carolino*, ac aliis Privilegiis denotari Supremum Comitem Comitatus Scepusiensis, adeoque tota Argumentatio in Remonstratione ejusdem Comitatus, ex nomenclatione Comitis derivata corrui. Imo certum est, ex praecitato Mandato Supremum Comitem Scepusiensem Comitatus

inhibitum fuisse, ne hospites Saxones, contra eorum Privilegia, et Libertates Judicio V. Castellani, de Castro Scepusiensi, seu V. Comitis Comitatus Scepusiensis consequenter etiam suo stare compellat, sed Comiti Provinciae, cum Comite Regia autoritate constituto judicandos relinquat.

Objicit 2do. Complures Regni leges post Impignorationem XIII. Oppidorum Scepusiensium de eo sancitas, ut eadem Oppida in medium Regni contribuant, publica Regni onera ferant, ac ad id per Comites. et V. Comites compellantur, utque ratione violentiarum in Comitatibus Juri stare teneantur. Quod item vigore certi Contractus praedicta Oppida usque sui Reincorporationem annue certam determinatam summam in medium Comitatus contribuerint, et quod ipsae etiam Litterae de Impignoratione Oppidorum Scepusiensium emanatae Jurisdictionem Comitatus indisputabilem reddant, haecque pro Comitatu reservata fuerit.

Verum quidem est, hoc ita dispositum fuisse infelicibus illis temporibus quibus afflictum Regnum XIII Oppida quoque Scepusiensia ex eo, quod proprietates eorum, ad Sacram Regni Coronam pertinuerint adigere tentabat, ut ad sublevandas Regni necessitates concurrant, et a violentiis eadem Oppida per conditas ejusmodi Leges, ut in Comitatibus Juri stare teneantur, deterere conabatur.

Sed hae Leges nihil praejudicare possunt veteribus supplicantium Oppidorum Privilegiis, nec Jurisdictionem Comitatus Scepusiensis evincunt vel stabili-

unt. Nam tunc sub Dominio, et Possessorio Polonico, siquidem Regia Majestas, et Regnum cum Impignoratis Scepusiensibus Oppidis, et Comite Provinciae efficaeiter disponere nequiverit, neque Regia Majestas Comitem Regium juxta Privilegia ipsorum autoritate sua constituere potuerit, utique non aliud supererat, quam ut per condendas Leges deferatur Comitibus autoritas, praedicta Oppida ad contribuendum, et Juri standum compellendi, sub ea spe, quod Legibus Regni ad cujus Coronam spectabant semet conformatura sint. Interim Leges illas in effectum non ivisse testatur signanter Articulus 82. 1655. tenore cujus recognoverunt Regnicolae, quod XIII. Oppidorum Scepusiensium Incolae, se jam penitus avulsos a Corona Regni reputantes Legibus Regni subesse, ac in medium Comitatum contribuere recusaverint, ac variis Injuriis Regnicolas afficiendo Jure stare renuerint, et ideo malis his obvian-
 di medium non aliud suppetere viderunt, quam ut eadem Oppida redimantur.

Deinde nec ejus temporis Leges per Comitatum citatae deferunt Comitatu Scepusiensi, vel agnoscunt ejus Jurisdictionem sed signanter Articuli 10: 1618. 82: 1655. et 11: 1659. faciunt mentionem Comitatum in plurali: porro Contractus de Contributione, quem Comitatus commemorat, vel ideo non potest ratio haberi, quod hunc neque Comitatus, neque Oppida producant, ac secus etiam Oppida allegent, hunc de alio objecto sonasse, et per ipsum Comitatum anno 1675. revocatum fuisse.

Demum Litterae pignoratitiae de Jurisdictione Comitatus nihil penitus continent, imo nec id expriment, quod impignorata Oppida Comitatus Scepusiensi ingremiata extiterint, sed tantum quod in Terra Scepusiensi sita sint, id autem expresse innuunt, quod Oppida Scepusiensa cum omnibus Jurisdictionibus fuerint Poloniae Regibus impignorata.

Objicit 3tio. Quod in Commissione Bárkócziana egregie restabilita sit Comitatus ejusdem in XIII. Oppida Scepusiensa Activitas, dum iisdem Oppidis impositum est, signanter ut Congregationibus Comitatus Scepusiensis intersint, ac Altiores Dicasteriorum Constitutiones, et Comitatus Generalia Statuta in paribus excipiant, per Gremium sui publicent, et observent.

Sed praeterquam quod Comissionalis haec Decisio Altius ratificata esse non appareat, advertendum, quod per hanc praemissa Obligatio non fuerit ipsis XIII Oppidis Scepusiensibus imposita verum Capitaneatui Polonico Scepusiensi, hoc autem jam non potest nunc iisdem Oppidis praejudicare, quod sub Regimine Polonico Capitaneus Polonicus pro servando recto Ordine Statutis, ac Determinationibus Comitatus Scepusiensis semet conformare, easque per praedicta Oppida observari voluerit. Tunc enim eadem Oppida Capitaneatui parere debebant.

In reliquo per Comissionalem illam decisionem praeattacta Oppida Jurisdictioni Comitatus Scepusiensis subjecta fuisse eo minus statui potest, quod tunc ad-

huc sub Regimine Polonico quod Jurisdictioni suae utique non renunciavit, constituta fuerint, sed mixtum duntaxat Judicium, per praeattactam Comissionalem Decisionem ordinatum est, ex parte etiam Comitatus Sárossiensis pro decidendis praesertim Metalibus differentiis.

Objicit 4to. Quod Oppida Scepusiensa per Donationes iteratas Comitibus Thurzó, et Csáky collata fuerint, quod factum non fuisset, si 24 Regales Civitates Privilegiatum Corpus a Comitatu exemptum constituissent; sed Oppida Scepusiensa isthic quaestionata nunquam sunt alicui collata, verum postquam illa Polonis oppignorata fuissent subseque *ex illis 24 Locis olim unam Provinciam constituentibus, et in Privilegio Caroli Regis de anno 1317 recensitis*, quae sub Corona, et Regimine Regum Hungariae remanserunt, aliqua omnino Thurzóianis et Csákyanis collata, quaedam vero uti Késmark et Leutscha, seu Leutschovia, in Liberas Regiasque Civitates evecta sunt. Hoc interim praesudicare non potest reliquis hic quaestionatis Oppidis Scepusiensibus, quae donec in pignore apud Polonos haeserunt, si etiam fors per Regimen Polonicum Privilegiis suis exuta fuissent, valide tamen, et in perpetuum exi nequiverunt, postquam vero a Polonis redempta existissent, jure postulare potuerant, ut in eorum usum ante Impignorationem praehabitu reponantur, aut in quantum etiam sub Regimine Polonico in illorum usu perstiterunt ulterius manteneantur.

Objicit 5to. Quod quaestionata Oppida passim in Legibus Scepusiensiâ, et Terra Scepusiensi nominentur, Supremi Comites autem Comitatus Scepusiensi Comites perpetui Terrae Scepusiensi vocentur, adeoque hi prout in ipsa Saxonum Origine, ita et hodie dum ipsorum XIII. Oppidorum Comites sint.

Ad hoc respondere sufficit, quod Comites Perpetui Terrae Scepusiensi sint tales, in reliqua majore parte Scepusii extra Provinciam Saxonum sita, et Comitatum Scepusiensem constituinte.

Objicit 6to. Quod postquam supplicantiâ Oppida a Polonis redempta fuissent, per complura Intimata Excelsi Consilii Locumtenentialis auitae Jurisdictionis Comitatus Scepusiensi Jure Postliminii subjecta fuerint.

Facta hanc in rem Intimata, per Comitatum producta et aliud quod supplicantiâ Oppida ddo. 9nae Sept. 1774 sub G. exhibent combinatione, evidens est, Intimata per Comitatum citata et producta, Resolutionesque Regias, quasi provisorio modo, et interimaliter tunc intervenisse, quando adhuc supplicantium Oppidorum Privilegia nondum cognita, et discussa fuerunt, postquam vero Urbarialis Processus suscitatus fuisset, ac in hoc Privilegia supplicantium Oppidorum exhibita, ac discussioni, et Revisioni Regiae substrata exstitissent, tunc demum aliam supervenisse Provisionem, ac tam in Politicis, quam Judicialibus, et Oeconomicis normam Administrationis constitutam, eamque Comitatu Scepusiensi sub 9a Septembris 1774. intimatam, ac tandem

Privilegio Divae Imperatricis, et Reginae Mariae Theresiae constabilitam fuisse. Adeoque ante cognitionem, et discussionem praeattactorum Privilegiorum apud Comitatum facta Ordinatio, et Jurisdictioni ejusdem subjectio, quemadmodum supplicantibus Oppidis praejudicare non potest, ita Comitatus Scepusiensi nihil Juris attribuit.

Objicit 7mo. Quod jam Conditione 7ma Diplomatistae Gloriosae memoriae Imperatoris et Regis Ferdinandi IIIii de praefatorum Oppidorum Jurisdictioni suae subjectione assecuratus sit.

Diploma istud Conditione non tamen 7a sed 15a meminit, quidem redemptionis Castri Lubló, et XIII. Oppidorum Scepusiensium, sed de praetensa dicti Comitatus assecuratione prorsus nihil complectitur.

Objicit 8vo. Quod separata Provinciae Oppidorum Scepusiensium Jurisdictio impracticabilis sit, siquidem duo Dominia Lubló et Podolin, atque etiam ipsa XIII. Oppida per totum Comitatum Scepusiensem sint dispersa.

Interim praeterquam quod supplicanti Oppida, se et Dominia Lubló et Podolin vicinitate plerumque contigua jungi, in responso suo allegent, sufficit, quod practicabilitas separatae Jurisdictionis jam sit in effectu probata, siquidem Provincia Oppidorum Scepusiensium vigore Privilegii Gloriosae memoriae Imperatricis Mariae Theresiae per aliquot abhinc annos Jurisdictionem

distinctam exercuerit, quin Comitatus Scepusiensis in specifico demonstrare valeat, quidpiam detrimenti, ac nocivae confusionis ex ejusmodi separata Jurisdictione in publicum vel privatos redundasse.

Praeterea exemplo hanc in rem esse possunt Districtus Jazygum et Cumanorum ac Oppidorum Hajdonicalium, quibus complura diversorum Comitatum Loca intermixta sunt, eo tamen non obstante separatam Jurisdictionem exercent.

Objicit denique 9no. Quod Privilegia si Juribus aliorum praejudicent, si in damnum aliorum vergant, si Communi Regni Constitutioni derogent, ac contra communem Regni Libertatem data sint, sensu Titulorum 11 et 12. 2dae non valeant; tale autem sit Privilegium Mariae Theresiae Juribus Comitatus Scepusiensis praejudicans, ac in damnum publici vergens.

Tota vis hujus argumenti in eo subsistit, quasi id communi Juri, et Constitutioni Regni derogaret, si praeter Comitatus, in quos Regnum subdivisum est, aliqua pars Regni separatam Jurisdictionem exerceat: sed istud suppositum, et principium est erroneum, ac vel exemplo Districtus Jazygum et Cumanorum, atque Oppidorum Hajdonicalium ex Locis olim Comitatu Szabolcsiensi adjacentibus conflatorum, nec non decem Lanceatorum Comitatu Scepusiensi adjacentium, quem tamen nec ipse idem Comitatus in quaestionem vocat, aliorumque in Regno hoc existentium, abunde refellitur.

Et alioquin quaestionatum Privilegium magnae memoriae Mariae Theresiae non est penitus novum, vigore cujus Scepusiensa Oppida quasi prius semper legali Jurisdictioni Comitatus Scepusiensis subjecta, primum per ejus elargitionem abinde avulsa fuissent, sed antiquis Privilegiis hospites Saxones, a Jurisdictione Comitatus eximentibus superaedificatum habetur.

Notum vero est jam olim Art. 19: 1222. constitutum fuisse, ut hospites cujuscunque nationis, secundum Libertatem, ab initio ipsis concessam teneantur. Quamvis autem supplicanti Oppida ultra annum 1243. antiquiora Privilegia non exhibeant: apparet tamen, quod eorum antenati jam longe antea in Scepusium illocati, et Privilegiis dotati fuerint: quia Privilegia, quae producunt non sunt primaeva, sed continent Libertates ex Privilegiis primaevis depromptas; prout in specie Privilegium *Caroli Regis de anno 1317*. Libertates ab Illustribus Hungariae Regibus praecedenter concessas recenset; *Litterae vero Elisabethae Reginae, de anno 1280* sub §: ad §phum 8vum subnexae ad consuetudinem antiquorum Saxonum provocant.

Caeterum non satis patet, quid in eo subsit, quod Comitatus exponat, tria Oppida Gnezda, Lubló et Podolin restabilitiioni Provinciae data ad Publicum Proestatione contradixisse, supplicanti vero Oppida in responso suo sub 4 §: asserant, quod Oppida Gnezda et Lubló per jam exhibitas Statibus et Ordinibus Instautias (de quibus mihi nihil constat) in Corpore Provinciae

XIII. Oppidorum permanere cupiant; supponi tamen debet, quod si Provincia ac ejus separata Jurisdictio restabilita fuerit, etiam praedicta 3 Oppida priorem cum Provincia communem Privilegiales statum amplexura sint. Et secus etiam recessus eorundem reliquis supplicantibus Oppidis praejudicare non potest. Imo cum ad impetrationem ultimi quoque Privilegii Mariae Theresiae, praefata etiam tria Oppida concurrerint, et Provincia privilegialiter stabilita ex illis quoque coaluerit, nec stat in Activitate eorundem trium Oppidorum, communionem hanc solvere, turbare et ab ea recedere.

Evicto jam per praemissa eo, quod praefensio Comitatus Scepusiensis quoad Jurisdictionem contra Privilegia supplicantium Oppidorum sibi vindicata non subsistat, e converso petitum supplicantium Oppidorum in Ordine ad eorum ad praehabitu Privilegiales usum, et Statum a Jurisdictione Comitatus Scepusiensis exemptum repositionem omnino aequum, et legale sit; in obversum quoque alterius Postulati eorundem circa votum, et Sessionem, in Regni Diaeta ipsis admittendam, velut Fisco Regio nihil praejudicantem nulla occurrit reflexio, imo seu amplitudo Provinciae Scepusiensis, seu Privilegia supplicantibus Oppidis concessa, horumque antiquitas spectentur, postquam erga propositionem Statuum et Ordinum Regni, Districtibus Jazygum et Cumanorum, ac Oppidis Hajdonicalibus clementer annuente sua Majestate Sacratissima, Votum, et Sessio in Regni Comitibus applacidata sunt, major adhuc pro supplicantibus Oppidis ratio stare videtur.

Proinde utrumque postulatum supplicantium Oppidorum, et principaliter quidem petitam Repositionem ad Statum privilegialem, et a Jurisdictione Comitatus Scepusiensis exemptionem, velut ex ratione restabliendae privilegialiter defixae Cameralis Administrationis normae Fiscum Regium quoque respicientem, Altissimo Loco secundandum esse censeo. Posonii secunda Novembris anno millesimo septingentesimo nonagesimo. Josephus Lányi m. p.

29) 5272. Magnifice Illustrissime Domine Baro, Amice charissime, nobis observandissime! Posteaquam Divinae Providentiae placuit, Sacram Suam Majestatem Romanorum Imperatorem, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slayoniae Regem Apostolicum, Dominum Dominum Leopoldum 2dum Sacratissimae Suae Majestatis Francisci Dei Gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae et Schlavoniae etc. Regis Apostolici, Archi-Ducis Austriae etc. Genitorem desideratissimum, die 1-a Martii a. c. ex mortali hac ad aeternam vitam evocare, recentius fata Sua Majestas, mox post obitum Suae Majestatis Imperatoris et Regis Apostolici, virtute Articulorum 1mi et 2di 1723. Regimen et Gubernacula Regni quoque Hungariae, Partiumque eidem annexarum, qua in iisdem immediatus haeres, et Successor suscepit.

Et quemadmodum mox cum aditu Regiminis universa tam aulica, quam et provincialia Dicasteria sub iis, quibus hactenus obstringebantur fide, obligatione, et Instructionibus clementer confirmavit; *ita quoque Oppida haec Scepusiensia de eo, quod eadem in Juribus, Privilegiis, Libertatibus, et Immunitatibus illibate, inviolabiliterque conservare, nec iisdem quaqua ratione derogare velit, in antecessum etiam secura reddit*, una declarando: quod ad effectum artli 3tii anni 1791 ad summum intra sex menses a die aditi per se Regni Hungariae, Partiumque ei adnexarum, Gubernii, Diaetam pro felici sui coronatione, Juramenti Depositione, et Inauguralis Diplomatis expeditione indictura, ac quoad realem ejusdem celebrationem proximius necessaria dispositura sit, una Praetiae DVrae clementer injungendo, ut benigne per se confirmatis praevia ratione, et in pristina sua autoritate, atque activitate plene stabilitis, tam aulico, quam provinciali Dicasteriis, illorum in Officii Rebus nomine suo Regio expediendis Intimatis dehinc etiam morem gerere, Relationesque, ac Remonstraciones suas, ope eorundem Dicasteriorum ad Thronum regium promovere noverit.

Quam Benignam Altefaetae Suae Majestatis Sacratissimae Ordinationem, ac Declarationem

Praettae DVrae hisce pro sui directione intimandam esse duxit Consilium hoc Locumtenentiale Regium. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali Hungarico, Budae die Octava Martii Anno Millesimo Septingentesimo Nonagesimo secundo celebrato. Magnificae Illustrissimae Dominationis Vestrae, ad Officia paratus, et paratissimi Comes Antonius Brunszvik m. p. Franciscus Skerlec m. p. Mathias Nitray m. p. D. Administratori XVI Oppidorum Scepusiensem.

30). Magnifice Illustrissime Domine Baro, Amice charissime, nobis observandissime! Sua Mattas Sacratissima erga Protocollum Commissionis Politico-Cameralis Mixtae, *in merito Jurisdictionalium* inter Comitatum Scepusiensem, et Regiam hanc Administrationem vigentium differentiarum celebratae, Recursumque eorundem Oppidorum, ad gradum 4-ti Regni status in Concreto evehi supplicantium recens edita b. Resolutione R. clementer praecipere dignata est: Quaestione illa: num Domina Lubló et Podolin Jurisdictioni Comitatus Scepusiensis subordinanda sint? per conditum intermedio tempore Articulum 29. Diaetae Anni 1827 perque eorundem Comitatus Scepusiensi effectivam incorporationem superata: quod concernit praetensum per Comitatum Scepusiensem ad XVI Oppida

Scepusiensia influxum, meritum hocce Puncto 2-o b. privilegii, per Gloriosissimae memoriae Augustissimam Imperatricem, et Reginam Mariam Theresiam XVI Oppidis Anno 1778 clementer collati, quo diserte statuitur: ut XVI Oppida haec unice a Regia Majestate dependentiam habitura, Altiores dispositiones, et quidem in Politicis, et Provincialibus a Consilio hoc Lottli R. in Oeconomicis et Cameralibus autem a Camera R. H. Aul. accipiant, *ac proinde Comitatus Scepusiensis nullum ad privilegiatum XVI Oppidorum Provinciae Corpus seu dispositive, seu alio quocunque modo influxum habeat*, plene superatum, et generatim in praesenti eorundem XVI Oppidorum *Privilegiali Administratione, ac consistentia velut antiquissimis Privilegiis, praehabito usui, localibus adjunctis, singulorum denique emolumento a prime conformata*, et superstructa, nullas immutationes suscipiendas, sed dicta Oppida penes modernum suum Privilegiale Statum, et Administrationis Formam ultro relinquenda esse: relate vero ad illocationem militiae, et concomitantium onerum objectum, Provinciam Scepusiensem congruos eatenus ordines porro quoque directe a Dirigente isthoc Dicasterio accipiendos, individuaalem autem dislocationem, tenore puncti 7-mi b. Privilegii Theresiani ipsi XVI Oppidorum Jurisdictioni ultro

relinquendam, Comitatum demum Scepusiensem eo inviandum venire: ne hac etiam in parte ad Privilegiam dictorum Oppidorum Jurisdictionem involet, verum Altiores hoc in merito intimandos Ordines rite observet, in Casibus vero peremptoriis necessitate ita ferente, usque adventum altiorum Dispositionum requisitam cum Administratione hac foveat cointelligentiam, quo ita praegravia utriusque Jurisdictionis antevertantur: *Quantum ad Lationum, Smigmatorum, et aliorum hujus generis Contuberniis ingremiatorum, limitationes attinet cum XVI Oppida Scepusiensa peculiarem Districtum Privilegiatamque Provinciam constituent, adquam a singillativis Liberis Regiisque Civitatibus argumentum perfectae paritatis duci nequit, — Privilegium denique Theresianum et potior usus pro Oppidis militet, facultate limitationes articulorum primae Necessitatis in Gremio suo defigendi XVI Oppidis ultro in salvo relictis, Provinciam hanc nonnisi ad fovendam cum Comitatu Scepusiensi inter vicinas Jurisdictiones caeteroquin observari solitam Cointelligentiam inviandum: in ordine demum ad tractamentum Nobilium in at-tactis Oppidis degentium, haec ad observantiam praeeistentium eatenus Regni Legum releganda venire. In reliquo autem Petito Oppidorum pro sui in concreto ad instar unius Liberae Regiaeque*

Civitatis, ad quartum Regni Statum evectione, locum haud habente, in quantum Oppida haec *Sessionem et votum in Comitibus Regni sibi tribui cupiunt, objectum hoc ad Diaetalem Pertractationem spectare.*

Quae b. Resolutio R. Administrationi huic pro stricta observantia, et conformi Oppidorum Scepusiensium inviacione intimatur: memorato negativo Alsmo. Indorsato proviso Recursu antelatorum Oppidorum sine procurandae Consignationis isthic accluso. Datum ex Consilio Regio Lottli Hungarico, Budae die vigesima Decembris, anno millesimo octingentesimo trigesimo sexto celebrato. Magnificae Illustrissimae Dominationis Vestrae ad Officia paratus paratissimi B. jun. Ignatius Eötvös m. p. Andreas Lovász m. p. Carolus Szabó m. p.

31). Sacrae etc. Optime meminerunt Domini SS. et OO. Negotium XVI. Oppidorum Scepusiensium Anno 1791 ad Regnicolarem Deputationem relegatum esse. Postquam haec Opinionem suam deprompsit, cum in hoc Objecto Camerae quoque Regiae Hungarico Aulicae Jura et Commoda subversentur, benigne praecipere dignata est Sua Majestas Sacratissima, ut Objectum Regulationis Oppidorum, in quo, et de Jurisdictione Comitatus, et de eorum

Immunitatibus Quaestio est, per Consilium Regium Locumtenentiale cum Camera Regia Hungarico Aulica concertetur, et Commissionis mixtae Opinio demisse substernatur. Quamprimum huic altissimae Dispositioni satisfactum fuerit, curabit Sibi Sua Majestas Sacratissima demisse referri, et id, quod salvis suis Regiis Juribus, et realibus Oppidorum Immunitatibus, publico Bono, et facilliori negotiorum Administrationi, ac Oppidorum Commodo convenientissimum videbitur, disponet, idque ad demissam DD. Statuum et OO in hoc Negotio Repraesentationem 2-da Decembris a. c. submissam declarari benigne jussit. In reliquo etc. Ad Mandatum Sacrae Caesareo-Regiae Apostolicae Majestatis Budae Die 12-ma Decembris 1807.

32). Magnifice, Illustrissime Domine Baro; Amice Charissime, Nobis Observandissime! Erga Remonstrationem Praetiae D. Vestrae, sub 20-a Martii a. c. isthuc factam, quaestione circa publicandas in Comitatu Scepusiensi plagas, in Terrenis Oppidorum Scepusiensium a venatione prohibitas, Altissimae Decisioni Regiae adhinc substrata, Sua Majestas Sacratissima decernere dignata est: ut ut Artic. 24. 1802 de venatione conditus, Revisionem Plagae prohibitive solis Comitatus, nulla facta Districtuum, separatas Jurisdictiones

tenentium mentione, deferre videatur, illudque insuper in favorem determinationis Comitatus militet, quod apud Liberas, Regiasque Civitates excisio ejuscemodi prohibendae plagae similiter a Revisione Comitatus dependeat, demum haec prohibitio non tam Gremiales XVI. Oppidorum Incolas, et Jurisdictionatos, quam circumvicinos Nobiles Comitatus utique Jurisdictioni subjectos, feriat, his tamen non obstantibus *cum paritas a Liberis, Regiisque Civitatibus ducta, ex eo: adaequata non sit, quod istae in nonnullis per Leges quoque Comitatus Jurisdictioni subsint, Districtus autem Separatas Jurisdictiones repraesentantes, ac in specie XVI. Oppida Scepusiensa per Privilegium Divae Mariae Theresiae ab omni Politico etiam cujusvis alterius Jurisdictionis influxu simpliciter immunitentur, denique omnes similes Districtus in suo Gremio politicam Administrationem ea Activitate, quali Comitatus intra ambitum suum, medio propriorum Magistratuum procurant; ex ipsa hac gubernationis indole, et spiritu Legum Potestatem hanc XVI Oppidis Scepusiensibus omnino denegari non posse, ut plagam a venatione prohibendam, per proprium suum revideri curent Magistratum, neque eatenus Comitatus Jurisdictionis interventu opus esse.*

Penes intimationem itaque Altissimae hujus Resolutionis Regiae, Comitatus Scepusiensi sub hodierno commisso, ut circa publicationem prohibitarum a venatione in Terrenis Oppidorum Scepusiensium Plagarum, congrua disponat, id ipsum Praettae quoque D. V., pro notitiae statu hisce significatur. Datum ex Consilio Regio Lottli Hungarico Budae die 3. Junii, Anno Millesimo, octingentesimo sexto, celebrato. Magnificae Illustrissimae D. Vrae. ad Officia paratus paratissimi Paulus Almássy m. p. Baro Josephus Barkóczy m. p.

33) D e d u c t i o

Tyronum Militarium, Insurgentium item, et Velitum a parte Provinciae R. Coronarium ac priv. XVI. Oppidorum Scepusiensium, pro defensione Augustae Regnantis Domus, et percharae Patriae statutorum, et quidem:

	Numerus Capitum
1. Ab anno 1792 usque annum 1841 inclusive, in sequelam interventorum eatenus Altissimorum Ordinum, et latorum Diaetalium Decisionum Militares Tyrones statuti	1820
2. Benevole, et propriis eorundem Oppidorum Impensis, ab anno 1793 usque 1799 conducti et statuti Tyrones Militares	1169 50
Equites, necessariis Equis, et Apparatu Equili provisi, pariter benevole statuti	101
3. Ad Insurrectiones annorum 1797, 1805 et 1809. Equis et apparatu provisi Equites, pariter benevole statuti	160
Pedites vero	24
Ad rem Vecturariam Famuli	83
Ad organisatum annis 1813 et 1815. Velitum Corpus, Equis et Apparatu instructa Capita.	3416
4. Praeterea, ob imminentem anno 1809 undiquaque hostilis invasionis metum, in Oppidis his Civilis Militia consistens ex 12 1/4 Centuriis, seu Viris	
Organisata est, haecque militaribus Obligationibus incumbendo, Cassas Regias, utpote: Salinarem Velitskensem, Circulorum item Tarnoviensis, Szandeczensis, et Bochniensis, in gremium eorundem Oppidorum comparentes, fideli sub Custodia tenebat	2308

D e d u c t i o

Exhibens Subsidia, et Benevola Oblata per tempus perdurantis Belli Gallici ab Anno 1792. a parte Provinciae praedictorum Oppidorum praestita.

	Rd.	Xr.	Vasa Vini	Ulnae Telae	Paria Indusio- rum	Paria Perso- matum.
1. Pro diversi generis frugibus, Vino, Robus, Remontia- hibus, Clytellaris, et Vecturariis Equis, non secus a proventu fundorum immobilium, et rerum mobilium depensi sunt	234802	01	16			
2. In privatam Tyronum Militarium per Provinciam dicto- rum Oppidorum proprio motu institutam Conduccionem, et Interrentionem 113 2/3 Volonum, Benevole soluti, et erogati	13742	02 4/8				
3. Pro necessitatibus Altissimi Aerarum mutuo datum Capitale restauracionis, prout, et penes Comaromiensis fortissimi 4. Pro sauciatibus, prout, et penes Comaromiensis fortissimi restauracionem infirmatis Militibus benevole dati sunt 5. Eoco Auri, et Argenti, benevole oblati 6. Pro dotando Insurrectionali Concurrenciali fundo depensi 7. In Insurrectione — statutione, et adinstatione 83 Ve- hitum totidemque Equorum annis 1813 et 1815 bene- vole oblatorum impensis Oppidorum procurata, et com- plura Militia florenorum importante, hic non compu- tatis — erogati habentur	20000 608 16000 28133	31 43	—	2778	751	454
In Summa	40845	59				
	353192	16 4 :	16	2778	751	454

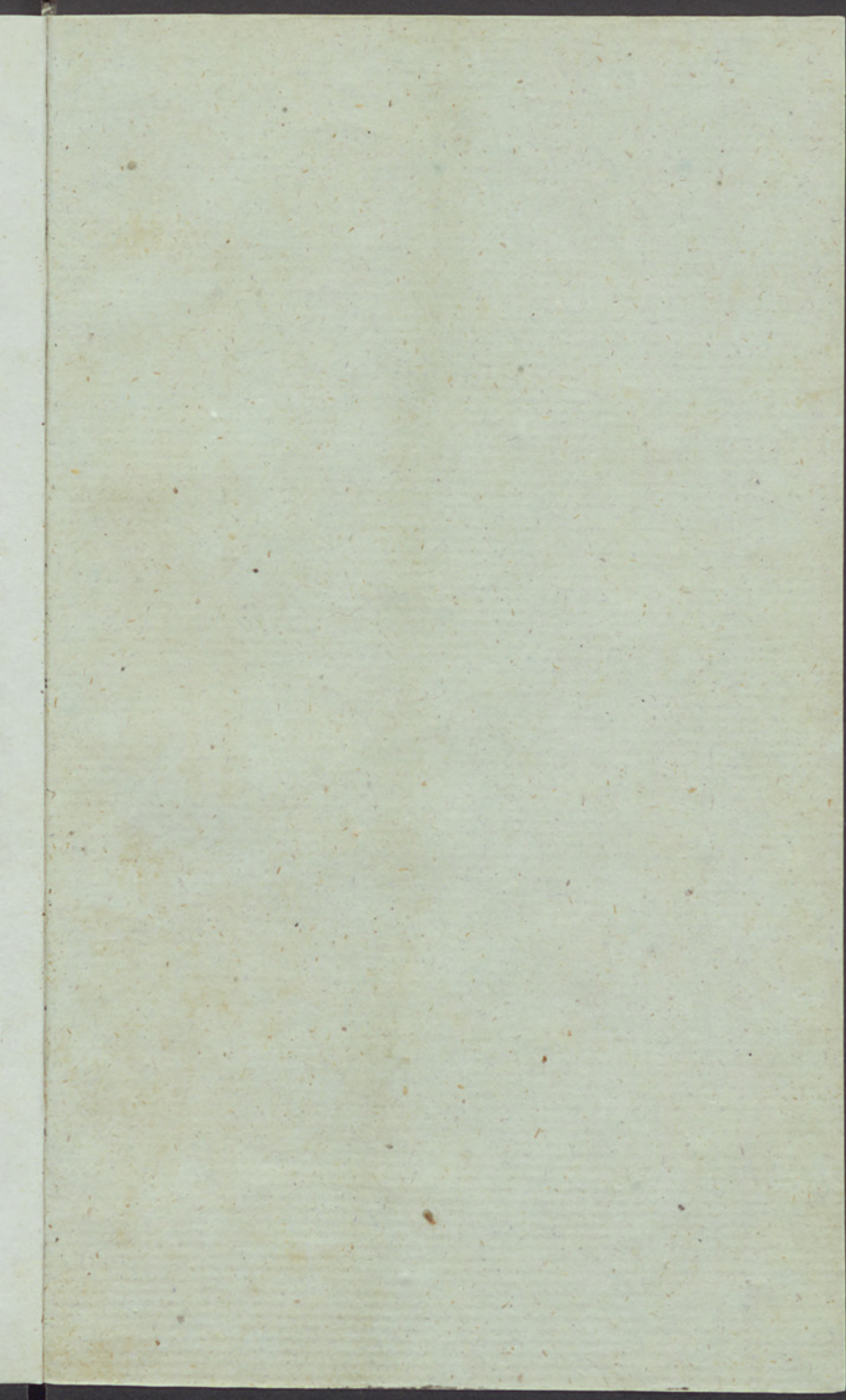
D e d u c t i o

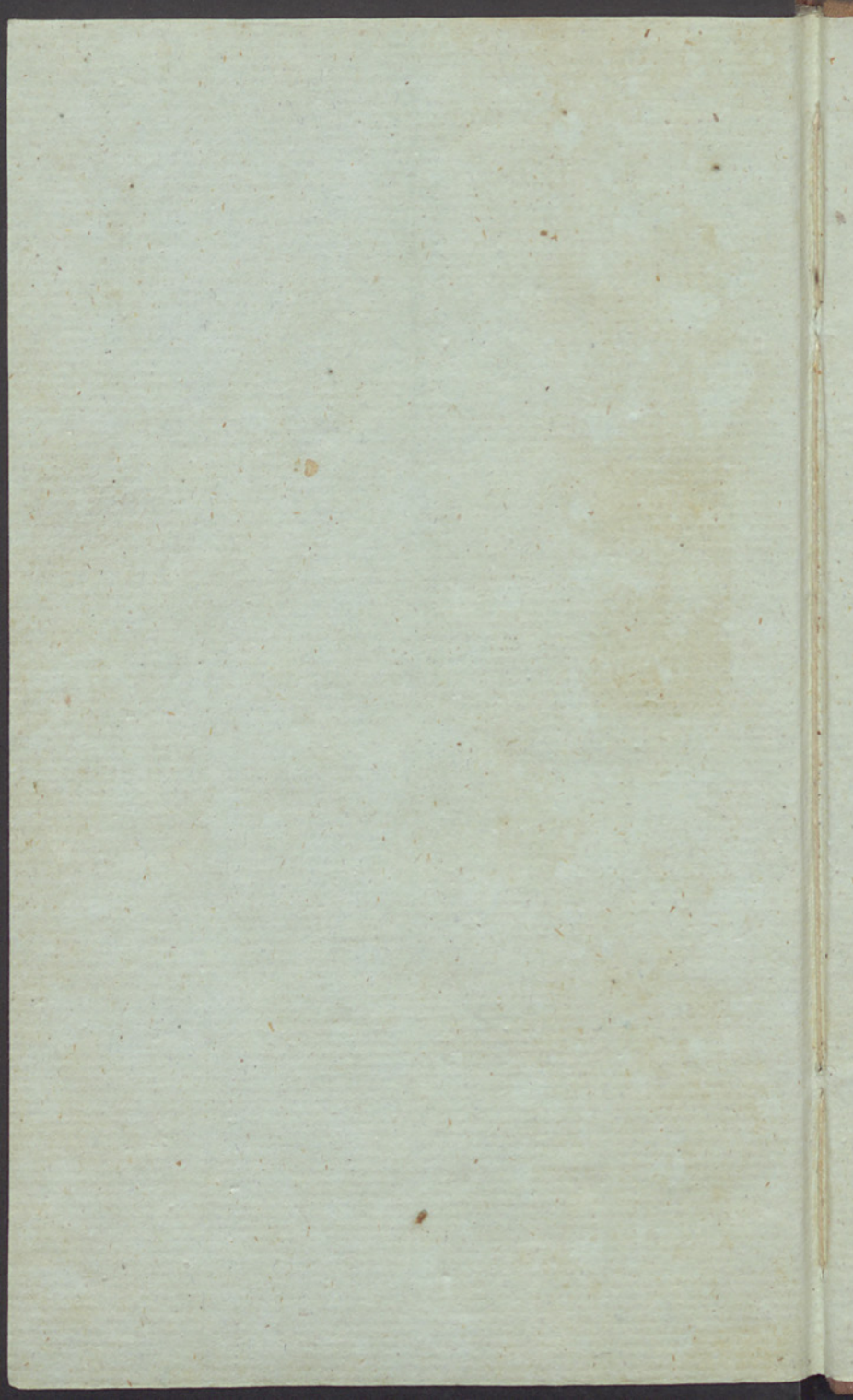
Demonstrans: quantumnam Provincia Regio Coronatum ac Privilegiatorum XVI Oppidorum Scepusiensium, tam titulo Diaetatum Taxarum, et Honorariorum Aerario Regio intulerit, quam et titulo Subsiltiorum, ad Regni Fundationes dependerit.

	fl	sc
1. Ab anno 1790 usque inclusive 1833. Taxae Diaetales solutae cum	8500	20
2. Honoraria Coronationalia cum	6614	02½
3. Pro Fundo Musei Nationalis Hungarici depensi	1188	51
4. Pro Instituto surdo-mutorum Vacziensi soluti	606	47
5. In Adjutorium fundi Nobilis Turmae Praetorianae Hungaricae	528	20¾
6. Pro erudita Societate Hungarica	500	—
7. Pro Academia autem Militari Ludovicea oblatai	6666	40
8. Pro Structura Musei Nationalis et Comparatione Collectionum Jankovichianarum	2600	59⅞
9. Pro Theatro Nationali	1858	08¼
10. Pro Instituto Caecorum Pestiensis	223	—
In Summa	29287	09½

Ex Actis Archivi Provinciae Regio-Coronatum, ac privilegiatorum Oppidorum Scepusiensium extractis, et extrahedit Archivarius Josephus Grasselly m. p.

DEBRECENI EGYETEM KÖNYVTÁR
Lelt. 13964-1958

759261

759261

759261

